

IESUI ETIAT IUWĀU MIENOI

¹ Uito Iuwāu ti ahenoi teran Aika'iwat sa'awy'i ieĩne'en hap etiat. Sa'awy'i sese turan mesuwat wuat'i nug hap e'yianmete ti Aika'iwat Iesui toĩne'en Tupana kai te. Sa'awy'i sese wuat'i owakai te Aika'iwat set sa'awy'i Tupana Ehay Moherep Hat toĩne'en are. Ta'i yt tuwemoherep i te miit no te turan Tupana Ehay Moherep Hat toĩne'en wuat'i e'at pe Tupana wywo. Tupana kai toĩne'en sa'awy'i i'ewyte Tupana wo toĩne'en mekewat Tupana Ehay Moherep Hat are. Yi yt kat i te turan toĩne'en Mekewat Tupana Ehay Moherep Hat Sese.

² Mesuwat wuat'i nug hap e'yianmete mekepe te toĩne'en Tupana kai te Aika'iwat. ³ Mi'i hawyi Tupana to'e tope — Uhehaytuwy e waku etunug yne yne uiminug ko'i e. Waku etunug mytyp at waty waikiru ko'i e Tupana sa'awy'i sese tope. Mi'i hawyi tutunug yne yne mesuwe i'ewyte atipy pe. Yt kat kawiat i tutunug yne yne tehay wo yn at waikiru ko'i waty yi yne yne tutunug i'ewyte wuat'i yi piat ko'i atipy piat ko'i toi'atumoherep yne yne tehay wo. — Eweikupte'en no e hawyi tukupte'en yne yne. Yne ieĩne'en hanuaria nug hat Tehaytuwy toĩne'en. Mi'i Hat yn ni Wuat'i nug Hat. Mi'i hawyi yt uwe i wētup ok kat hap kat hap ko'i nug hat toĩne'en katupono Aika'iwat ti'atumoherep torania torania to'e hap ewy te'eruwemōpyhu'at yne yne. ⁴ Tehaytuwy toĩne'en Wuat'i Moieĩne'en Hat. Ta'i Wuat'i Nug Hat ri Mi'i.

Mi'i hawyi he'at put'ok'e hawyi tuwemoherep Miit no. Aipy'asetpe hirakat nuat topyhu'at. To'y-wāĩ ra'yn mesuwe miit kawiat aipu'i ra'yn Miit sese topyhu'at mesuwe Tupana Ehay Moherep hat Tupana Ehaytuwy. Aipy'asetpiat Tupana moherep ahepe hanuat sese topyhu'at mesuwe. Heremo kahato ariāty ewy topyhu'at aipy'asetpe. Tuwemoherep hawyi aikotā ariāty ewywuwat Tupana tomoherep miit'in me hanuat topyhu'at Mi'i Miit. ⁵ Put'ok'e ra'yn mesuwe hawyi toimoherep miit'in me mu'ap Tupana kapiat aikotā ariāty wātym muo mu'ap moherep mu'ap ahepe hap ewy toimoherep ahepe mu'ap Tupana kapiat Mekewat Miit sese are. Mi'i hawyi i'ypyryp hap yt hasep kuap i hin i he'ariāty hot hap put'ok'e ra'yn hawyi. Aikotā wātym muo hētyhot hap ewy yt naku i nug haria yt ti'akit kuap i Aika'iwat Tupana ehay Moherep Hat. Mi'i Miit i'ypyryp hap moweityk hat topyhu'at ma'ato i'ypyryp yt hasep kuap i he'ariāty hot hap.

⁶ Nimo sakpo kahato turan Tupana to'e — Pywo ti rat atipo'oro Uha'yru miit'in atuehakyera'at hamo e ma'ato waku sa'awy'i atipo'oro wētup ok Uha'yru e'yianmiat hut hamuat moherep hamo e sa'awy'i miwan me. Mi'i hawyi toipo'oro mekewat ahet'ok hat Iuwāu miit'in atumu'e hamuat Aiporekuat Iesui ut hap etiat enoi hamo. ⁷ Mi'i hawyi Iuwāu hanoi kahato — Tupana Mipo'oro sese Aehakyera'at hanuat tut irane e yn miit'in me mesuwarotiararia pe. Ta'i e Mi'i Miit tut hawyi ti toimoherep ahepe mu'ap sese Tupana sese kape ikuap sese hamo tohenoi. Aikotā Mi'i Miit Ariāty Sese e hap het rakat timoherep mu'ap ahepe

i'ypyryp sese pe hap tohenoi Iuwāu mekewat wo'oset'ok hat Tupana Mipo'oro etiat e. ⁸ Iuwāu yt mekewat ariāty sese i are ma'ato mekewat Ariāty Sese e hap het rakat ut hap moherep hat mekewat Iuwāu wo'oset'ok hat are. ⁹ Mi'i Miit topyhu'at ariāty ewy. Mi'i Miit set ti Iesui. Mi'i Miit ti'atumoētyhot kahato miit'in mesuwarotiarua ha'awytepyi mesup te mūki'ite te toimoherep To'ywot. Mekewat Ariāty Sese rakat tuwemoherep Miit no hawyi toimoherep kahato ahepe Tupana Sese. Koitywy watikuap kahato Tupana etiat Iesui ieīne'en hap kaipyi Iesui ehay kaipyi. Ariāty ewywuap kahato Iesui. Aimoētyhot kahato Tupana etiat aiwanētup hawe aipy'a piat yne yne aito mesuwat mytyp totiarua are. ¹⁰ Tutunug miit'in pytyp rokirē topyhu'at i'atupy'asetpe yi tote ma'ato — En ni yt urunug hat i i'atu'e ne'i. ¹¹ Aika'iwat tuwemoherep sa'awy'i to'ywania Iuteuria ywania ehakyera'at hamo ma'ato yt ta'atumohey i yt ta'atuky'esat i Iesui Ta'atuehakyera'at hat Ta'atuporekuat no. ¹² Ma'ato irania'in aitoria uwe uwe to'e topy'a pe — Woromohey kahato En Iesui. Ereke ro uipy'a pe e hat pe Tupana to'e — Pywo ti rat koitywy woronug en mesup uha'yru sese uhaki'yt sese e ahepe Iesui mohey haria pe. ¹³ Mi'i tā wato'e pote aipy'a pe hawyi Tupana topyhu'at Ai'ywot Atipy piat. Tupana yn aimoherep kuap tosa'yru'in wo tosa'ki'yt'in no. — Waku kahato eipe ti e ahepe. Eiperia ti uimēpyt'in sese e Tupana ahepe Iesui toīne'en aipy'a pe hawyi. Ai'ywot aity mesuwarotiarua kaipyi yt watoīne'en kuap i Tupana mēpyt'in no katupono Tupana yn aimoherep kuap tomēpyt'in no. Yt

pu'i kaipywiat i ra'yn Tupana mēpyt'in watoīne'en. Yt aiwepyi i watopyhu'at kuap Tupana mēpyt'in no. Yt watuwemoherep kuap i aiwekaipyi Tupana mēpyt'in no katupono Tupana kaipywiat yn imēpyt'in ko'i te'eruwemoherep. ¹⁴ Tupana Ehay Moherep hat tuwe'amak ta'yn hawyi Miit no ra'yn topyhu'at aipiit ewywuat tuwemoherep. Miit'in pu'i wo topyhu'at aipy'asetpe mesuwe. Waku Kahato Rakat Miit Sese wo toīne'en yi tote. Miit Kahato Waku Sese Rakano toīne'en. Miit Pywuat Sese Rakat iwese kahato hamo ai'atuky'e. Tuwekaipyi ai'atuky'e torania sio aito waku sio yt. Hegyi'at kahato sese aiky'e haype tuwemoherep mesuwe hawyi. Yt kat i i'aparap hano topyhu'at ahehamo. Tupana Mōtypot hat Sese topyhu'at mesuwe — Uha'yru wētup ok takat Mi'i Miit e Tupana ahepe. Mi'i Miit Ywot sese areīne'en e Tupana Iesui piat pe. ¹⁵ Ha'awyte te ti Iuwāu mekewat wo'oset'ok hat hanoi hanoi kahato uruepe ahepe Mekewat Miit etiat. Mio tā e miit'in me — Meipe ra'yn tut irane Uhewat'ymo ma'ato Mi'i Miit ti toīne'en uheīne'en hap e'yanmete e ahepe. Mi'i pote Meke-wat sut hat po'og po'og wakuat uikawiat. ¹⁶ Ta'i Mi'i Miit po'og kahato uikai katupono Wuat'i E'at piat Ieīne'en hat Mi'i Miit toīne'en mote. Meipepe ti rat tut irane Hegyi'at Kahato Rakat tuwekaipyi aiky'e hap e. Mi'i Miit ti hum ahepe tewaku hap yt ahewaku hap upi i e. Toimō'ē irane ahehakyera'at hap Tupana miium. Yt kat sa'up ete i tutum ahepe ahehakyera'at hap Tupana miium yt ahewaku pytkai i e. Wuat'i Miit'in Ky'e hat uhewat'ymo tut. Tuwekaipyi kahato aiky'e. Tuwekaipyi tewaku hap upi aiky'e yt kat sa'up i pytkai aiky'e. Po'og

po'og to'ototetote aiky'e haype are uito Iuwāu Iesui piat pe. ¹⁷ Nimuat aha'ase'i Musei henoī kahato wāi'e hap ahepuo ma'ato mesup koitywy ti Aipotypot Tupana Mipo'oro Sese Iesui henoī kahato ahepuo aiky'e hap Tupana piat pywuat sese hap sehay tohenoi — Pywo ti rat Tupana ti'atuky'e kahato miit'in haype tutum teran te'en ne'i tewānīkaptia pe wuat'i e'at piat ieīne'en hap e mekewat po'og aha'ase'i Musei kawiat tutum ahepe. ¹⁸ Ta'i yt karamuo i ti miit'in te'era'akasa Tupana Sese kape. Ma'ato Tupana Sa'yru Sese ta'akasa kahato ra'yn Tupana Sese kape. Mi'i pote toikuap kahato Tupana moherep hap ahepuo katupono To'ywot yatypepywiat sut hat Mi'i Miit pote. Mi'i Miit Tupana Sese moherep kuap ahepe Ha'yru sese Mi'i Miit pote e Iuwāu mekewat wo'oset'ok hat Iesui etiat sa'awy'i. ¹⁹ Wētup e'at pe hawyi mekewat luteu ywania akag ko'i tawa wato Ierusarēi miaria gupte'en haria ti'atupo'oro pa'iria ase'i Irewi emiariru'in ko'i mekewat wo'oset'ok hat Iuwāu kape apo'i'atu'e hamo — Uwe sese kahato en uhyt i'atu'e. En apo Tupana Mipo'oro Uruporekuat nuat sio yt i'atu'e. ²⁰ Ma'ato toi'atuwesat kahato heremo kahato — Uito ti yt Tupana Mipo'oro Wuat'i Miit'in Ka'iwat nuat hin i e i'atuepe. — Yt uito i rat e. ²¹ Mi'i pote — Uweī sese pyno en sio apo sa'awy'iwuat aha'ase'i Tupana ehay moherep hat Eria put'ok'e i ra'yn atipy kaipyi apo pyno i'atu'e. — Yt mi'i i ti rat uito e. — Pyno en mekewat Tupana ehay enoi e'yanmiat hat urumiekatup sio yt i'atu'e. — Yt rat. Yt mi'i i ti rat uito e Iuwāu. ²² — Pyno ehenoī kahato ro uwe sese en hap katupono urupo'oro haria tikuap teran kahato etiat uwe

sese en hap i'atu'e. Eremoherep to uruhenoī hāpyk mono urupo'oro haria pe i'atu'e. ²³ Mi'i hawyi toi'atuwesat — Nimo te ti mio tã e aha'ase'i Isaia tomiwan me 40.3 pe — Tut wyti aru wētup ok miit'in atumu'e yahig notiat hanuat e. Yahig notiat tehay pirik wuat wo'omu'e hat e. Aiporekuat Tupana Mipo'oro ut hamuat moherep hanaut e hat e Isaia sa'awy'i miwan me e Iuwāu. Sa'awy'i Isaia ihay e'yanme uhetiat e mio tã e hap nug hat sese rat uito e Iuwāu pa'iria pe. ²⁴ Mio tã e pote meimuēwat Iuteuria akag ko'i mipo'ororia pa'i ko'i apo'i'atu'e Iuwāu me ²⁵ — Mehī i'atu'e pyno en yt Tupana Mipo'oro wuat'i porekuat nuat pote kat pote pyno eti'atuset'ok ai'ywania y'y wo i'atu'e. Uito ere yt Eria i uito ere yt Tupana ehay moherep hat aimiekatup ne'i ti uito ere pyno kat tuponōi eti'atuset'ok set'ok ai'ywania y'y wo i'atu'e. ²⁶ Mi'i hawyi Iuwāu ti'atuwesat — Uito ti woroho'oset'ok y'y wo katupono atimoherep teran ehepe tut irane Tupana Mipo'oro ahehakyera'at hamo e. Mi'i Miit toīne'en mio eito'oran me e. Ta'i Tupana Mipo'oro toīne'en mesup eipy'asetpe ma'ato uwe uwe Mi'i Miit sese yt eweikuap hin i te e. ²⁷ Mi'i Miit ti uhewat'ymuat tut irane ma'ato ti uhe'yianmiat hat sese Mi'i Miit toīne'en wuat'i e'at pe e. Mi'i Miit waku sakpo e po'og waku kahato uikai e. Pywo ti rat uiwat po'og uhewaku hap yt put'ok'e hin i mekewat Miit eropat hamo e. Ahetama pe toīne'en aipyseī hanuaria aheropat hanuaria po'og torania kai miit'in mikyry'i torania kai. Po'og yi kape torania aheropat hanuaria kai aipyseī hanuaria e. Mi'iria ewywuāt areīne'en neran ma'ato Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat emiit hit no

wen ma'ato uhewaku hap yt put'ok'e i ipysei hamo ipy saity pok hamo e Iuwāu Iesui waku kahato hap moherep hamuat. ²⁸ Mekewat e'at pe Iuwāu timoherep kahato miit'in me tehay Aika'iwat etiat yt pya hin i tawa Petania pyi Iūtāu hy sakpo aikope miit'in toi'atuset'ok hap tote.

*MATEU 3.13-17 MAKU 1.9-11 IRUKA 3.21-22
PIAT EWY*

²⁹ E'ihot'ok pe Iuwāu ta'akasa Iesui ut tewawiat hap. Mi'i hawyi to'e temiit'in me — Meipe ra'yn Tupana tum na'yn ahepe Tohū e. Meiūran ti aru Meiēwat Miit imoma yne miit'in minug sa'ag yt nakuap i hap ko'i e aikotā wati'auka aihūria aiminug sa'ag moweityk hamuat mi'i ewywuat ti aru Tupana Hū iku'uro aikawiano e. Eweiweha'at ro meipewat Miit kape katupono Mi'i Miit Tupana Hū sese ahehakyera'at hamo e Iuwāu Iesui ut tewawiat hap turan. ³⁰ Pywo ti rat meipe Miit wyti uimienoi sa'awy'iwuat ewywuat aikotā are'e — Uhewat'ymo hamuat ti uhe'yanmiat tut ui'e hap ewywuat meipe Miit katupono uiwat ui'ywā'ī hap e'yanme ti Mi'i Miit toīne'en wuat'i e'at pe ma'ato uiat ui'ywā'ī hap wat'ymo tuwemoherep mesuwe i'ywā'ī hap e. Meipewat Miit po'og wakuat uikawiat are sa'awy'i e hap ewywuat koran tut ra'yn ahowawi e. ³¹ Ma'ato Uwe kahato hap Mi'i Miit sa'awy'i yt atikuap hin i e. Sa'awy'i mi'i yn ma'ato atikuap — Meiūran epotset'ok turan aru tuwemoherep e'ywania ewawi Uimipo'oro Eipotypot Tupana e hap yn ma'ato atikuap sa'awy'i. Mi'i pote woroho'oset'ok y'y wo e Iuwāu miit'in me Mi'i Miit moherep hamo tut uhowawi hap etiat e.

³² Wētup e'at pe Iuwāu ta'akasa Iesui kape hawyi

to'e — Ha'awyte neke ara'akasa ra'yn uito Tupana Pā'āu put'ok'e ra'yn meiēwat Miit etiat atipy kaipywiat pykasu ewywuat tut e Iuwāu miit'in me. ³³ Sa'awy'i yt atikuap i Mi'i Miit ma'ato uipo'oro miit'in set'ok y'y wuat hat Tupana mio tā e uhepe — Meiūran tut aru ewawi miit'in set'ok Uipā'āu wakuat nuat sese wuat hanuat e. Mi'i hawyi Uipā'āu topyhu'at aru ipiit ete hawyi etikuap Mi'i Miit Uimipo'oro ra'yn wuat'i miit'in ehakjera'at hamuat e Tupana ha'awyte uhepe e Iuwāu. ³⁴ — Mi'i kape ti ara'akasa ra'yn mi'i tupono ahenoi hamuat ehepuo — Mi'i Miit ti Tupana Sa'yru sese ra'yn are e wo'oset'ok hat Iuwāu ahepe.

³⁵ Wētup e'at tokosap hawyi Iuwāu wo'oset'ok hat toīne'en i ra'yn Iutāu hy ēpeke typy ok topotmu'eria wywo. ³⁶ Mi'i hawyi ta'akasa i ra'yn Iesui ikosap turan hawyi to'e topotmu'eria typy ok pe — Meke i ra'yn tokosap Tupana Hū e. ³⁷ Hemiit'in tikuap ta'yn hawyi tuwat ra'yn Iesui upi. ³⁸ Mi'i turan Iesui teha'at tosaipepe toupiat ō'ē haria kape. Mi'i hawyi to'e i'atuepe — Kan eweikat uhyt'i'in e. — Wo'omu'e hat aikopeī ereīne'en i'atu'e. Ma'ato ta'atupusu puo Irapī aikopeī ereīne'en i'atu'e. ³⁹ Mi'i hawyi Iesui ti'atuwesat — Eweiwat uhupi hawyi atimoherep mono aikope uheīne'en hap ehepuo e Iesui. Mio tā e hawyi tuwat ra'yn Iesui upi aikope heīne'en hap kape. Mi'i hawyi itote put'ok'i'atu'e wātym'i turan. Mi'i hawyi itote tukupte'en i'atuewātym na'yn Iuwāu potmu'eria typy ok takaria. ⁴⁰ Mi'i hawyi wētup ok Iuwāu potmu'e hat Ātere ehap het rakat toīne'en porap'i Iesui wywo hawyi toto

ra'yn toyke'et Simāu Peteru kat hamo. ⁴¹ Toipuēti hawyi to'e — Simāu e atipuēti ra'yn wyti Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat e ma'ato topusu puo — Atipuēti ra'yn wyti Ahemesia e Simāu me. ⁴² Mi'i hawyi Ātere tioto toyke'et Iesui kape hawyi Iesui to'e iyke'et pe — En ni Simāu Iuwāu sa'yru e ma'ato eset pakup atum epe mehī e. Koitywy ti aru Nu e ra'yn eset e Iesuī. Ma'ato topusu puo Iuteuria ywania pusu puo Sewa eset e ma'ato Kereku pusu puo Peteru eset e.

⁴³ Wētup e'at hawyi Iesui toto teran i ra'yn te'yi Karireia kape. Mi'i hawyi toto ra'yn. ⁴⁴ Put'okto'e itotiat hawyi toipuēti Wiripi tawa Pesaita kaipy-wiat mekewat Ātere Peteru etawa kaipywiat. Mi'i hawyi Iesui to'e tope — To'iro uhupi e Wiripi pe hawyi toto ra'yn hupi. ⁴⁵ Meiūran Wiripi toto towy ok Natana'eu kat hamo. Toipuēti hawyi to'e — Are pāi koitywy atipuēti ra'yn Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat sese mekewat sa'awy'iwuat Musei miwan miat mienoi ewy mekewat Tupana ehay nimuat e'yanmiat miwan miat mienoi ewy e. Mi'i Miit ti Iesui e hap het rakat mekewat mehī Iuse sa'yru e. Mi'i ti mekewat tawa Nasare kaipywiat sut hat e Wiripi towy ok Natana'eu pe. ⁴⁶ Mio tā e hawyi Natana'eu to'e — U e eeso mehī e uiwanētup hawe yt uwe i rasom tawa Nasare piat waku rakat e Wiripi pe. Mi'i hawyi — To'iro pyno waku etikuap mono Iesui wakuat sio yt nakuat i hap kuap hamo e. ⁴⁷ Ma'ato put'ok'e irane turan Iesui ti ta'akasa ra'yn Natana'eu kape hawyi to'e — Meiē meipe ti ra'yn ai'ywania Isareu ywania sese hāpyk kahato rakat tut e. ⁴⁸ Mi'i hawyi

Natana'eu to'e Iesui pe — Aikotã tuponoĩ uikuap En Uhyt e. Mi'i pote Iesui tiwesat — Ha'awyte neke ewy Wiripi piat ekaykay hap e'yanmete mekewat Wiku yp ywyt'okpype ereĩne'en turan eweran turan tig ara'akasa ewawi Natana'eu e. ⁴⁹ Mi'i pote Natana'eu to'e Iesui pe — Wo'omu'e hat En ni Tupana Sa'yruru sese are. En ni Isareu ywania Porekuat koro e. ⁵⁰ Mi'i hawyi Iesui tiwesat — Pyno meremo uimohey en mekewat Wiku yp ywyt'okpype ereĩne'en eweran turan ara'akasa ewawi ui'e hawyi yn uimohey ra'yn e. Pywo ti rat meiũran ti aru po'og po'og na'yn atimoherep epe koran wuat kai e. ⁵¹ Sa'awy'i aha'ase'i Iako pe Tupana timoherep mu'ap yi totepyi atipy kape. Iako ta'akasa tomu'etu atipy piaria mekewat mu'ap upi. Tuwat tuwat atipy piaria yi kaipyi atipy kape i'ewyte atipy kaipyi tō'ě tō'ě yi kape mekewat mu'ap upi hap kape ta'akasa aha'ase'i. Mi'i mu'ap ewywuwat sese areĩne'en mehĩ e. Meiũran era'akasa aru atipy te'okenhyp'ok pe hawyi mi'i kape ti aru tuwat tuwat yi kaipyi Tupana potpo'ororia atipy piaria i'ewyte te'era'aipok aipok aipytyp kape e. Uito ti mekewat mu'ap atipy kape Uito Wuat'i Miit'in Yke'et sese kawiat mu'ap e. Mi'i hap kape era'akasa aru Natana'eu. Mi'i ui'e hap era'akasa hawyi po'og uimohey hap topyhu'at mekewat — Ara'akasa en eweran turan Wiku yp og me ui'e hap kawiat e Iesui

2

¹ Mye'ym e'at hawyi te'eruwa'atunug miit'in tawa Kana pe yi Karireia pe. Mi'i tote ta'atunug ienuk hap katupono typy ok wo'okyi'at hap e'at

ta'atunug e'at itote. Iesui ty toñne'en itote. ² I'ewynte Iesui hemiit'in wywo ta'atuwenka i'atuwo'okyi'at hap ienuk hap kape. ³ Mi'i turan ma'ato Uwa sapo hy ta'atumō'ē yne ra'yn mi'i pote Iesui ty to'e — Yt kat i ra'yn wyti Uwa sapo hy meiūpe Uimēpyt e. ⁴ Mi'i pote Iesui to'e — U mana kat som etiky'esat atunug e. Koran te ti yt uipopap i te Tupana esaika hap moherep miit'in miat hamo e toty pe. ⁵ Mi'i hawyi ity to'e ienuk nug hat eropat haria pe — Kat e Uimēpyt ehepe hap ewy ti aru ewetunug no eipo'oro hap ok tā e. ⁶ Mi'i turan itote 6 kamūti wato nu kawiat ko'i tukupte'en itote miit'in posei hamuat Iuteuria eko ewy. Wētup kamūti pe tukupte'en 15 ekuiru'a piat y'y i'atu'e. ⁷ Mi'i hawyi Iesui to'e heropat haria pe — Ewei'atuewopyro y'y wo kamūti ko'i e. Mio tā e hawyi ta'atupy'tatnug yne ta'atuewopyro ra'yn 6 kamūti. ⁸ Howapy yne hawyi Iesui to'e i'atuepe — Eweho'osat ro koitywy kamūti piat kurin hawyi eweipome'eg no ienuk hap ka'iwat pe e. Mi'i hawyi ta'atuereto mi'i kape. ⁹ Mi'i hawyi ienuk hap ka'iwat hā'āg na'yn meke-wat sapo hy yt y'y hin i ra'yn ma'ato Uwa sapo hy wo ra'yn topyhu'at y'y. Ma'ato yt toikuap i aikope pywiat Uwa sapo hy wo hap ma'ato heropat haria yn ikuap. Mi'i hawyi ika'iwat tikaykay tuwewawi ihary'i rakat nuat. ¹⁰ Mi'i hawyi to'e tope — Mehī e sa'awy'iwuat ienuk nug hawe ti uruimō'ē miit'in me Uwa sapo hy he rakat e ma'ato wat'ymo ti i'atu'ok hawyi uruimō'ē heīpyt yt he rakat i ra'yn e ma'ato en wyti yt uru'ewy hin i kat pote wat'ymuat ra'yn po'og he rakat sa'awy'iwuat kai etum uruepe Uwa sapo e. Ta'i he sese ti rat mesuwat sopo hy e

iwary pakup takat pe. ¹¹ Yt miit'in mikuap ok tã i Iesui ha'awynug itote Uwa sapo hy he rakat y'y kawiat 6 kamūti howapy toimoherep y'y kawiat itote. Sa'awy'i yt totag i te turan yt karāpe i Iesui timoherep tesaika hap iwato hap nug hamuat mekewat Tupana yn inug kuap minug ewy. Sa'awy'i toha'awynug mi'i tã tawa Kana pe yi Karireia pe. Toimoherep Tupana esaika hap topiit pywiat wakuap nug hamuat kuap hap itote. Uwa hy tutunug y'y kawiat te'era'akasa hawyi ti te'ero'e ra'yn — Pywo ti rat Iesui ti Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat i'atu'e ipotmu'eria.

¹² Mi'i hawyi ti Iesui toto tawa Kana kaipyi tawa wato Kawana'ū kape toty to'ywyt'in sese tehay towyria'in wywuat hamo. Mi'i hawyi tukupte'en porap'i itote. ¹³ Mi'i hawyi Iuteuria wa'atunug hap e'at put'ok'e irane i ra'yn mekewat te'eruwanētup aikotã sa'awy'i Tupana ti'atuhep wanīkaptia po pywiat hap e'at put'ok'e. Mi'i hawyi Iesui toto Tawa koro Ierusarēi kape. ¹⁴ Put'ok'e hawyi Tupana mōtypot hap yat wato pe Iesui teke. Mi'i hawyi Tupana mōtypot yat e'okipy tote toi'atupuēti hūria wewato ahup weneru haria uweria ko'i weneru haria pykasu weneru haria sem toipuēti i'ewyte toipuēti tineiru porera'at haria apyk puaria yparakai ppyke tukupte'en toi'atupuēti. ¹⁵ Mi'i pote Iesui tunug haity kawiat i'atu'apiheg hamuat tutunug. Mi'i hawyi haity wo toi'atusytpok kahato Tupana mōtypot ehūria weneru haria. I'ewyte toi'atusytpok wewato ahup ko'i uweria ko'i toi'atusytpok Tupana mōtypot yat pyi. Mi'i hawyi wuat'i etama etineiru pat'ok pat'ok haria yparakai ko'i toi'atu'āpe'okpun na'yn tohyt-

pok yne tineiru ko'i yi tote. ¹⁶ Mi'i hawyi Iesui to'e pykasu weneru haria puo — Ewei'atuporenõtem no ehepykasu ko'i Tupana mōtypot hap yat pyi e. Wāi yt ewetunug nei'o Ui'ywot mōtypot yat weneru'i weneru'i ehap yat no e. Moto ro mesuwepyi e. ¹⁷ Toi'atusopo sopo yne hawyi hemiit'in te'eruwanētup ta'yn aikotā sa'awy'i miwan me tohenoi hap kape — Atiky'e kahato emōtypot yat Tupana e. Emōtypot hap yn atiky'esat ne'i e mi'i pote ti aru ui'auka teran ne'i e miwan me sa'awy'i sese Iesui hap kape Saumu 69.9 pe. ¹⁸ Mi'i hawyi Iuteuria akag ko'i apo'i'atu'e — Uwe kahu epo'oro meke tā nug Tupana mōtypot yat piat hamo i'atu'e. Yt naku i meke tā ehap etunug pāi i'atu'e. Kat pote eti'atusytpok sytpok mesuwe i'atu'e. Tupana epo'oro mi'i tā nug hamo pote etomoherep to koitywy eminug iwato rakat Tupana esaika hamo uruepiat emohey kuap hamo i'atu'e katupono merep hap ewy etimoherep mesuwe hawyi uruikuap ta'yn Tupana sese epo'oro meke tā nug hamuat hap i'atu'e. ¹⁹ Mi'i hawyi toi'atuwesat — Pyno waku iwato kahato atimoherep ehepe e. Ewei'aporok meiūwat Tupana yat wato pote ati'āpe'ok'am i ra'yn mye'ym e'at pe yn atunug i ra'yn e Iesui Iuteuria akag ko'i pe. ²⁰ — Eeso kahato i'atu'e kat pote sa'awy'ite nagnia tunug niatpo kahato 46 anu pe ta'atunug meiūwat Tupana mōtypot yat wato i'atu'e. Aikotā ten pyno etunug kuap mye'ym e'at pe yn i'atu'e. ²¹ Ma'ato hā'ākap wuo Iesui henoi i'atuepe. Mio tā e topiit etiat pe Tupana yat e. Ma'ato Iesui wyria'in i wyti mio tā e hap yt uwe i ikuap ma'ato meiūran Iesui iku'uro hawyi toīne'en i ra'yn gu'uro pyi hawyi ta'atukuap ta'yn

kat som to'e sese hã'ãkap wuo hap. ²² Mi'i hawyi ta'atumohey po'og Iesui ehay i'ewyte ta'atumohey po'og sa'awy'iwuat Tupana e hap. — Pywo ti Tupana ihay kahato nimuat Iesui ete miwan me i'atu'e. ²³ Mekewat ienuk wato turan Iesui ti'a-tumoehãite kahato tawa Ierusalrēi miaria i'ahu rakaria. Mi'i pote typy'i kahato itotiararia tipywo ra'yn Iesui kat pote te'era'akasa ra'yn iwat iminug ko'i yt miit'in minug kuap ewy i ko'i kape. — Pywo Mi'i Miit Tupana Mipo'oro Aiporekuat koro wo i'atu'e. ²⁴ Ma'ato Iesui yt tipywo hin i tomohey i'atuepiat hap katupono toikuap ta'yn yt towat temiit'in sese i hap toikuap. ²⁵ Yt uwe i henoI Iesui pe miit'in etiat wen ma'ato toikuap ta'yn miit'in wanētup hap ko'i tuwekaipyi. Toi'atukuap kahato miit'in haype. Toikuap tuwewi miit'in wanētup hap ko'i.

3

¹ Toĩne'en tawa Ierusalrēi me wētup ok miit Nikutemu e hap het rikat. Mi'i ti Iuteuria ywania akag i'atunãpin koro hat. Wētup mo wātym muo Nikutemu toto Iesui kape. ² — Urumu'e hat e ewat eminug wakuap ko'i yt uwe misepap ewy i ra'yn e. Mi'i pote uruikuap Tupana epo'oro urumu'e hamo hap uruikuap mehĩ e. Mi'i pote uruikuap Tupana toĩne'en ewywo kahato Mehĩ e Iesui pe. ³ Ma'ato Iesui tiwesat — Pywo pe ti are'e epe uwe uwe i'ywã'ĩ pakup mi'i haria yn ni te'eropyhu'at Tupana miit no e. Pywo ti rat wemoherep pakup i haria tukupte'en aru atipy pe aikope Tupana toĩne'en Morekuat no hap tote are uhyt e. ⁴ Mi'i hawyi Nikutemu — Yt uwe kuap

i ra'yn ten teke pakup i toty ymyē pe urumu'e hat e aikotā som pyno waku watuwemoherep pakup i hap e. ⁵ — Mesuwat ui'e hap ti pywo pe are'e wemoherep pakup i haria yn ni te'ero-pyhu'at kuap Tupana emiit no e. Tupana aikoho hawyi ti tutum Tōpā'āu hawyi tomēpyt no ainug e. Mi'i hap ewy yn ni te'eropyhu'at miit'in Tupana mēpyt'in no e Iesui are. ⁶ — Ma'ato to'ywot kaipy-wiat wemoherep hat ti miit yn na'yn topyhu'at ma'ato Tupana pā'āu kaipywiat wemoherep hat ti Tupana mēpyt ri ra'yn tuwemoherep e. ⁷ Kat pote yt hot'ok'e i uimienoi e'ywā'ī pakup i ro ui'e hap e Iesui. ⁸ — Pyno ahenoi po'og epe aikotā miit'in wemoherep pakup i hap ete e. Pyno mi'i tā aikotā ywytu hewyry tomiky'esat ewy kahato hap ewy e. Ipu'ehay watikuap kahato wen ma'ato aikope pyi wasere tut hap yt uwe i ikuap i'ewyte ito hap yt uwe i ikuap. Mi'i hap ewy Tupana Pā'āu tomoherep pakup i miit'in tomiky'esat ewy e. Yt heremo i Tupana Pā'āu ywytu ewy ma'ato put'ok'e hawyi watikuap Tupana ra'yn Tupana sa'yru wo Tupana saki'yt no watopyhu'at e. ⁹ Mi'i hawyi Nikutemu to'e — Yt atikuap i te emienoi Uhyt e. ¹⁰ — Pāi are en ai'ywania Isareu ywania mu'e hat koro kahato pytkai yt etikuap i mio wuat uimienoi epiat e Iesui. ¹¹ — Pywo pe ti ahenoi epe mesuwat urumikuap ok tā e. I'ewyte uru'akasa hap ok tā ma'ato yt etimohey i urumienoi ko'i e. ¹² Miit'in misepap sehay puo mesuwarotiat ra'yn ahenoi epe ma'ato mi'i pytkai yt etikuap hin i ui'e hap aikotā aporu etikuap uimienoi Tupana misepap sehay puo atipy totiat ra'yn ahenoi epe pote e. ¹³ Yt

uwe i mi'i rē toto atipy kape. Wētup ok yn toto atipy kape mi'i ti wuat'i miit'in yke'et e tuwepe. Yt uwe i mi'i rē toto atipy kape. Wētup ok yn toto Mi'i Miit'in Yke'et Mi'i ti atipy kaipywiat. Mi'i yn ni henoi kuap sese Tupana misepap sehay atipy kaipywiat e.

¹⁴ Sa'awy'i aha'ase'i Musei timopoĩ'ām aria'yp posak ete moi iā'ākap imehit rakat mohag wo. Mi'i tutunug yahig note moi tok pe moi miekatu'u ko'i moehāite hamo ipap tet pupi. Mi'i hap ewy ti aru uito miit'in yke'et ta'atumopoĩ'ām aria'yp posak ete e. ¹⁵ Mi'i hawyi meiēwat i'atumimopoĩ'ām mohey haria wyti aru wuat'i e'at piat ieĩne'en hanuaria tukupte'en e. Uimopoĩ'ām aru mekewat moi iā'ākap ewy miit'in moieĩne'en hamuat e Iesui. ¹⁶ Katupono Tupana ti'atuky'e kahato miit'in haype tutum Tosa'yru wētup ok takat i'atuepe e. Mi'i pote uwe uwe imohey mi'i haria wyti aru yt iku'uro sese i ma'ato wuat'i e'at pe ra'yn i'atuehāite hap toĩne'en e Iesui. ¹⁷ Ta'i Tupana tipo'oro Tosa'yru miit'in ehakyera'at hanuat sese. Ta'i yt miit'in atuma'at'i ma'at'i hamo i Tupana tipo'oro Tosa'yru e. ¹⁸ Uwe uwe Ha'yru mohey haria ti Tupana yt ti'atu'apiheg i ma'ato irania'in ti aru Tupana mi'atu'apiheg wuanuaria tukupte'en mi'iria are. Mi'iria pe wyti aru mio tã e Tupana — Yt nakuaria i sese eipe e katupono Uha'yru uimium pun haria eipe e. ¹⁹ — Atum kahu ra'yn Uha'yru ariāty ewy ehepe mekewat mu'ap uhowawiat moherep hamuat wen ma'ato yt eweiky'esat i Uha'yru ariāty ewywuat e. Yt naku i eipe e katupono po'og i'ypyryp hap ne'i mi'i haype eweiky'esat are katupono eiminug

sa'ag hap nug hap po'og eweiky'esat i'ypyryp wiat haype e. Mi'i pote i'ypyryp we yn eweikupte'en e. Mi'i hap ete atikuap kahato uwe yt nakuaria i hap e Tupana. ²⁰ Yt nakuat i nug haria i'atupy'ahak kahato ne'i ariāty ete. Ta'atuky'esat pya kahato ta'atukawiat hētyhot hap katupono ta'atuminug sa'ag ko'i moherep hap yt ta'atuky'esat i haype e. ²¹ Ma'ato irania'in wakuap nug neran haria tō'ē tō'ē ariāty kape katupono ta'atuky'esat ta'atuminug wakuat ko'i Tupana esaika hap wywuat moherep hamo ta'atuky'esat kahato e Iesui Niku-temu pe.

²² Meiūran hawyi toto Iesui yi Iuteu kape. Topotmu'eria wywo yn toto. Mi'i hawyi toīne'en mot'i itote topotmu'eria wywo. Mi'i tote hemiit'in ti'atuset'ok kahato miit'in y'y pe ma'ato yt Iesui i i'atuset'ok ma'ato ipotmu'eria ne'i i'atuset'ok. ²³ Mekewat e'at pe topyhik hap e'yianmete wo'o-set'ok hat Iuwāu ti'atuset'ok miit'in tawa hit Enū pe yt pya hin i tawa Sarēi kai. ²⁴ Toiky'esat Enū hy miit'in set'ok hamo ihy wato pote. Mi'i kape tō'ē tō'ē miit'in Iuwāu kape te'eruweset'ok y'y piat hamo. ²⁵ Itote tu'uka tu'uka to'ope sehay wo Iuwāu potmu'eria wētup ok Iuteu wywo aikotā aikotā som po'og hāpyk wati'atuset'ok miit'in ta'atu'e hap ete tu'uka sehay wo. ²⁶ Mi'i hawyi tuwat Iuwāu kape te'ero'e hamo — Urumu'e hat i'atu'e mekewat ihainia Iutāu e'y sakpuat emimoherep sa'awy'iwuat wyti toīne'en mio meiūpe yi Iuteu pe. Koitywy miit'in toi'atuset'ok kahato ra'yn itote po'og aikai. Yt naku i mi'i tā uruto'e katupono koitywy wyti wuat'i miit'in tuwat kahato mi'i hat kape te'eruweset'ok hamo hawyi yt tō'ē i po'og

ahowawi i'atu'e Iuwāu me. ²⁷ Mi'i hawyi Iuwāu ti'atuwesat — Pyno po'og waku eweiwat Mi'i Miit upi po'og waku eweikupte'en Mi'i Miit emiit'in no uhemii't'in e katupono Tupana tiky'esat wuat'i miit'in Mi'i Miit wanuat sok hap e. Toiky'esat kahato yne miit'in tuwat Mi'i Miit kape are e. Uito rat yt Tupana Mipo'oro Eiporekuat nuat i rat e sa'awyi'i ma'ato uito Tupana Mipo'oro yianmiat Aiporekuat sese hut hamuat enoi hat ne'i uito are'e sa'awyi'i ehepe hap ewy e Iuwāu. ²⁸ Mi'i hat ne'i uito are e. Mi'i pote uiwepit kahato Mi'i Miit mōtypot hap ete e. Ta'i uiwepit aikotā uiwyok ehary'i wuanuat kat hat ewy ne'i uito e Iuwāu. Toterut ihary'i wuat towy ok kape hawyi towy'ok miky'esat tohenoi ihary'i wuanuat pe. Toiky'esat pote tut te'aito wuat kape. ²⁹ Mi'i hawyi to'okyi'at ra'yn. Uito ti areñe'en aikotā wewy ok ehary'i kat hat ewywuat areñe'en e Iuwāu. Meiēwat Miit topyhu'at tehary'i uimipuēti wywo. Mi'i hawyi ihary'i pakup takat iwepit kahato e. Iwepit pote uito i'ewyte uiwepit ihary'i erut hat uito pote. Mi'i hap ewy uito uiwepit kahato katupono uipotmu'eria tuwat yne ra'yn Iesui kape are e. Mio aru ipotmu'eria tukupte'en uipotmu'eria ko'i. Ihary'i pakup ewywuat ipotmu'eria are sehay iā'ākap wuo e Iuwāu wo'oset'ok hat. ³⁰ Mi'i Miit wyti po'og po'og wakuat uikawiat hat e. ³¹ Mi'i Miit atipy kaipywiat po'og wakuat wuat'i kawiat hat are. Yi totiaria ti ta'atumikuap ok tā yn heno kuap ma'ato atipy kaipywiat sut hat mienoi po'og iwato yi totiaria mienoi kai are e. ³² Atipy kaipywiat ta'akasa hap tohenoi tomikuap ok tā tohenoi ma'ato Mi'i Miit yt uwe i imohey e Iesui piat. ³³ Ma'ato wato-

mohey atipy kaipywiat mienoi hawyi ti watikuap ti meremo pywuat sese e Tupana wato'e hap e. ³⁴ Tupana Mipo'oro atipy kaipywiat wyti henoī hāpyk yne kahato topo'oro hat ehay upi katupono tutum yne Topā'āu tehay enoi hanuat pe e. ³⁵ Ta'i Tupana tiky'e kahato ti Tosa'yru mi'i tupono tutum yne ipo pe e. ³⁶ Pyno ti watomohey pote yn wuat'i e'at pe ra'yn ahehāite ma'ato yt watihaymohey i Ha'yru pote ti yt karāpe i watoīne'en ahehāite hap ma'ato watukupte'en Tupana mi'a-pihēg ko'i wo e wo'oset'ok hat Iuwāu topotmu'eria pe.

4

¹ Yi Iuteu piat toīne'en hap e'at pe Iesui ti'atuset'ok kahato miit'in topotmu'eria po wo kat pote yt tohet'ok i topo wo. ² — Po'og po'og iwat ipotmu'eria Iuwāu potmu'eria kai po'og po'og miit'in toi'atuset'ok Iuwāu kai i'atu'e nagnia ehay enoi haria. ³ Mio tā i'atu'e hawyi Iesui toto ra'yn Iuteu e'yi pyi. ⁴ Mi'i hawyi Iesui toto te'yi Karireia kape yi Samaria puo toto. Yt toto i mekewat wētup mu'ap upi katupono toto teran yi Samaria puo. ⁵ Mi'i hawyi toto tawa Sikat kape yi Samaria puo. Itote nimo kahato ra'yn aha'ase'i Iako toīne'en. Sa'awy'i te'yi tutum na'yn tosa'yru Iuse pe. Mi'i tote ti ase'i tunug y'y yi pan me. Mi'i hap kape Iesui toto. ⁶ Atposake turan put'ok'e mekewat yi ka'a ēpeke hawyi Iesui ta'apyk yi ka'a pyhyp hap ēpeke. Tuwemohy ra'yn mu'ap hake topysero ra'yn pote. ⁷ Itote pyi ma'ato ipotmu'eria ra'yn tuwat tawa Sikat kape mi'u so'okyi'at hamo. ⁸ Mi'i pytkai wētup ok haryporia tut ra'yn y'y so'osat hamo.

Put'ok'e tipypte hawyi Iesui to'e tope. — Eherut ro uhepe y'y mana e. ⁹ Mi'i pote toiwesat — En ni luteu ywania ma'ato uito ti Samaria ywania ne'i e. Kat poteĩ ehay uiwywo mimi yt eheko ewy i e. Kat pote uipo pyi etiky'esat y'y mimi e katupono luteuria ywania yt to'oehay teran i yi Samaria ywania wywo e. ¹⁰ Mi'i hawyi toiwesat — Yt etikuap i kahato mana uwe y'y ětup epe e. Yt etikuap i kahato kat som Tupana tum neran epe mana e. Etikuap pote meremo ehětup uhepe y'y sese wo'omoieĩne'en hap emoieĩne'en hamuat wuat'i e'at piat hamuat e. ¹¹ Mio tã e hawyi toiwesat — Yt kat i kahu ekuiru'a saity etiat y'y sat hamuat e katupono meiũwat pyi pya poity'i yi pe y'y e. Aikotã aru pyno etum uhepe y'y uimoieĩne'en hamuat e. ¹² Nimo kahato urue'ase'i Iako ti hum uruepe mesuwat yi ka'a piat y'y sat hap e. Sa'awy'i ti Iako mĕpyt'in te'erule'y'u mesuwat yi ka'a piat y'y wo. I'ewyte iwat ihũria te'ere'y'u meiũpe i'ewyte urue'ase'i Iako te'y'u meiũpe mimi e. En apo pyno po'og wakuat y'y moherep hat urue'ase'i Iako kai mimi e. ¹³ Mio tã e hawyi toiwesat — Uwe uwe te'y'u meiũwat pe meiũran te'y'utui i ra'yn.

¹⁴ Ma'ato uwe uwe mekewat uimiium y'y wo te'ere'y'u mi'i haria ti aru yt karãmuo i ra'yn te'ere'y'utui i e katupono uimiium y'y toĩne'en emoieĩne'en hamuat wuat'i e'at piat ihãite rakat ra'yn. Uimiium y'y yrasa sese ewy ra'yn tuwĕtem y'y epy'a pyi mana e. ¹⁵ — Pyno mimi etum no uhepe ewat e'y'y e. Mi'i rokirĕ mono yt karãmuo i ra'yn are'y'utui hawyi yt karãmuo i ra'yn ariot meiũpe y'y so'osat hamo e. ¹⁶ Mio tã e hawyi

Iesui timoherep ta'yn haryporia pe iminug sa'ag ko'i. Mi'i pote to'e tope — Pyno eterut ro e'aito uhowawi mana e. ¹⁷ — U an mimi yt uhe'aito i rat e. Mio tā e ne'i toiwesat pote to'e — Pywo pe ti mio tā ere mana katupono yt e'aito kahato i. ¹⁸ Mio ti wētup ok e'aito wywo i ra'yn ereñe'en. Ha'awyte ti e'aito wo 5 ok wētup ok wētup ok tuereto wo mi'iria eti'atu'atoiat yne. Yt naku i mi'i tā mana e. Mio tā e Iesui tomoherep haryporia pe yt iwe'eg i hap kuap haype. ¹⁹ Mi'i pote toiwesat — Are an Mimi En ni Tupana mikuap yn moherep hat e. ²⁰ Sa'awy'i uru'ywot'in tomōtypot Tupana mesuwat e'yity'ok totepyi Mimi ma'ato eiperia Iuteuria tawa Ierusalēi me yn waku watomōtypot Tupana e haria eipe e. ²¹ Mi'i hawyi to'e — Etimohey ro ui'e hap mana e. Meiūran ti aru yt eweiwat i ra'yn meiūwat yity'ok kape. Yt uwe i tuwat aru Tupana mōtypot tawa Ierusalēi kape Tupana mōtypot hamo katupono wētup e'at pe ti aru miit'in pywiat yt sa'awy'iwuat ewy i ra'yn timōtypot haty wo Tupana sese aikope aikope hap upi. ²² Ei'ywania yt ikuap i kahato Tupana mōtypot hap are. Uwe Tupana sese hap yt eweikuap hin i are. Ma'ato uruto uruikuap kahato Tupana katupono Iuteuria ywania kaipyi tut ra'yn miit'in ehakyera'at hat e. ²³ Mesup ti aru tut ra'yn Tupana mōtypot hap yt mesuwat ewywuwat i ra'yn katupono Tupana mōtypot haria sese ta'atupy'a pywiat ta'atuwanētup hap kaipywiat ra'yn imōtypot hāpyk kahato haria ra'yn tukupte'en Tupana miky'esat ewy e. ²⁴ Tupana toñe'en Ipā'āu yn yt heremo i mi'i tupono toiky'esat tomōtypot hap yt heremo

i. Aiwanētup we yn pywo sese e hap kaipywiat aipy'a pywiat mio toiky'esat tomōtypot hap mana e. ²⁵ — Are an atikuap teran meiūran ti aru Tupana tiporo temiit Aiporekuat nuat aimu'e yne hamuat mekewat Wuat'i Miit'in Porekuat e hap het rakat e. ²⁶ — Yt meiūran i ra'yn ti aru mana katupono tut kahu ra'yn. Uito ra'yn meiū hemiit mana e Iesui. ²⁷ Mi'i turan ipotmu'eria put'ok'i'atu'e mi'u kyiat hawyi. Mi'i hawyi te'era'akasa Iesui ihay haryporia wywo. Mi'i hawyi te'eruanētup kahato — Kat potei Iesui ihay haryporia wywo i'atu'e. Irania'in wo'omu'e haria yt i'atuehay teran i haryporia wywo ahetama puo i'atu'e te'eruanētup hawe. ²⁸ Mi'i hawyi mana toiat tekuiru'a mekewat y'y sat hap itote hawyi toto meremo tetawa Sikat kape. ²⁹ Put'okto'e hawyi to'e itotiaria pe — To'iro woroho'omo'akasa wētup ok miit iuēpiat kape yne uiminug sa'ag toimoherep ta'yn yt uwe i piat henoī pytkai e. Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat apo Mi'i Miit e i'atuepe. ³⁰ Mi'i hawyi tuwat tuwat haryporia upi tawa pyi te'era'akasa Iesui kapiat hamo. ³¹ Mi'i turan Iesui emiit'in te'ero'e Iesui pe — Urumu'e hat waku ra'yn aimi'u. Erenuk to i'atu'e. ³² Ma'ato toi'atuwesat — Waku ra'yn e ui'ok ta'yn e. Toi uimi'u yt eimikuap i ma'ato e. ³³ Mi'i pote to'ope apo'i'atu'e — Toi apo wētup ok imi'u erut hat meiko pe tawa pe ahewyry turan i'atu'e. ³⁴ Mi'i pote Iesui to'e. — Uiwyrria'in e aikotā mi'u wo ai'ok hawyi aimowepit kahato mi'i hap ewy uipo'oro hat miky'esat nug uhēpiat hap uimowepit kahato atu'u hawyi e. ³⁵ Uiwyrria'in mio tā ewei'e eiwo-

'ope. Meiūran 4 ewaty hawyi ti aru aimikoi waku ra'yn haat ra'yn ewei'e eiwo'ope e. Uito ti ma'ato are'e ehepe ewei'akasa ro aiko kape are ewei'akasa ro Samaria ywania kape e. ³⁶ Mio ti haat ra'yn waku ra'yn eweitererek to are ra'yn ehepe e. Wētup ok ikoi hat wētup ok iterek hat e miwan me hap ewy are ehepe. Uwe ipotpap ikoi hap ete uwe ipotpap iterek hap ete mi'i hat tipuēti aru tosa'up e. ³⁷ Pywo ti Tupana ehay sytpok haria imipo'ororia tipuēti aru ha'up e. Iterek tipyt saipepe ti aru typy'i ra'yn miit'in wuat'i e'at piat ieīne'en hanuaria ra'yn tukupte'en mekewat e'at pe e. I'atuwepit kahato ikoi haria iterek haria e. ³⁸ Mi'i tā woroho'opo'oro mikoi terek hamo ra'yn aikope ha'awytewuaria ei'yanmiaria ikoi hap kape hap ewy woroho'opo'oro e. Aikope Tupana ehay moherrep haria i'atupotpap sa'awy'i hap kape woroho'opo'oro e. Ta'i haat ra'yn wyti ikoi hawuo mio uipotmu'eria e. Ewei'akasa ro e. ³⁹ Mi'i to'e turan tō'ē kahato tuwewawi typy'i ra'yn yi Samaria piaria Iesui mohey haria wo te'eropyhu'at mekewat haryporia ehay upi. — Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat apo iuēpiat Miit katupono yne uiminug sa'ag moherrep yt uwe i piat henoī pytkai hat mi'i e hap upi. ⁴⁰ Put'okta'atu'e hawyi te'ero'e Iesui pe — Waku ereīne'en uruetawa pe mehī i'atu'e. Mio tā i'atu'e pote ti typy e'at toīne'en i'atuetawa pe. ⁴¹ Mi'i hawyi toi'atumu'e ra'yn itotiaria. Mi'i hawyi itotiaria typy'i ra'yn Iesui mohey haria te'eropyhu'at. ⁴² Mi'i hawyi te'ero'e — Mana i'atu'e sa'awy'ite ti ehenoi uruepe hawyi uruimohay ra'yn ma'ato mio Iesui uruikuap ta'yn ihay. Uruwanētup hawe toīne'en na'yn. Mi'i tupono —

Mi'i ti rat mesuwat yi totiat wo'ohakyera'at hat uruto'e. Koitywy uruikuap ta'yn uruimohey ra'yn po'og sa'awy'iwuat — Ai'ywot Tupana Mipo'oro Aika'iwat nuat e'e hap ewy mana i'atu'e.

⁴³ Toĩne'en Iesui yi Samaria pe typy e'at hawyi toto ra'yn tomotag hap yi Karireia kape. ⁴⁴ Mu'ap upi Iesui to'e topotmu'eria pe — Ara'aipok hamuat uimotag hap kape tawa Nasare kape e. Pywo pe are'e ehepe Tupana ehay moherep hat wyti imotag haria yt timōtypot i yt ta'atumohey i yt ta'atu'oksat'i i e Iesui. ⁴⁵ Put'ok'e Iesui yi Karireia pe hawyi itotiararia i'atuwese tuete kat pote te'era- 'akasa ra'yn imisepap ko'i tuwat hupiat tawa Ierusalem kapiat hawyi ienuk hap koro e'at pe. ⁴⁶ Mi'i hawyi Iesui toto tawa Kana kape yi Karireia piat aikope Uwa hy nug y'y kawiat hap kape toto. Yt pya i tawa Kana kai toĩne'en wētup tawa Kawana'ū e hap. Itotiat tawa ka'iwat sa'yru ti i'ahu kahato rakat. ⁴⁷ Karāpeĩ mi'i turan i'ywot tikuap ta'yn Iesui put'ok'e tawa Kana pe hap mi'i hawyi toto meremo hētup hamo — Uha'yru moehāite epiat hap ti atiky'esat e. I'ahu kahato iku'uro hamuat uha'yru uhyt e. Mi'i pote morereto teran uhetawa Kawana'ū kape imoehāite hamo e. ⁴⁸ Mi'i pote Iesui tiwesat — Are pāi yt ewei'akasa i uiminug wakuap ko'i kapiat pote rasom yt uimohey hin i eipe e. ⁴⁹ Ma'ato i'ahu rakat ywot to'e — Merep to mehĩ. Iku'uro irane uha'yru e. ⁵⁰ Ma'ato Iesui tiwesat — Yt iku'uro i esa'yru uhyt. Ihāite ra'yn emēpyt e. Pyno era'aipok i ro e'yat kape katu-pono waku ra'yn e Iesui. Mi'i hawyi imohey hap wywo toto tosa'yru kape. ⁵¹ Mi'i hawyi mu'ap tote

hemiit'in tō'ē heowa kape — Uruka'iwat i'atu'e ihāite ra'yn ti esa'yru uhyt i'atu'e. ⁵² Mi'i hawyi apo'e — Kat e'at kahu uha'yru ihāite e. — Ga'atpo atposake pyi ti ipiit sakup nik tokosap ta'yn meremo ihāite ra'yn i'atu'e. ⁵³ Mi'i hawyi iwatetup ta'yn Iesui atposake pyi to'e hap kape — Ihāite i ra'yn ti esa'yru e hap kape. Mi'i hawyi i'ywot timohey ra'yn Iesui. Torania ra'yn itotiarua imohey i'yat piaria ta'atukuap hawyi. ⁵⁴ Mi'i tomi-sepap tutunug na'yn yi Karireia pe ta'aipok yi Iuteu kaipywiat hawyi. Typuo ra'yn wakuap tutunug iwato rakat tomisepap yi Karireia piaria ete. Sa'awy'i tutunug sapo hy y'y kawiat. Mi'i hawyi toimoehāite pya pyi ha'yru iku'uro irane rakat.

5

¹ Mi'i hawyi yi Karireia kaipyi Iesui toto tawa Ierusalēi kape i ra'yn ienuk hap koro kape toto. ² Mi'i hawyi Ierusalēi me toīne'en yt pya i oken'ypy kai y'y eiam iwato rakat Peteta e hap het rakat. Mi'i tote y'yēpe ete 5 og toīne'en. Mi'i ti yt pya i aikope i'atuhū uweria ko'i e'oken'ypy kai aikope tuwehyt'ok i'atuhūria Ierusalēi me hap. ³ Mi'i tote i'atue'og me tukupte'en i'ahu rakaria typy'i kahato y'y eiam ēpeke. Yt ihapytig i rakaria yt ipoī'ām kuap i rakaria ipy kī'ā rakaria ti tukupte'en. ⁴ Mi'i tote ti ta'atuekatup y'y mum'ok mum'ok e hap katupono atipy kaipywiat Tupana mipo'oro put'ok'e tuereto ihypykoī hanuat. Mi'i hawyi ihy pykoī turan mohag wo topyhu'at y'y. Sa'awy'i wuat wyti mekewat y'y piat seke hat topyhu'at ihāite ra'yn i'atu'e. ⁵ Toīne'en itote wētup ok i'ahu rakat

nimo kahato 38 i'aman mot piat turan ra'yn i'ahu atug me tetupe tote toĩne'en. ⁶ Mi'i Iesui ta'akasa hawyi toikuap nimo ra'yn i'ahu hap. Mi'i hawyi to'e tope — Ehāite hap apo etiky'esat uhyt e. ⁷ — Ta'i e ma'ato yt uwe i ui'ykesat uipowyro y'y piat uipag hamo uhyt e. Tut tuereto y'y hypykoĩ hat wen ma'ato yt areke kuap i katupono irania'in — Wāi'i'atu'e uhepe hawyi tuwehyt'ok wehyt'ok y'y pe uhe'yianme pote. Yt uwe i ui'ykesat y'y piat uipag hamo. Mi'i pote yt areke kuap i e. ⁸ Mio tā e hawyi to'e Iesui — E'āpe'ok'am no mehĩ e. Etat ro etupe hawyi ewyry ro e. ⁹ Mio tā to'e hawyi meremo waku. Ipoĩ'ām na'yn hawyi totat tetupe hawyi toto ra'yn ihāite ra'yn Iesui ehay pyi. ¹⁰ Mi'i hawyi mu'ap upi luteuria akag ko'i te'ero'e imimoehāite pe — Koity'i e'at Tupana mōtypot hap e'at pe ne'i uhyt i'atu'e. Yt etioto tei'o etupe mesup e'at pe ne'i katupono iwan miat aināpin hap wyti wāi'e kahato meke tā hat ete i'atu'e. ¹¹ — Ma'ato uimoehāite hat to'e uhepe — Etioto ro etupe hawyi ehewyry ro e uhepe e. ¹² — Uwe kahu pyno mio tā e epe i'atu'e. ¹³ — U e yt atikuap i uwe uimoehāite uhyt'i'in e katupono miit'in typy'i tok puo toto pote yt ahētup kuap i kat eĩ eset ui'e hap e. ¹⁴ Meiūran tomimoehāite Iesui tipuēti Tupana mōtypot yat pe i ra'yn. Mi'i hawyi to'e tope — Ewe'eg wo uhyt sa'awy'iwuat eminug sa'ag. Yt etunug i ra'yn ma'ato etunug ne pote ti aru meiūran po'og sa'ag topyhu'at ekai e'ahu sa'awy'iwuat kai e. ¹⁵ Mi'i hawyi toto ra'yn luteuria akag ko'i kape hanoi hamuat — Uimoehāite hat Iesui e i'atuepe. ¹⁶ Mi'i pote Iesui ta'atusaty'isaty'i katupono Tupana mōtypot e'at pe toimoehāite ra'yn. ¹⁷ Ma'ato Iesui to'e

Iuteuria akagnia pe — Ui'ywot ipotpap kahato te ti wakuap nug hamo Uito i'ewyte uipotpap kahato wakuap nug hamo wuat'i e'at pe e Iesui. ¹⁸ Mi'i tā e pote Iuteuria ti'auka teran ne'i Iesui katupono ipotpap Tupana mōtypot e'at pe i'ewyte to'e Tupana Ui'ywot e tuwenug Tupana ewy te pote. ¹⁹ Mi'i hawyi to'e Iuteuria akagnia pe — Pywo pe yt kat i tuwepy'apyi Ha'yru tunug. To'ywot minug ewywuat yn ni tutunug. Teha'at To'ywot minug ewawiat hawyi tutunug i'ewywuat e. ²⁰ I'ywot tiky'e Tosa'yru mi'i pote toimoherep tope yne tominug ko'i e. Meiūran ti aru po'og toimoherep mesuwat kai eimowanētup hamo e. ²¹ I'ywot ti'atumoieīne'en pakup i mam haria. Mi'i hap ewy ti Ha'yru ti'atumoieīne'en tomi'airoria ko'i e. ²² I'ywot wyti aru yt henoī i uwe uwe imi'apiheg wuat ma'ato henoī hat topyhu'at Ha'yru kai uwe uwe i'apiheg haria henoī hamuat e. ²³ Mi'i hap nug hamuat tutum yne Tosa'yru pe katupono toiky'esat Tosa'yru mōtypot hap tomōtypot hap ewy toiky'esat e. Uwe uwe Ha'yru yt mōtypot i ipo'oro hat I'ywot yt mōtypot i hat topyhu'at. ²⁴ Pywo pe ti are'e ehepe uwe uwe uhehay ētup hat ti aru uipo'oro hat mohey hat mi'i hat ti aru topyhu'at wuat'i e'at pe yt karāpe i imi'apiheg wo topyhu'at. Iku'uro hap tokosap ta'yn hawyi heīne'en hap yn topyhu'at wuat'i e'at piat ikai e. ²⁵ Pywo pe ti are'e ehepe tut ti aru koitywy put'ok'e ra'yn he'at karāpeī iku'uro rakat ewy Tupana kapiat hat ikuap ta'atukaykay Tupana Sa'yru piat hap ihay kuap haria i'atuehāite ra'yn wuat'i e'at pe e Iesui. ²⁶ I'ywot toīne'en tuwekaipyi yt uwe i inug. Mi'i hap ewy tutum Tosa'yru

pe tuwekaipywiat toĩne'en hap e. ²⁷ Tupana to'e Tosa'yru pe — En wyti Miit'in Yke'et miit sese eropyhu'at mi'i tupono waku ere'e uwe waku uwe yt uwe topyhu'at wo'o'apiheg haria wo uwe yt hap miit'in me e Tupana Tosa'yru pe. ²⁸ Pyno eiwanētup kahato uimienoi pakup kape pote meiūran ti aru po'og iwato ahenoĩ ehepe e Iuteuria pe. Tut wyti aru mekewat e'at pe ti aru yne misyp ko'i map haria ikuap ta'yn Ha'yru ehay hawyi te'eruwenō'ē ra'yn ta'atusyp hawyi e. ²⁹ Wakuaria te'eruwenō'ē ta'atuieĩne'en wuat'ĩ e'at piat hap kape e ma'ato yt nakuaria i ti aru te'eruwenō'ē ho'opot hap kape e. ³⁰ Uito ti yt arepot'airo hin i uiwepy'a pyi uwe uwe wo'o'apiheg hanuat hap ete ma'ato yt nakuat i e Tupana pote Uito i'ewyte yt nakuat i are wy ma'ato wakuat e Tupana pote Uito wakuat are te wy mi'i hat pe e Iesui. ³¹ Uiwewi ahenoĩ uiwewi uwe Uito hap ete pote heso kahato rakat areĩne'en. ³² Mi'i pote toĩne'en wētup ok uwe Uito hap enoi hanuat mi'i ti ahet'ok hat Iuwāu. Mi'i ti henoi hāpyk kahato uhetiāt uwe Uito kahato hap ete e. ³³ Sa'awy'i te wyti eweipo'oro ehemii't'in Iuwāu kape uwe Uito hap kuap hamo. Mi'i hawyi toi'atuwesat pywo piat hāpyk ta'yn uwe Uito hap ete. ³⁴ Kat e Iuwāu uhetiāt tohenoi uikuap ehapiāt hamo ehahakyera'at hat Uito hat are ma'ato kat e uhetiāt tohenoi hap atikuap uipy'a pe yt Iuwāu kaipyi i arekuap uwe Uito hap e. ³⁵ Ta'i sa'awy'i Iuwāu mienoi uhetiāt ariāty ewy hētyhot yne e. Ha'awyte ran eweikupte'en Iuwāu ehay upi ihay se kahato ewei'e sa'awy'i. ³⁶ Pyno Iuwāu mienoi kaipyi eweikuap sa'awy'i uwe Uito hap ma'ato

mesup po'og na'yn eweikuap katupono uiminug iwato hap kaipyi Ui'ywot miky'esat nug hap kaipyi eweikuap ta'yn Uito Ui'ywot mipo'oro hap Iuwāu mienoi ewy ra'yn. ³⁷ I'ewyte Ui'ywot uhenoi ra'yn ma'ato yt eweikuap i ihay. Katupono uipo'oro hat yt karāpe i ewei'akasa howa kape e. ³⁸ Mi'i pote yt kat i eipy'a pe Ui'ywot mienoi katupono yt eweimohey i imipo'oro Uito e Iuteuria pe. ³⁹ Eiwe-mu'e kahato Tupana mipo'oro iwan ete eipe — Miwan ni ahehakyera'at kuap ewei'e eiwo'ope e. ⁴⁰ Pywo ti yt eweikuap i uhetiati miwan henoī kahato mi'i pytkai ti eipe yt eweiwat teran i uhowawi eheñe'en hap sese sat hamo. ⁴¹ Uito yt atikat i miit'in miat waku kahato En e hap. ⁴² Eipe woro-ho'okuap kahato. Atikuap ta'yn yt kat i Tupana ky'e hap eipy'a pe e. ⁴³ Ariot ti Ui'ywot ehay pyi ma'ato yt eiwese i uhete ma'ato meiūran ti aru tuwehay pyi wētup ok i ra'yn tut — Uito eiporekuat Tupana mipo'oro. Mi'i ete ti aru eiwese ra'yn e. ⁴⁴ Kat pote yt karāmuo i uimohey teran eipe. Eweiky'esat kahato miit'in miat waku kahato eipe i'atu'e hap ma'ato Tupana piat waku kahato eipe e hap yt eweiky'esat i yt eweikuap i pote e. Pyno yt karāmuat i uimohey hanuaria eipe e. ⁴⁵ Watunug Musei wāi'e hap ko'i hawyi watuwehakyera'at kuap ewei'e ma'ato meiūran aru Musei yt iwese hin i ehete katupono eināpin hap tomiwan miat yt hap ewy i ewetunug mote Tupana pe tohenoi aru — Meimuēwuaria tig yt naku i nug haria i e aru ehapiat e Iesui Musei yn ahehakyera'at kuap haria pe. Mi'i hawyi to'e Iesui mi'iria pe — Yt eiwanētup tei'o uito are'e aru Ui'ywot pe mi'iria yt naku i

nug haria are ehapiat katupono mekewat e'at pe aru Musei tuwemoherep Tupana pe — Yt naku i nug haria mi'iria e aru ehapiat Tupana pe are e Iesui Musei e hap nug hawyi watuwehakyere'at haria pe. ⁴⁶ Musei miwan eweimohey pote ti aru uimohey haria wo eweipyhu'at mesup katupono Musei henoi kahato yianme uhapiat iwan me e Iesui. ⁴⁷ Yt eweimohey i Musei mienoi miwan me uhapiat pote aikotā aru uimohey eipe e Iesui Iuteuria akag ko'i pe.

6

MATEU 14.13-21 MAKU 6.30-44 IRUKA 9.10-17 PIATEWY

¹ Mio tā to'e kahu hawyi toto ra'yn Iesui yi Karireia hyemyi'a sakpo mekewat ihyemyi'a Tiperiati e hap het rakat sakpo. ² Mi'i hawyi hewat'ymo miit'in tuwat typy'i kahato katupono te'eraha'at teran imisepap wo'omoehāite hap kape. ³ Mi'i totepyi Iesui ipot'am yity'ok kape. Put'ok'e yity'ok tote hawyi ta'apyk itote topotmu'eria wywo. ⁴ Porap put'ok'e mekewat ienuk koro hap e'at yt pya i ra'yn turan. Mi'i ienuk hap e'at pe Iuteuria hekatup aikotā sa'awy'i Esitu e'yi kaipywiat wanīkaptia po pywiat Tupana ti'atuehakyera'at irania'in hap e'at pe ta'atuhekatup. ⁵ Mi'i hawyi yity'ok totepyi Iesui ta'akasa miit'in typy'i kahato ō'ē haria kape. Mi'i hawyi apo'e topotmu'e Wiripi pe — Aikope pyi aru iwato mi'u watipuēti typy'i rakaria mi'u wo e. ⁶ Mio tā e Wiripi iā'āg hamo katupono mi'i ikuap aikope pyi mi'u toipuēti kuap miit'in poi hamuat hap. ⁷ Mi'i hawyi Wiripi tiwesat — Are

pāi iwato kahato ti i'atumi'u sa'up uhyt e. Toīne'en aipo pe pote 200 e'at motpap kapiat ma'ato mi'i pytkai yt put'ok'e hin i i'atumi'u sa'up nug hamo e Wiripi. ⁸ Mi'i hawyi Simāu Peteru ywyt Ātere ipotmu'e to'e Iesui pe ⁹ — Meiūwat kurum po pe 5 a yn man Sewata iā'yi kawiat i'ewyte typy pira hit yn Uhyt ma'ato yt put'ok'e hin i typy'i rakaria poi hamo e. ¹⁰ Mi'i hawyi Iesui to'e topotmu'eria pe — Ewei'apyk to meimuē puo ewei'e ro miit'in me e. Mi'i hawyi te'era'apyk mopep hyp we mopep tok kahato itote pote. 5000 ihainia itote te'era'apyk. ¹¹ Mi'i hawyi Iesui tat man hawyi waku e Tupana pe hawyi toipat'ok pat'ok topotmu'eria pe mekewat man toimowato kahato. Mi'i hawyi ipotmu'eria tum miit'in sem me apyk haria pe. Mi'i hawyi i'ewyte pira hit typy rakat toipat'ok pat'ok i'atumi'u wo. ¹² Mi'i hawyi te'erenuk kahato i'atu'ok kahato. Mi'i hawyi to'e Iesui temiit'in me — Eweikat ro i'atumi'u ieīpyt uhyt'i'in e. Yt naku i mi'u watomosatek e. ¹³ Mi'i hawyi ta'atuwo 12 e'yrysakag me topyhu'at heīpyt miit'in mi'u ieīpyt 5 man yn typy pira hit kaipyi. ¹⁴ Mi'i pote Iesui minug wakuap kapiat akasa haria te'ero'e to'ope — Pywo pe ti aimiekatup Mi'i Miit i'atu'e. Mi'i Miit ti Tupana Mipo'oro tehay moherep ahepiat hanuat i'atu'e. To'iro pyno watunug meremo Mi'i Miit Aiporekuat no i'atu'e to'ope. ¹⁵ Ma'ato i'atuwanētup hap Iesui tikuap ta'yn topy'a pe — Uinug irane ta'atuporekuat no mi'u ky'ewi yt uimiky'esat ewy i e tuwepe. Mi'i tā ne'i toikuap hawyi meremo toto ra'yn i'atupy'asetpyi yity'ok kape. Tuweran

ne'i toto ra'yn yt toiky'esat i tuwepag i'atupo pe i'atuporekuat no haype.

MATEU 14.22-23 MAKU 6.45-52 PIAT EWY

¹⁶ Wātym'i hawyi ipotmu'eria tuwat ra'yn ihyemyi'a kape. ¹⁷ Mi'i hawyi tuwehyt'ok yara pe hawyi tuwat ysakpo teran tawa Kawana'ũ kape ma'ato yt uwe i Iesui i'atupy'asetpe. ¹⁸ Mi'i hawyi ywytu uato put'ok'e ihyemyi'a tote. Mi'i hawyi ihy we'okmoĩ wato'in kahato. ¹⁹ Ihyemyi'a py'asetpiat turan te'era'akasa ra'yn Iesui kape. Tut ra'yn i'atuupi yawa tote hewyry. Te'era'akasa hawyi te'eroken'ẽ kahato. ²⁰ Iesui to'e i'atuepe. — Uito rat yt eweiken'ẽ tei'o e. ²¹ Ta'atuehay kuap hawyi ereke uhyt i'atu'e. Mio tã i'atu'e hawyi Iesui teke ra'yn yara pe. Mi'i hawyi put'ok'i'atu'e aikopuo tuwat hap tote merep hap ewy Tupana inug. ²² He'ihot'ok pe ihyemyi'a sakpuaria imi'atoiat ko'i tikat ra'yn Iesui — Aikowo som toto Iesui i'atu'e. Ga'atpo ti wētup yara yn toĩne'en mesuwe. Mi'i puo ra'yn tuwat Iesui potmu'eria ma'ato Iesui yt toto i'atu'e. Aikowo som pyno toto i'atu'e. ²³ Mi'i hawyi tō'ẽ po'og yara puo aikope sa'awy'i Iesui ti'atupoi man wo hap kape. Aikope waku e Tupana pe hap kape tō'ẽ tō'ẽ tawa Tiperiati kaipyi. ²⁴ Ma'ato yt ta'atupuēti Iesui i'ewyte yt ta'atupuēti i ipotmu'eria. Mi'i tupono tuwehyt'ok ta'atue'yara ko'i piat i ra'yn hawyi tuwat ysakpo tawa Kawana'ũ kape ikat hamo. ²⁵ Put'ok'i'atu'e ysakpo hawyi ta'atupuēti ta'atumikat hawyi apo'i'atu'e Iesui pe — Kat puo eriot meikowo urumu'e hat i'atu'e. ²⁶ Ma'ato Iesui ti'atuwesat — Pãi e atikuap kat hamo uikat eipe e. Eimo'ok mi'u wuat hamo

yn uikat eipe e. Ma'ato atunug uimisepap Tupana esaika hap upi uwe sese Uito hap moherep hamo ma'ato yt eweikat hin i uwe Uito sese hap kuap hamo. Man atimowato kahato eimo'akasa hamo uwe sese Uito hap kuap hamo ma'ato man wuat eimo'ok hap yn eweikat. Ta'i man u hap upi yn uikat eipe. Iwato kahato uimisepap nug hap man ati'atunug ehehamo uwe Uito moherep hamo ehepe wen ma'ato yt uimohey hin i aremoherep pytkai e. ²⁷ Yt naku i eimo'ok mi'u wuat hap yn eweikat mesuwe e. Eweikat ro mi'u sese wuat'i e'at piat eimo'ok kuap sese hamuat eimoieĩne'en hamuat are e. Miit'in Yke'et tum neran kahato mi'u eimoieĩne'en wuat'i e'at piat hap e mi'i tupono eweikat ro e. Uito eheyke'et tum kahato ehepe man sese katupono Ui'ywot waku etum no i'atuepe i'atumi'u sese e ra'yn uhepe e Iesui. ²⁸ Mi'i hawyi apo'i'atu'e — Aikotã som pyno Tupana tiky'esat urutunug i'atu'e. ²⁹ Mi'i hawyi Iesui tiwesat — Tupana tiky'esat kahato ti tomipo'oro mohey ehepiat hap e Iuteuria pe. ³⁰ Mio tã e hawyi te'ero'e — Kat som pyno etunug irane iwato rakat Tupana minug ewywuwat uru'akasa hamo ekuap hamo emohey hamo i'atu'e. ³¹ Sa'awy'i ti Ai'ywaniania tu'u man yahig note i'atu'e aikotã miwan tohenoi Esutu 16.15 pe — Atipy kaipyi Musei tum man i'atumi'u wo e miwan me i'atu'e. ³² Mi'i hawyi Iesui ti'atuwesat — Mekewat man atipy kaipywiat yt Musei miium i ma'ato Ui'ywot miium. Koran tutum i ehepe wētup man are. Mio Ui'ywot miium na'yn man sese emoieĩne'en wuat'i e'at pianuat tutum na'yn ehepe e tuwepe e. ³³ Tupana wat man tut ra'yn atipy kaipyi. Tutum ne'en neran wuat'i

miit'in moieĩne'en hamuat e. ³⁴ Mi'i pote te'ero'e tope — Urupoi ro pyno mi'i man wo Uhyt wuat'i e'at pe i'atu'e. ³⁵ Ma'ato Iesui ti'atuwesat — Mi'i man ni Uito e. Uito rat mi'u miit'in moieĩne'en hanuat e. Uwe uwe uhowawiat sut hat uimohey hanuat ti aru yt karāpe i hesy'at yt karāpe i te'y'utui e Iesui. ³⁶ Ha'awyte are ehepe — Eipe uhowawiat seha'at haria ma'ato yt uimohey i eipe are e. ³⁷ Ui'ywot mium uhepiaria wyti aru uhowawi tō'ē miit'in. Mi'iria ti aru yt karāmuo i ra'yn ati'atu'aro ui'yatypepyi. ³⁸ Katupono Uito ti ariot atipy kaipyi Uipo'oro hat miky'esat yne nug hamo ariot e. ³⁹ Uipo'oro hat miky'esat ahenoi ehepe katupono toiky'esat yt wētup ok i imiium ho'owasat ui'yatypepywiat hap toiky'esat. Toiky'esat atum i'atuepe i'atuieĩne'en pakup i hap ikahuro hap e'at piat hap e. ⁴⁰ Mi'i hap Ui'ywot tiky'esat — Uwe uwe ta'akasa Uha'yru kape hawyi imohey mi'i hat pe atum aru wuat'i e'at piat ieĩne'en hap e. Uwe uwe Uha'yru mohey mi'i haria ti aru Uha'yru ti'atumonō'ē i'atu'asyp hap kaipyi i'atuieĩne'en pakup i hamo ikahuro hap e'at pe hap atiky'esat e Ui'ywot wuat'i miit'in me mesup e Iesui. ⁴¹ Mio tã e hawyi ta'atueromōpusu Iesui — Uito man atipy kaipywiat e pote. ⁴² Mi'i haype te'ero'e to'ope — Ta'i watikuap kahato uwe en i'atu'e e'ywot uwe ety hap uruikuap i'atu'e. Ta'i Iuse sa'yru ti en i'atu'e. Katuponoĩ atipy kaipywiat Uito ere i'atu'e. ⁴³ Mi'i hawyi Iesui ti'atuwesat — Wāi uheromōpusu tei'o eipe e. ⁴⁴ Uipo'oro hat Ui'ywot sese yt ehekyi i uhowawi eipy'a pe pote yt eweikosap kuap i uhowawi e. Uwe uwe uhowawiat gosap haria ti aru atenō'ē i'atu'asyp hap kaipyi ikahuro hap

e'at pe are e. ⁴⁵ Sa'awy'itewuat Tupana e hap moherep haria te'ero'e — Meiūran ti aru wuat'i puo Tupana ti'atumu'e miit'in i'atu'e miwan me e Iesui. Mi'i pote are'e uwe uwe ikuap Ui'ywot mienoi mi'i hat ti aru tut uhowawi e. ⁴⁶ Yt uwe i ti mesuwat yi totiaria te'era'akasa Ui'ywot kape e. Mi'i rē wētup ok yn ni Tupana kapiat akasa hat. Mi'i Miit ti Tupana kaipywiat sut hat pote are e tuwepiat. ⁴⁷ Pywo pe are'e ehepe uwe uwe uimohey hat ti aru toīne'en wuat'i e'at pe ihāite ra'yn e. ⁴⁸ Man ewy kahato Uito are uwe uwe uimohey mi'i hat ti uimimoieīne'en hanuat topyhu'at wuat'i e'at pe e Iesui. ⁴⁹ Sa'awy'i aha'ase'i'in tu'u man yahig note ma'ato mio mi'i haria yne topap ta'yn yt uwe i ra'yn mekewuat man u haria e. ⁵⁰ Ma'ato ti mekewat atipy kaipywiat man wyti yt mi'i man ewywuat i ra'yn katupono uwe uwe i'u hat yt karāmuo i ra'yn topap sese e. ⁵¹ Uito ti atipy kaipywiat man miit'in moieīne'en hamuat e. Uwe uwe mi'i man i'u mi'i hat ti aru toīne'en wuat'i e'at pe e. Mekewat uimium man wyti uipiit e. Atum aru uipiit miit'in moieīne'en hamuat e Iesui. ⁵² Mi'i hawyi Iuteuria tu'uka to'ope sehay wo kat to'e sese Iesui hap ete — Aikotā aru pyno mekewat miit tum ahepe topiit aimi'u wo i'atu'e to'ope. ⁵³ Mi'i pote Iesui to'e — Pywo pe ti ewetu'u ro Miit'in Yke'et pu'i i'ewyte huu wo eiwe'y'u ro ma'ato yt pote ti aru yt kat i eheīne'en hap sese wuat'i e'at pianuat topyhu'at are e. ⁵⁴ Uwe uwe uipu'i i'u uwe uwe uhuu wo te'y'u mi'i haria yn ni aru ipuēti tukupte'en hap sese mi'i haria yn atiōtem i'atu'asyp hap kaipyi e. ⁵⁵ Uipu'i ti mi'u kahato e uhuu sapo hy kahato e. ⁵⁶ Uwe uwe

uipu'i uhuu u haria te'eropyhu'at uipy'a pe i'ewyte areĩne'en i'atupy'a pe e. ⁵⁷ Ui'ywot uipo'oro hat toĩne'en tuwekaipyi i'ewyte Uito areĩne'en ikaipyi. Mi'i hap ewy uwe uinug tomi'u wo mi'i hat toĩne'en wuat'i e'at pe uikaipyi e Iesui. ⁵⁸ Uipu'i ti man atipy kaipywiat e. Sa'awy'ite man ai'ywania tu'u mesuwat yt uimium ewywuat man i. ⁵⁹ Mi'i u haria aha'ase'i'in topap yne ra'yn ma'ato uwe uwe uimium man u haria ti aru wuat'i e'at pe toĩne'en sese e Iesui tawa Kawana'ũ piat Tupana mōtypot yat piaria pe. ⁶⁰ Mi'i pote Iesui potmu'eria irania'in te'ero'e to'ope — Yt aimiky'esat ewy hin i aimu'e Iesui i'atu'e. Kat pote — Atum aru uhuu uipu'i eimi'u wo e Iesui ahepe i'atu'e. Yt ihay se hin i puo aimu'e mesup. ⁶¹ Mi'i hawyi Iesui tikuap ta'yn temiit'in ehay sa'ag tetiat hap tuwanētup hawe. Mi'i haype to'e topotmu'eria pe — Kat pote — Watoiat ro imienoi ewei'e eipy'a pe e. ⁶² Yt uimohey i te apo eipe e. Pyno kat ewei'e aru mekewat meiūran Eheyke'et ta'am i ra'yn aikope toĩne'en sa'awy'iwuat hap kapiat pote e. Mi'i turan aporu kat ewei'e uhetiāt ui'atoiat hawyi e. Eimu'e hap uhetiāt Tupana Pã'ãu e hap. Tupana Pã'ãu e hap yn eimoieĩne'en kuap wuat'i e'at pe e. ⁶³ Ta'i Tupana Pã'ãu ete uhehay yt uipu'i ete uhehay e. Uhehay Mã'ãu kaipywiat eimu'e hap. Mi'i yn eimoieĩne'en hap wuat'i e'at pianuat e ma'ato yt uimohey i eipe e Iesui. ⁶⁴ Yt uimohey yne i eipe e woroho'okuap kahato eipe e temiit'in 70 ok pe katupono ha'awynug hawyi te toikuap uwe yt tomohey i hanuaria i'ewyte toikuap temiit toma'at sese hanuat. ⁶⁵ Mi'i haype to'e i — Yt uimo-

hey yne i eipe aikotā are'e — Ui'ywot yt ehekyi i uhowawi eipy'a pe pote yt eweikosap kuap i uhowawi e Iesui topotmu'eria ran me. ⁶⁶ Mio tā e pote typy'i ra'yn ipotmu'eria tuwat ra'yn Iesui upi pyi ta'atu'atoiat ra'yn. Yt tuwat po'og neran i hupi. ⁶⁷ Mi'i hawyi to'e temiit'in sese pe 12 ok takaria pe — Eipe apo i'ewyte ra'yn ui'atoiat reran irania'in ewy e. ⁶⁸ Ma'ato Simāu Peteru tiwesat Iesui — Yt rat pāi e. Yt uwe i ra'yn e'e ewywuat Uruporekuat e. En yn ni urumu'e kuap hat e. Emienoi yn ni urumoieīne'en wuat'i e'at piat hamuat Uruka'iwat e. Uru'i'atoiat En hawyi urui'atoiat sehay wuat'i e'at piat kuap hap e. ⁶⁹ Koitywy uruimohey ra'yn En Uruporekuat nuat Tupana Mipo'oro Tupana sese Sa'yru En e. Worokuap En na'yn Uhyt e. Uruikuap En na'yn urupy'a pe e Peteru Iesui pe. ⁷⁰ Mi'i hawyi Iesui to'e — Uimi'airo 12 ok takaria eipe ma'ato wētup ok eipy'asetpe ahiag kawiat e topotmu'e Iuta etiat mekewat Simāu Ikarioti sa'yru etiat tohenoi. ⁷¹ Sa'awy'i Iesui ti'airo Iuta e hap het rakat topotmu'e wo. Mi'i hawyi toīne'en irania'in 12 ok takaria py'asetpe ma'ato ihay typy rakat Iesui ma'at hanuat toīne'en mi'i miit.

7

¹ Mi'i hawyi Iesui hewyry ra'yn yi Karireia puo. Yt hewyry teran i yi Iuteu puo katupono yi Iuteu piaria i'auka teran. ² Mekewat e'at pe tuwat ra'yn miit'in yne tawa kaipyi Ierusalēi kape yi Iuteu kape tuwat tuwat ienuk hap wato nug hamo. Mi'i tote te'eruwe'ywypyi'anug ienuk hamo. ³ Mi'i pote Iesui ywyt'in sese te'ero'e tope — Urueyke'et i'atu'e miit'in sem tukupte'en tawa wato Ierusalēi

me mi'i pote erētem no meiūpepyi yi Karireia pyi hawyi ereto ro yi Iuteu kape i'atu'e. Mi'i hawyi itote eremoherep epotmu'eria kape emisepap ko'i etunug no itote wuat'i ehamo i'atu'e. ⁴ Yt naku i mig'i wo ne'i etunug emisepap ko'i ahetama hit puo. Waku po'og wuat'i ehamo wuat'i akasa hamo etimoherep uwe En hap kuap hamo i'atu'e Iesui ty mēpyt'in. ⁵ Iywyt'in ta'atuwekyry'i hap yt imohey i haype. ⁶ Mi'i hawyi toi'atuwesat — Uheywyt'in e yt naku i mesup areto Ierusarēi kape e. Mesup yt put'ok'e i te uhe'at mi'i tā nug hamo uheywyt'in e. Yt naku i mio areto Ierusarēi kape e ma'ato waku eweiwat tawa Ierusarēi kape yne e'at pe eimiky'esat ewy e. ⁷ Ta'i miit'in yt uwe i ipy'ahak ehete e ma'ato uhete miit'in yt i'atuwese kahato i katupono ahenoi henoi i'atuepe i'atuminug sa'ag ko'i e. Mesuwat rotiat ko'i eiky'e haria ti ma'ato Uito yt uiky'e hin i e katupono yt haku i nug haria are'e i'atuepe pote. ⁸ Pyno waku eweiwat ro ienuk hap kape ma'ato Uito yt areto i te yt naku i koran areto uheywyt'in katupono yt uhe'at i pote e to'ywyt'in me. ⁹ Mio tā e hawyi topyhu'at yi Karireia pe Iesui ma'ato iywyt'in tuwat ienuk wato hap kape. ¹⁰ Tuwat yne hawyi meiūran i'ewyete toto Iesui yt uwe mikuap mo i toto. ¹¹ Mi'i hawyi itote ienuk haria tikat at Iesui aikope toīne'en hap ma'ato yt uwe i ipuēti. Mi'i hawyi apoi'atu'e to'ope — Aikope som toīne'en i'atu'e. ¹² Mi'i haype te'eruwanētup ko'i ko'i kahato tuete. Irania'in — Yt naku i Iesui i'atu'e aima'at reran tehay wo i'atu'e. Irania'in Iesui waku i'atu'e. ¹³ Ma'ato — Atimohey uito Iesui yt i'atu'e i wuat'i ehamo katupono i'atu'a-kagnia pupi te'eroken'ē. ¹⁴ Ienuk hap posasat pe

put'ok'e Iesui tawa Ierusarēi me. Mi'i hawyi toto Tupana mōtypot yat wato kape. Mi'i tote toi'atumu'e kahato. ¹⁵ Mi'i pote Iuteuria te'eruanētup kahato — Iesui iwe'eg kahato i'atu'e. Toikuap kahato miwan yne yne Tupana e hap i'atu'e. Uwe saīke imu'e wo'omu'e haria mikuap yne ko'i i'atu'e. Teke apo sa'awy'i aiwemu'e hawe i'atu'e katupono toikuap yne aimikuap ko'i i'atu'e. ¹⁶ Mio tā i'atu'e hawyi Iesui ti'atuwesat — Uimienoi yt uiat i e. Tupana uipo'oro hat uimu'e hat e. ¹⁷ Ewetunug no Tupana ehay upi imiky'esat ewy ewetunug pote ti aru meremo eweikuap uimienoi meremo — Pywo rasig tohenoi Tupana ehay ewei'e. Yt tuwehay pyi hin i aimu'e ewei'e uhepe ewehā'āg Tupana miky'esat nug hawyi e Iesui. ¹⁸ Irania'in aimu'e haria ta'atuky'esat kahato — Waku kahato en urumu'e hat e hap miit'in kaipyi ta'atuky'esat ma'ato yt mi'i tā i Uito woroho'omu'e katupono Tupana mōtypot hap yn uiwanētup hawe woroho'omu'e. Tupana mōtypot reran hat ihay hāpyk kahato rakat yt heso hi rakat i e. Mi'i hat ewy areīne'en. Mi'i kupitu woroho'omu'e pote yt kat i sa'ag uiwanētup hawe. — Waku En e Tupana uhepe e. ¹⁹ Sa'awy'i ti aha'ase'i Musei aināpin tomiwan me ma'ato ti yt ewetunug i eipe imiky'esat ewy. Mi'i pote ui'auka teran ne'i eipe e ma'ato wāi erepot'auka i tei'o e Musei e Iesui. ²⁰ Mio tā e hawyi te'ero'e — Eeso kahato yt uwe i e'auka teran hat i'atu'e. Ahiag ni epiit pe i'atu'e Iesui pe. ²¹ Ma'ato Iesui ti'atuwesat — Ha'awyte ti atunug wētup wakuap yt motpap i hap e'at pe pote ti eipy'ahak kahato uhete atimoehāite yt ipoĩ'ām kuap i rakat Tupana mōtypot hap e'at pe pote e.

²² Ma'ato eipe i'ewyte eipotpap mekewat e'at pe e. Pywo ti rat eimēpyt tuwemoherep hawyi toīne'en 8 e'at hawyi ewei'ahit sokpe tek ta'yn yne e'at pe aha'ase'i Musei mienoi ewy e. Yt Musei mienoi yn i ma'ato sa'awy'itewuaria ai'ywania ti mi'i tā te inug 8 e'at toīne'en hawyi ta'atunug na'yn wuat'i e'at pe yt aipotpap i hap e'at pe sio yt ta'atunug mi'i tā ta'atusa'yru toīne'en 8 e'at hawyi ta'atupotpap.

²³ Are pāi mi'i pytkai ma'ato ti uhete yt eiwese i mekewat e'at piat sehāite hap nug uhepiat pote. Yt naku i eipy'ahak uhete mekewat e'at piat wētup ok miit moehāite uhepiat pote e Iesui. ²⁴ Ewei'ywyk kahato eiwanētup hap uhetiāt e. Yt iūte'en nei'o uiwesat eipe e. Waku ti eiwanētup ete mi'i rokirē ewei'e hāpyk uhepe uwe Uito hap ete e. En yt naku i yt ewei'e tei'o uhepe iūte'en eipe e tewanīkaptia pe. ²⁵ Mi'i pote mekewat tawa Ierusarēi miaria irania'in te'ero'e to'ope — Iesui ti Iuteuria akag mi'auka teran ma'ato ti topotmu'e kahato te i'atupy'asetpe i'atu'e. ²⁶ Kat poteī ai'akagnia yt tipyhyp i i'atu'e. Mio apo ta'atumohey ra'yn Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat Iesui i'atu'e ra'yn apo mio i'atu'e. Kat poteī yt ta'atuewāi i i'atu'e. ²⁷ Ta'i yt uwe i raso ikuap aiūwat tawa aiūwat yi kaipywiat tut hamuat Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat i'atu'e. Ta'i iūte'en ne'i hamuat wyti tuwemoherep i'atu'e ma'ato mekewat Iesui ti watikuap kahato ra'yn aiūwat tawa pe tuwemotag mi'i tupono ti Iesui ti yt Tupana Mipo'oro i te i'atu'e. ²⁸ Mi'i hawyi Iesui to'e haty wo — Uikuap eipe wen ma'ato yt uikuap hat i yt heremo kahato i e. Aikope pywiat Uito hap eweikuap sa'ag ne'i e. Yt uiwehay pyi i ti ariot ehowawi. Ta'i Pywuat hat sese wyti

uipo'oro ehowawi ma'ato Mi'i hat uipo'oro hat yt eweikuap hin i are e. ²⁹ Ma'ato Uito atikuap kahato Uipo'oro hat katupono ikaipyi ariot e Iesui tehay pirik wo. ³⁰ Mio tā e pote Iuteuria akagnia tipyhik teran na'yn ma'ato yt iku'uro hap e'at i te pote yt ta'apyhik kuap i te. ³¹ Ma'ato typy'i irania'in te'ero'e to'ope — Sio Tupana Mipo'oro ahehakyera'at hamuat meiē katupono Tupana misepap ewy ra'yn tutunug mesuwe i'atu'e. Mio tā ta'atu'e hawyi ta'atumohey ra'yn. ³² Mi'i hawyi Tupana mohey haria akag ko'i i'ewyte pa'i kororia tikuap ta'yn irania'in miat Iesui Tupana Mipo'oro e hap. Mi'i pote ta'atupo'oro ipyhik hamo. ³³ Mi'i hawyi Iesui to'e miit'in me — Areīne'en porap'i yn na'yn eiwywo katupono areto irane ra'yn Uipo'oro hat kape e. ³⁴ Mi'i hawyi ti aru uikat eipe wen ma'ato ti aru yt uipuēti i ra'yn eipe e. Aikowo Uito hap kape yt eweiwat kuap i e Iesui. ³⁵ Mio tā e pote te'ero'e to'ope — Aikowo irane som pyno toto yt aimikuap mo i. Wētup ywania tawa ko'i kape topopy irane i'atumu'e hamo sio topopy irania'in ywania etawa piaria ai'ywania mu'e hamo i'atu'e Iuteuria. ³⁶ Kat to'e hawe — Uikat wyti aru eipe ma'ato ti aru yt uipuēti i ra'yn eipe e i'ewyte — Yt eweiwat kuap i aikowo aikowo Uito hap kape e ahepe i'atu'e. Katupono som mio tā e i'atu'e to'ope.

³⁷ Mi'i hawyi ienuk hap ywopope e'at ikahuro hamo mekewat po'og iwato hap e'at pe Iesui ipoī'ām i'atupy'asetpe hawyi haty wo to'e i'atuepe — Uwe uwe te'y'utui mi'i haria eweiwat ro uhowawi eiwe'y'u hamo e. ³⁸ Pywo ti rat uimohey haria ti aru Tupana Pā'āu eiam kahato te'eropy-

hu'at are mi'i hawyi ta'atukuap kahato Tupana are. Aikotā y'y tuwētem yrasa sese pyi at ka'ap miit'in te'y'utui hap monik hamuat mi'i hap ewy topyhu'at uimohey haria are aikotā to'e sa'awy'i — Uimohey haria py'a pyi aru tuwētem wētem wuat'i e'at piat y'y ewywuat i'atumoieīne'en hamuat e miwan me. ³⁹ Mekewat e'at pe yt kat i Tupana Pā'āu miit'in py'a pe. Yt tutum i te pote Iesui ta'aipok atipy kape hawyi Tupana mimō-typot no hawyi toimō'ē Topā'āu wakuat tomohey haria torania pe. ⁴⁰ Mi'i hawyi itotiaria irania'in tikuap ta'yn Iesui e hap eweiwat ro uhowawi e hap hawyi te'ero'e to'o'pe — Pywo pe ti Mi'i Miit wyti aimiekatup Tupana Mipo'oro aimu'e tehay wuat hamuat ra'yn i'atu'e. ⁴¹ Ma'ato irania'in — Mi'i Miit wyti Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat i'atu'e. Ma'ato irania'in — Yt wyti i'atu'e katupono aimiekatup aiporekuat koro wyti aru yt yi Karireia kaipyi i tut i'atu'e. ⁴² Ta'i miwan me ti tohenoi mekewat yne miit'in porekuat nuat ete Tupana mipo'oro ete i'atu'e. Morekuat Tawi emiariruru tawa hit Perēi miat i'ywā'ī rakat e i'atu'e. Morekuat Tawi etawa piat i'ywā'ī rakat e miwan me i'atu'e ma'ato mesuwat Iesui yi Karireia piat. Mi'i i'atu'e sa'ag katupono yt ta'atukuap i Iesui ywā'ī hap tawa Perēi miat hap pote. ⁴³ Mi'i pote i'atuwanētup hap uwe sese Iesui hap ete yt ewy i. Mi'i pote yt to'owese i ra'yn to'o'pe. ⁴⁴ Irania'in ipyhik teran Iesui ma'ato yt uwe i ipyhik kuap. ⁴⁵ Mi'i hawyi surara'in te'era'aipok i ra'yn pa'i kororia kape seko etiat wo'omu'e haria akag ko'i kape. Mi'i hawyi te'ero'e surara'in me — Sa'awy'i woroho'opo'oro eipe Iesui sat hamo i'atu'e kat

pote pyno yt eweterut i i'atu'e. ⁴⁶ Ma'ato surara'in ti'atuwesat — Mehī'in i'atu'e uruikuap Iesui ehay hawyi ikahu kahato uruipuēti ihay mi'i hawyi yt uruipyhyp kuap i i'atu'e katupono Mi'i Miit po'og ikahu torania wo'omu'e haria kai ihay se rakat i'atu'e surara'in. Mio tā i'atu'e surara'in pote. ⁴⁷ — Yt naku i kahato rat. Eipe apo i'ewyte imohey haria i'atu'e heso hap ete i'atu'e surara'in me — Eweimohey ti ra'yn apo i'atu'ewyte i'atu'e. ⁴⁸ Yt uwe i uruto Iesui mohey haria i'atu'e. Ta'i ei'a-kagnia eināpin haria yt wētup ok i imohey haria topyhu'at i'atu'e. ⁴⁹ Ma'ato irania'in ai'ywania itotiaria yt ti'atukuap kahato i Musei wo'onāpin hap ko'i mi'i pote i'atupap Mi'i Miit upi ma'ato mi'iria ti topyhu'at aru Tupana mi'apiheg wuaria i'atu'e. ⁵⁰ Mi'i hawyi ma'ato wētup ok i'atupy'asetpe Nikutemu e hap het rakat to'e i'atuepe. ⁵¹ — Sa'awy'i mio tā e Tupana miwan me — Yt naku i iūte'en ewei'apiheg wētup ok e. Yt naku i ewei'auka wētup ok yt iwat ihay kuap i pytkai e miwan me aiwo'onāpin hawe e. Yt naku i eweimohit wētup ok yt eweikuap i pytkai waku sio yt e. Ma'ato eipe yt aiwo'onāpin hap ewy i ewetunug neran Iesui ete e Nikutemu sa'awy'iwuat wātym wuano Iesui kapiat hat. ⁵² Mi'i pote Nikutemu pe te'ero'e — Pāi i'ewyte yi sa'ag Karireia piaria apo en Iesui ewy i'atu'e. ⁵³ Mio tā te'ero'e hawyi yne itotiaria wa'atunug haria tuwat ra'yn i'atu'yat ko'i kape.

8

¹ Ma'ato Iesui toto yity'ok kape Uriweira ypia ehap het rakat kape. ² Itote pyi ihot'ok hawyi hunete ta'aipok i ra'yn Tupana mōtypot yat wato

kape. Mi'i hawyi itotiararia te'eruwa'atunug Iesui kape. Mi'i hawyi ta'apyk hawyi Iesui ti'atumu'e i ra'yn itote. ³ Mi'i hawyi Musei miwan enoi haria i'ewyte Tupana mohey haria akag ko'i tō'ē tō'ē howawi. Ta'atuerut wētup ok haryporia yt naku i sese rakat ta'atupuēti ihainia wywo yt te'aito wywo i. Mi'i hawyi miit'in typy'i rakaria py'a-setpe ta'atuereke Iesui kape. ⁴ Mi'i hawyi wo'omu'e haria henoi Iesui pe — Wo'omu'e hat i'atu'e meiūwat haryporia uruipuēti wētup ok se'aito wywo yni pe i'atu'e. ⁵ Sa'awy'i urunāpin hap Musei to'e Teuterunumi 22.22 pe — Uwe eweipuēti wētup ok wētup ok e'aito wywo hawyi ewei'auka mi'iria nu wo mak mak wo e Musei i'atu'e. Mi'i pote uruikuap teran ekaipyi aikotā etiky'esat urutunug meiūwat haryporia ete yt we'eg hat i ete i'atu'e. Waku wati'auka nu wo sio yt i'atu'e. ⁶ Mio tā i'atu'e Iesui ti'aparap mono ta'atuerut. Mi'i hawyi ma'ato Iesui tuwe'ymyk hawyi yi kyt ete yn topū'īa wo wan'iwan'i'e. ⁷ Mi'i hawyi po'og apo'i'atu'e Iesui pe. Mi'i hawyi Iesui tuwe'āpe-ok'am hawyi toi'atuwesat ra'yn — Eipe yt karāpiat i'aparap hap nug haria pote mak mak'ewei'e ro sa'awy'i nu wo i'auka hamo e. ⁸ Mi'i hawyi tuwe'ymyk i ra'yn Iesui hawyi tutunug i ra'yn yi kyt ete iwan topū'īa wo. ⁹ Mio tā e hawyi haryporia erut haria i'auka teran haria tuwat i ra'yn Iesui kaipyi te'eruwemōti te kahato i'atuminug sa'ag ko'i yt uwe i mikuap ko'i pote tuwat. Yianme nagnia sa'awy'i tuwat hawyi wat'ymo kurum iwasuria ra'yn tuwat. Tuwat yne hawyi topyhu'at Iesui yn na'yn mekewat i'atumierut haryporia yt iwe'eg i hat wywo. ¹⁰ Mi'i hawyi Iesui ipoī'ām na'yn

hawyi to'e haryporia pe — Aikopeĩ eerut haria mana e. Yt wētup ok i apo e'auka teran hanuat topyhu'at e. ¹¹ Yt uwe i Mimi e. — Mana Uito i'ewyte yt woro'apiheg i yt woro'auka teran i nu wo e. Koitywy waku era'aipok i ra'yn e'yat kape ma'ato etoiat ro eminug sa'ag e. Yt etunug i ra'yn yt ewe'eg i hap e haryporia pe.

¹² Mi'i hawyi Iesui ti'atumu'e Tupana mōtypot yat piaria — Uito ariāty ewy aikotā ariāty timoherrep mu'ap wātym muo hap ewy Uito atimoherrep mu'ap Tupana kapiat. Areĩne'en ariāty hot ewy miit'in wanētup hawe i'atuwanētup hap moētyhot hanuat areĩne'en Uito e. Uwe uwe toto uhupi mi'i hat wyti hewyry ariāty hot pe. Yt karāmuo i i'ypyryp wuo hewyry are e Iesui. ¹³ Mi'i pote irania'in akag ko'i te'ero'e Iesui pe — Pāi ehay kahato ewete eremowato teran — Uito po'og ere'e pote eeso kahato i'atu'e. ¹⁴ — Ta'i uhehay uiwete e Iesui ma'ato pywuat ahenoi uiwetiāt katupono atikuap kahato aikope pyi ariot i'ewyte aikowo areto hamuat atikuap e. Eipe ti yt eweikuap hin i aikope pyi ariot aikowuat areto hamuat hap e Tupana mōtypot yat apykok haria pe. ¹⁵ Eipe yt naku i ewei'e irania'in me eiwanētup hap kaipyi ne'i ma'ato Uito yt mi'i tā atunug i irania'in me e. ¹⁶ Ma'ato — Yt naku i mi'iria are'e Tupana pe ehepiat pote pywo pe e ma'ato yt are'e i. Yt uiwanētup hap kaipyi i are'e uwe waku uwe yt naku i e hap mesup. Ta'i Ui'ywot Uipo'oro hat wanētup hap kaipyi yn ni mi'i miit waku mi'i miit yt naku i e hap waku are'e. Ma'ato mesup uwe waku uwe yt are'e hin i ehepiat irania'in etiat mesup e Iesui uruto po'og e haria pe.

¹⁷ Iwan me aināpin hawe mio tã e ahepe — Yt etimohey meremo i sehay yt naku i wētup ok ete e ma'ato typy ok to'o'ewy kahato wētup ok ete aimu'e to'o'ewy aiwesat wesat apo'wa-to'e hawyi te'era'akasa iminug pote pywo i'atu'e ma'ato yt pote yt e miwan me. ¹⁸ — Pyno Ui'ywot ti eimu'e ra'yn uhete i'ewy Uito woroho'omu'e uiwete. Uruwo'o'ewy kahato urui'atumu'e eipe wētup ehay yn mi'i pote pywo ewei'e ro e. ¹⁹ — Aikope som pyno e'ywot i'atu'e. — Pyno yt uikuap i eipe i'ewyte yt Ui'ywot i wyti eweikuap ma'ato uikuap eipe pote i'ewyte eweikuap ta'yn Ui'ywot e. ²⁰ Mio tã e Iesui Tupana mōtypot hap yat piaria pe i'atumium Tupana piat heiam yatypepyi. Ma'ato yt uwe i ipytyk kuap itote katupono yt put'ok'e i te iku'uro hap e'at pote. ²¹ Mi'i hawyi Iesui to'e i i'atuepe — Areto irane ra'yn wyti mesuwepyi e. Areto hawyi ti aru uikat kahato eipe wen ma'ato yt uipuēti i e. Eiminug sa'ag yt hep i te turan ti aru eweipap. Yt eweiwat kuap i wyti aru aikowuat areto hap kape e. ²² Mio tã e pote te'ero'e to'ope — Kat tuponoĩ — Yt eweiwat kuap i wyti aru aikowuat areto hap kape e Iesui ahepe sio apo tuwe'auka irane haype i'atu'e. ²³ Ma'ato Iesui to'e — Eipe ti mesuwat yi totiat miit'in wanētup hap ewy yn eiwanētup e eiwewawi yn eiwanētup. Yt eiwanētup i atipy kape e ma'ato Uito ti arewanētup kahato Tupana atipy piat wanētup hap ewy te e. Eipe ti ei'yat mesuwarotiat kape yn mi'i pote eiwanētup mesuwe ma'ato Uito ti atipy piat i'yat rakat e. ²⁴ Ha'awyte are'e ehepe — Eiminug sa'ag ko'i yt hep i te turan ti aru eweipap yt uimohey i pote are e Iesui nagnia pe. ²⁵ — Uweĩ pyno

en i'atu'e — Sa'awy'i pyi te ra'yn ahenoi ehepe uwe Uito hap e. Karania wo i eweiky'esat ahenoi ehepe uwe Uito hap e Iesui. ²⁶ Uipo'oro hat Pywuat hat sese e. Mi'i ehay uhepiat pywo sese kahato e. Ihay yne ahenoi teran ehepe ma'ato yt naku i ewei'e uhepe. Atimoherep teran ehepe eiminug sa'ag ko'i e. Ipoity kahato te ti atimoherep teran ehapiat ui'e hap are wen ma'ato ehewaure ka'a pe yt teke kuap i uhehay e wo'onāpin haria pe. ²⁷ Karāpe Iesui to'e Uipo'oro hat yt ta'atukuap hin i uwe ete ihay. Yt ta'atukuap i ihay I'ywot etiat Tupana etiat. ²⁸ Mi'i pote Iesui to'e — Ma'ato meiūran eweimopoĩ'ām eheyke'et aria'yp posak ete hap e'at pe ti aru eweikuap ta'yn uwe Uito e. I'ewyte ti aru eweikuap yt kat i atunug uiwehay pyi ma'ato Ui'ywot ehay yn ahenoi ehapiat hap e. ²⁹ Uipo'oro hat wuat'i e'at pe uiwywo toĩne'en i'ewyte Ui'ywot mowepit hap yn atunug e. Mi'i pote yt karāpe i ui'atoiat uiweran e Iesui. ³⁰ Mi'i hawyi ti itote ipoity ra'yn Iesui e hap kuap haria te'eropyhu'at. ³¹ Mi'i hawyi Iesui to'e Iuteuria pe tomohey pakup'i haria pe — Ui'e hap ewetunug no mi'i pote uipotmu'eria sese wo ra'yn eipe ma'ato yt pote yt e. ³² Pywo ti aru ewetunug ui'e hap ko'i pote ti eweikuap ta'yn pywuat sese e. Mi'i hawyi eipyhik hawyi eiwenō'ē kuap ta'yn eweipopy kuap ta'yn e. ³³ Mi'i pote ta'atuwesat — Yt kat hin i ti urupyhik hap Uhyt i'atu'e uruto Aparāu emiariru'in uruto. Yt karāpe i miit'in eropat haria urutukupte'en yt karāpe i wo'opyhik hawe urutukupte'en i'atu'e. ³⁴ Ma'ato Iesui to'e i'atuepe — Pywo pe ti are'e ehepe yt nakuap i nug

hap ehoko pote yt eiwe'aputsit kuap i ehoko sa'ag yt nakuat i pyi ma'ato eipyhik piat ewy eweikupte'en eipe e. ³⁵ Wo'oeropat haria tukupte'en wuat'i yat puo ma'ato ha'yru toīne'en to'ywot yat pe yn wuat'i e'at pe e. Sa'ag nug haria wo'oeropat haria ewy tukupte'en. ³⁶ Tupana Sa'yru yne ehakjera'at kuap eipyhik hap kaipyi eweimohey pote. Mi'i pote eweipopy kuap kahato. Eiwe'aputsit kuap kahato eiminug sa'ag po pyi e. ³⁷ Uhehay yt teke hin i eipy'a pe eiwanētup hawe mi'i pote ti ui'auka teran eipe e. Pywo ti Aparāu emiariru'in ni eipe wen ma'ato ti eiminug ko'i ti rat yt aha'ase'i Aparāu ewywuat hin i are katupono uiky'e hat ri aha'ase'i Aparāu e Iesui. Eipe uimienoi pun haria ma'ato Aparāu uimohey kahato hat e. ³⁸ Atunug kahato yne Ui'ywot miky'wesat ewy ma'ato eiperia ewetunug yne ei'ywot mienoi ewy e. Pywo ti rat ahenoī Ui'ywot piat uimu'e yn ma'ato eiperia ei'ywot miky'esat ewywuat yn ewetunug e Iesui. ³⁹ Mi'i hawyi — Uruto ti Aha'ase'i pot Aparāu emiariru emiariru ko'i sese uruto i'atu'e. — U pāi e Iesui mekewat wakuat Aparāu emiariru emiariru ko'i sese eipe pote meremo i'ewyte uimohey haria eweikupte'en aikotā aha'ase'i pot Aparāu waku sese nug hat ma'ato eiperia ui'auka teran yt Aha'ase'i pot ewy hin i eipe e. Pyno wētup ti ei'ywot pot e Iesui. ⁴⁰ Uito ti woroho'omu'e Tupana e uhepiat hamo yn pywuat sese wo ma'ato ui'e hap wakuat pytkai ui'auka teran eipe e ma'ato uha'ase'i Aparāu ti yt karāpe i mi'i tā inug neran e Iesui. ⁴¹ — Ui'auka teran eipe ei'ywot sese minug ewy ewetunug neran e. — Uruto ti uruikuap ti uru'ywot i'atu'e. Ta'i yt i'ywot

wekuap re'ym rakaria i ti uruto i'atu'e. Wētup yn uru'ywot. Mi'i ti Uruetupana i'atu'e. ⁴² — Ta'i yt Tupana hin i ei'ywot are ma'ato pywo ei'ywot Tupana pote uiky'e haria eipe eweipyhu'at katupono Tupana Mipo'oro Uito e yt uiwewi i arepo'oro e Iesui. ⁴³ Sa'awy'i — Woropo'oro En e Tupana uhepe hawyi ariot ehowawi Tupana yatypepyi ariot e Iesui. Ahenoi ehepe ma'ato yt eweikuap i kahato uimienoi ko'i e. Eweikuap ehewaure ka'a pe ma'ato mi'i hawyi meremo eweipun uimienoi ehewaure ka'a pyi eiwanētup hawyi e. ⁴⁴ Ei'ywot sese ti ahiag e mi'i pote ti ewetunug neran ei'ywot miky'esat sa'ag ok tā e. Ha'awyte pyi ahiag ti'auka teran miit'in wo'opot'auka hat mi'i pote yt wētup i hāpyk takat sehay pywuat iwat iwanētup hap toīne'en e. Karāpe ahiag heso tuwekaipyi tutunug yt niatpo hin i katupono yne heso rakat ka'iwat ne'i ahiag topyhu'at e. Ta'i heso rakaria ywot ti ahiag topyhu'at e Iesui. ⁴⁵ — Ahenoi ehepe hāpyk takat yn mote yt eweimohey hin i heso rakat mohey haria eipe pote e. ⁴⁶ Uiminug yt nakuat i kue yt wētup i eweipuēti pāi e. Woroho'omu'e kahato ra'yn ni sehay pywuat no ma'ato ti uimienoi yt eweimohey hin i e. ⁴⁷ Tupana sa'yru'in saki'yt'in ta'atukuap kahato Tupana e hap e ma'ato eipe ti yt Tupana wanuaria i pote ti yt eweikuap i Tupana ehay e. ⁴⁸ — Sa'awy'itewuat uru'e hap ewy ti en i'atu'e. En ni wētup ywania yi sa'ag Samaria kaipywiat ti en i'atu'e. En ni ahiag ipiit piat rakat ti en uru'e hap ewy en i'atu'e Iesui pe. ⁴⁹ — Yt kat i ti uikai ahiag katupono atomowato Ui'ywot pytkai yt karāpe i ahiag Ui'ywot mōtypot hat toīne'en e.

Eipe ti yt uimowato hin i e. ⁵⁰ Yt atiky'esat i uhepiat waku En ei'e hap katupono wētup uiky'esat hat uimōtypot hat toīne'en e. Mi'i hat ti aru yt naku i ehepe e. Mi'i hat ti aru ehaty'i haty'i eipe kat pote uimohit kahato eipe e. ⁵¹ Pywo ti uwe uwe inug uimienoi ko'i mi'i hat ti aru yt iku'uro i e Iesui i'atuepe. ⁵² Mi'i hawyi Iuteu ywania akag ko'i te'ero'e Iesui pe — Koity'i wyti uruikuap ta'yn ahiag epiit piat hap katupono ase'i Aparāu waku sese pytkai iku'uro ra'yn i'ewyte sa'awy'iwuat Tupana ehay moherep haria yne yne iku'uro ra'yn ma'ato ere'e — Uwe uwe uimienoi inug mi'i haria ti aru yt iku'uro sese i ere i'atu'e. ⁵³ Ewat ewaku hap apo po'og aha'ase'i koro Aparāu ewaku hap kai i'atu'e. Ma'ato Aparāu iku'uro ra'yn i'ewyte irania'in Tupana ehay moherep haria i'atu'e. Sa'awy'iwuaria topap yne ma'ato En — Uwe uimienoi nug haria wyti aru yt iku'uro sese i ere. Eremōtypot kahato eremowato kahato pāi i'atu'e — Uito po'og Aparāu kawiat po'og sa'awy'iwuat Tupana ehay moherep haria kawiat e hat ewywuat En i'atu'e Iesui pe. ⁵⁴ Mi'i hawyi toi'atuwesat — Uiwemowato hap yt atunug neran i uiwekaipyi katupono atunug pote meiūran yt kan hamo i uhehay eweipuēti ma'ato uimowato kahato hat ti Ui'ywot e. ⁵⁵ Mi'i hat pe Uruetupana En ewei'e ma'ato yt pywo pe i mio tā ewei'e kat pote yt eweikuap i pytkai e. Ma'ato Uito ti kue pāi atikuap kahato Tupana ma'ato yt atikuap i Tupana ui'e pote heso rakano Uito areīne'en ei'ewy kat pote ikuap hat sese Uito imiky'esat nug hat sese Uito e. ⁵⁶ Sa'awy'i ti eha'ase'i Aparāu ta'akasa teran kahato uhut hap miit'in kapiat hap are. Pyno mesup ti Aparāu

ta'akasa ra'yn uhut hap hawyi iwepit kahato sese topyhu'at ra'yn e Iesui. ⁵⁷ — Heso kahato Uhyt i'atu'e. Ase'i Aparāu ti nimo kahato ra'yn iku'uro ma'ato ewat ieĩne'en hap emotag hap yt 50 anu hin i heĩne'en hap i'atu'e. Pyno ti Aparāu yt ta'akasa hin i kue ewawi pāi i'atu'e. ⁵⁸ — Uito ti aha'ase'i Aparāu ywāĩ hap e'yanmete wuat ieĩne'en hat e Iesui. ⁵⁹ Mio tã e hawyi ta'atukat nu ko'i yi totiat mak mak hamo i'auka hamo ta'atu'e ma'ato Iesui tuwemig miit'in sem py'asetpe ra'yn hawyi toto ra'yn Tupana mōtypot hap yat wato pyi.

9

¹ Mi'i hawyi yt Iuteu ywania potpap i hap e'at pe toto Iesui mu'ap upi towyria'in wywo. Mi'i hawyi mu'ap tote toipuēti wētup ok miit yt ihapytig i rakat wemoherep toty kaipywiat yt kat kapiat i akasa hat. ² Mi'i hawyi Iesui wyria'in apo'i'atu'e Iesui pe — Urumu'e hat i'atu'e uwe piat i'aparap hap upi som Tupana ti'apiheg yt ihapytig i rakat i'atu'e. I'ywot'in piat i'aparap hap upi toĩne'en yt ihapytig i sio tuwewiat i'aparap sese hap kaipyi Tupana mi'apiheg wo topyhu'at i'atu'e. ³ — Yt wyti uiwyria'in yt i'ywot'in minug sa'ag i upi ti i'ewyte yt iwat iminug sa'ag i upi wyti yt ihapytig i hap are ma'ato mi'i miit yt ihapytig i rakat toĩne'en katu-pono meiūran Tupana tomoherep teran miit'in me tuwemōtypot hap tuete toimoehāite hawyi are e. Mi'i pote mi'i miit yt ihapytig i rakat toĩne'en are e. ⁴ Ūiwyria'in ihot'ok puo aipotpap kuap ma'ato wātym put'ok'e hawyi yt kat i watunug kuap are e. Mi'i hap ewy waku atunug yne uipo'oro hat miky'esat ewy koitywy koran katupono meiūran ti

aru yt kat i atunug kuap i. Meiūran aru i'ypyryp ewy topyhu'at mesuwe hawyi yt kat i wakuat watunug kuap i i'ypyryp kahato hap ewy pote aru e. ⁵ Uheīne'en hap mesuwarote turan Uito ti miit'in moētyhot hap ewywuat areīne'en miit'in mo'akasa hamo mu'ap Tupana kapiat moherep hamo e. Pywo ti rat uwe uwe hewyry uhētyhot puo mi'i toto kuap Tupana kape are e topotmu'eria pe. ⁶ Mi'i hawyi kuitu'e yi tote hawyi totat topo pe yi og tēty hy wywo toi'apokik hawyi mi'i wo toipen yt kat kapiat akasa i hat ete. ⁷ Mi'i hawyi to'e yt ihapytig i rakat pe — Mehī e mowehasei ro mekewat y'y Sirue e hap wo'osei hawe e Tupana Mipo'oro y'y e hap kape. Mi'i rē toto ra'yn tuwehasei hamo. Tuwehasei hawyi ta'aipok ihapytig nakano. ⁸ Mi'i hawyi tuwemoherep to'yatypiaia pe hawyi te'ero'e to'ope — Ihapytig apo sa'awy-iwuat yt ihapytig i rakat apo'i'atu'e sio wētup ok i'atu'e. Mekewat yt kat sa'up i miium ētup hat ra'yn apo meke sio yt i'atu'e to'ope. ⁹ Ta'i mi'i rasom i'atu'e irania'in. — U yt mi'i i rat i'atu'e irania'in. I'ewywuat ne'i rat ma'ato yt mi'i i i'atu'e. ¹⁰ Uito rat e. — Aikotā pyno era'akasa ra'yn apo mio uhyt mimi i'atu'e. ¹¹ — Wētup ok Miit Iesui e hap het rakat wyti tomi'apokik yi tēty hy wywuano uhehapan hawyi ti to'e uhepe — Mowehasei ro y'y Sirue e hap wo'osei hawe e uhepe hawyi areto arehasei hamo. Mi'i hawyi ti mio ara'akasa ra'yn uheha ra'yn e i'atuepe. ¹² — Aikope mio emo'akasa hat i'atu'e. ¹³ — U yt atikuap i aikope e. ¹⁴ Mi'i rē ta'atuerut iha pakup takat Tupana moyhey haria akag ko'i kape katupono Iesui timoeha-

pytig mi'i yt aipotpap i hap e'at pe pote. ¹⁵ Mi'i hawyi Tupana mohey haria akag ko'i apo'i'atu'e — Aikotā me etipuēti ehapytig hap mehī i'atu'e. — Ta'i toi'apokik yi og tēty hy wywuat hawyi ti uhehapan hawyi arehasei hawyi ti mio uheha ra'yn ara'akasa kuap ta'yn e. ¹⁶ Yt naku i ti rat emoehāite hat yt Tupana kaipyi i tut i'atu'e katupono yt aipotpap i hap e'at pe ipotpap emoehāite hap ete i'atu'e. Ma'ato irania'in te'ero'e — Kat pote yt Tupana kaipywiat i Mi'i Miit ewei'e i'atu'e. Yt Tupana kaipywiat i Mi'i Miit pote aikotā som pyno wakuat sese tutunug kuap yt Tupana Mipo'oro i Mi'i Miit pote i'atu'e irania'in. Uruikuap ta'yn yt naku i nug haria po wo Tupana yt ipotpap i i'atu'e. Mi'i hawyi yt to'o'ewy'ewy i ra'yn te'eruwānētup. ¹⁷ Mi'i hawyi apo'i'atu'e ihapytig nakat pe — Aikotā eī pyno erewanētup mekewat emoehapytig hat ete apo'i'atu'e hawyi toi'atuwesat — Ta'i Tupana ehay enoi hat wyti Mi'i e i'atuepe. ¹⁸ Mi'i hawyi Iuteu ywania akag ko'i yt timohey i sa'awy'i yt iha i rakano toīne'en hap. Mi'i hawyi ta'atukaykay i'ywot'in apota'atu'e hamo. ¹⁹ I'ywot'in put'ok'i'atu'e hawyi Iuteu ywania akag ko'i apo'i'atu'e — Eimēpyt apo meiū i'atu'e. Pywo apo to'ywā'ī pyi te yt kat i ta'akasa i'atu'e. Pywo pote aikotā mio ta'akasa i'atu'e i'ywot'in me. ²⁰ — Mi'i hat ti rat urumēpyt i'atu'e i'ywot'in. Pywo ti to'ywā'ī pyi te ti yt kat i ta'akasa ma'ato mio uruto wyti yt uruikuap i aikotā me toipuēti tehapytig hap i'atu'e i'ewyte uwe imoehapytig hat yt uruikuap i i'atu'e. ²¹ — Pyno apo'ewei'e ro tope. Itag na'yn tohenoi kuap som i'atu'e i'ywot'in apo'e haria pe. ²² Mio tā hap ewy te'ero'e katupono Iuteu ywania akag

pupiat te'ero ken'ē haype katupono Iuteu akag ko'i te'ero'e ra'yn to'ope — Uwe uwe Iesui Tupana Mipo'oro Aiporekuat wuat e hat watipugha aru Tupana mōtypot yat wato pyi i'atu'e. Pywo pe Mi'i Miit ahehakyera'at hat ewei'e pote yt naku i eiweke po'og Tupana mōtypot yat wato pe uruto'e i'atu'e ra'yn wuat'i miit'in me Iuteu akag ko'i. ²³ Mi'i pote yt kat to'e i teran i i'atumēpyt moehāite hap etiat. Mi'i pote — Itag na'yn tohenoi kuap tā som i'atu'e i'ywot'in Iuteu akag ko'i apo'e haria pe te'ero ken'ē haype. ²⁴ Mi'i hawyi ta'atukaykay i ra'yn mekewat Iesui mimoehāite iha pakup takat ta'atuewawi te'ero'e hamo — Hāpyk to ehenoi uruepe Tupana mōtypot hap ehay wo i'atu'e yt eso tei'o i'atu'e. Uruikuap ti Mekewat Miit emoehāite hat yt nakuat i i'atu'e. ²⁵ — U pāi yt atikuap i kahato koitypuo waku rakat Mi'i Miit koitypuo yt ma'ato wētup hap atikuap sa'awy'i yt kat i ara'akasa kuap ma'ato mesup ti ara'akasa yne ra'yn. Mi'i hap yn atikuap kahato are e. ²⁶ — Aikotā eī pyno tutunug emo'akasa hamo apo'i'atu'e i. ²⁷ — Ahenoi henoi ra'yn ti ehehamo aikotā uipohagnug hap e. Kat poteī eweikuap kahato teran uiwē pyi uimoehāite hap e. Eweipyhu'at teran apo hemiit'in wo haype e. ²⁸ Mio tā e pote i'atupy'ahak kahato tuete — Yt naku i en i'atu'e. En wyti iwat hemiit ma'ato uruto ti ase'i Musei emiit'in na'yn i'atu'e. ²⁹ Uruto ti uruikuap kahato ase'i Musei mienoi Tupana ehay i'atu'e ma'ato mekewat Miit Iesui uwe mipo'oro aikope pyi tut hap ti yt uruikuap hin i i'atu'e. ³⁰ Mi'i hawyi iha pakup takat tuwanētup kahato hawyi to'e — Kat pote aikope pyi tut hap yt eweikuap

i te are e. Eiwanētup to mehĩ'in katupono Mi'i Miit uimo'akasa ra'yn pāi e. ³¹ Ta'i watikuap ta'yn yt nakuaria i tomisepap ko'i po wo Tupana yt timoherep i towaku nug hap ko'i tomisepap ko'i ma'ato tomōtypot haria tehay nug haria po wo toimoherep wakuap sese mesuwe e. ³² Yi nug hawyi te mesuwat etiat miit'in yt inug kuap i yt iha rakat moehapytig hap ma'ato mesup ti toĩ na'yn wo'omoehapytig hap. Pyno Mi'i Miit ti Tupana kaipywiat e. ³³ Yt Tupana kaipywiat i ti Mi'i Miit pote yt uheha nug kuap hin i e. ³⁴ Mio tã e pote po'og i'atupy'ahak tuete — Ehire pyi te ti yt nakuat i ereĩne'en yt e'ywot wakuap i rakat en pāi i'atu'e. Miit yt iwe'eg i rakat en i'atu'e. Aikotã pyno urumu'e teran en yt nakuat i en pytkai i'atu'e. Mi'i hawyi ta'atuporenōtem haty wo Tupana mōtypot yat pyi mekewat iha pakup takat. ³⁵ Ma'ato Iesui tikuap Tupana yat pywiat iporenōtem hap hawyi toikat ra'yn. Toipuēti hawyi to'e tomimoehāite pe — Etomohey apo mekewat Wuat'i Miit'in Yke'et mekewat Tupana Sa'yru e. ³⁶ — Atimohey teran nat wen ma'ato yt atikuap i uwe Mi'i Miit e. Ehenoi uhepe uwe Mi'i Miit pote atomohey meremo Mehĩ e. ³⁷ Mi'i hawyi Iesui to'e — Uito rat Mi'i Miit e. Mio ti Mi'i ra'yn ihay ewywo e. Koitywy era'akasa ra'yn uhowawi e Iesui iha pakup takat pe. ³⁸ — Ta'i Uiporekuat woromohey kahato ra'yn ti koitywy e Iesui pe. Mi'i hawyi toimōtypot kahato ra'yn toiky'e kahato ra'yn Iesui. ³⁹ Mi'i hawyi Iesui to'e tope — Mesuwarotiat yt watikuap i kahato Tupana e haria yt aehapytig i e haria moehapytig sese hamo ariot e ma'ato irania'in watikuap ka-

hato Tupana e haria ahehapytig kahato e haria moehapysasep hamo ariot e. ⁴⁰ Mi'i hawyi irania'in itotiararia Tupana mohey haria akag ko'i mio tā e Iesui hawyi apo'i'atu'e tope — Pyno apo uruto yt ihapytig i rakaria ewywuāt ne'i ewanētup hawe i'atu'e. ⁴¹ — Ta'i e Iesui yt watikuap i kahato Tupana ewei'e pote meremo ihapytig nakaria wo eweipyhu'at katupono ehehāite hap eweiky'esat kahato ikaipyi ma'ato mio watikuap sakpo'e Tupana ewei'e mi'i pote yt eimoehapyhot'ok kuap i ra'yn Tupana e Iesui wakuaria uruto e haria pe.

10

¹ Mi'i hawyi Iesui ti'atumu'e kahato hā'ākap wo — Pywo ti are'e ehepe sero'ok'e hat ti aihū Uweuria yat pe yt teke kuap i he'oken'ypy sese puo ma'ato kokawiat i'ahot'e hawuo yn teke kuap sero'ok'e hat e. ² Ma'ato ika'iwat sese teke te'oken'ypy sese puo e. ³ Karāpe aka'iwat tiky'esat ra'yn hawyi tut tohū yat e'oken'ypy kape mi'i oken'ypy apykok hat tikuap yt sero'ok'e hat i mi'i hawyi toho'okenhyp'ok e. Mi'i hawyi ika'iwat ti'atukaykay tuwat tohūria i'atuwat i'atuset upi e. Mi'i hawyi ihūria tikuap ta'atuka'iwat ehay ihay ete. Mi'i hawyi toimoherep mu'ap hāpyk kahato tohū yat kaipyi e. ⁴ Toiporenō'ē yne hawyi ihūria ikohyewyry ta'atuka'iwat ewat'ymo kat pote ta'atukuap ta'atuka'iwat ihay ete e. ⁵ Irania'in kaykay e hap yt ta'atukuap i e ma'ato irania'in kaykay e hap pupi te'eroken'ē Uweuria e Iesui wo'onāpin haria pe. ⁶ Ma'ato wanētup haria yt tikuap i kat e Iesui ihay sehay hā'ākap wo pote to'e i ra'yn Iesui i'atuepe. ⁷ — Pywo pe ti Ūito ti oken'ypy ewy

uimohey haria pe e. ⁸ Irania'in ti uimohey haria kaykay e haria uihūria hero'ok haria ewy tukupte'en e ma'ato uihūria yt tikuap i sero'ok'e haria ehay ihay ete ta'atukaykay hap e. ⁹ Uito ti oken'ypy ewywuat mi'i tupono uwe uwe uimohey mi'i hat tipuēti tehakyera'at hap sese are aikotā aihūria apykok hat tuwe'okenhyp'ok mekewat hūria yat i'atuporenōtem hamo i'atupoi hamo. Mi'i hawyi wātym i turan toi'atunug i ra'yn i'atu'yat pe e. Mi'i hap ewywuat uihūria uimohey haria apykok hat kahato areīne'en e. ¹⁰ Ma'ato sero'ok'e hat tut wyti hūria ko'i u hamo i'atu'auka hamo hero'ok hamo tut e. Uito ti ariot ma'ato uimohey haria ieīne'en hap ium hamo po'og po'og ikahu sa'awy'itewuat kawiat ium hamo e. ¹¹ Aikotā hūria ko'i ka'iwat wakuat kahato tohūria apykok waku kahato hap ewy Uito areīne'en uimohey haria apykok hamo. Uito ati'atu'apykok kahato uihūria i'atuky'e haype e. Yt areken'ē hin i ui'auka wanīkaptia piat hap pupi e. Ui'auka pote ui'auka ma'ato yt ahok'iwat hin i wanīkaptia po pe uihūria ui'auka pytkai e. ¹² Ma'ato wētup ok hūria apykok hat ti token'ē wewuat'i awahuru ko'i pupi yt ika'iwat sese i pote yt towanuat sese i hūria pote e. Ha'up ky'ewiat yn ipotpap pote teput kahato awahuru ko'i ō'ē hap pupi — Ūi'u aru awahuru ko'i e hawyi to'atoiat ra'yn toka'iwanuat hūria ko'i awahuru mi'u wo e. ¹³ Ipoity'i pote to'atoiat ra'yn toka'iwat hūria hawyi awahuru ko'i ti'atu'uka kahato ra'yn ta'atუსytpok ta'yn ma'ato ha'up ky'esat hat potiat ipotpap takat pote yt iky'e sese ne'i toka'iwat hūria mi'i pote ipoity'i hawyi teput kahato ne'i are e. ¹⁴ Ma'ato ti Uito hūria apykok hat wakuat sese

ewy Uito aikotā Ui'ywot uikuap aikotā atikuap Ui'ywot mi'i hap ewy ti uihūria uimohey haria ati'atukuap Uito e. ¹⁵ Yt atoiat hin i uihūria uimohey haria awahuru ko'i ewywuat put'ok'e i'atuete pote yt areput hin i ma'ato ta'atuehakyera'at kahato uimohey haria awahuru ewywuat wē pywiat hep hamuat e. Uiku'uro pote uiku'uro wen ma'ato yt atoiat hin i wētup ok uimohey hat e Iesui. ¹⁶ Yt torania i uihūria uimohey haria meiūwat ywania kaipyi pāi ma'ato i'ewyte ati'atukaykay aru uimohey hanuaria wētup ywania kaipyi e. Mi'iria aru wo'o'ewywuat tukupte'en katupono uimohey haria wētup sok yn i'atu'ywania pytkai e. Mi'i hawyi wētup ok yn i'atu'apykok hat topyhu'at mekewat e'at pe mi'i ti Uito e.

¹⁷ Uiku'uro hamuat wyti uimohey haria uihūria ehakyera'at hamo e. Mi'i tupono Ui'ywot uiky'e kahato e. Mi'i tā atunug hawyi uimoieīne'en i ra'yn Ui'ywot e. ¹⁸ Sa'awy'i to'e uhepe Ui'ywot — Atiky'esat eku'uro Uha'yru e. Mi'i hawyi ereīne'en i hap atiky'esat e uhepe Ui'ywot e. Mi'i pote waku Papai are emiky'esat ewy yn ni atiky'esat are. Uiku'uro hawyi areīne'en kuap i uiwewi are. Uimiky'esat ewy areīne'en i kuap uiku'uro hawyi Papai are'e sa'awy'i are e. Mi'i tupono uiky'e kahato Ui'ywot are e Iesui. ¹⁹ Mio tā e pote itotiarua Iuteu ywania akagnia tu'uka kahato ra'yn ta'atuehay wo ²⁰ — Heso'ok ta'yn wyti Iesui i'atu'e katupono ahiag wyti tuete i'atu'e irania'in me. Kat poteī pyno eweikuap teran ipotmu'e hap i'atu'e miit'in me heso'ok ta'yn ahiag eiam Iesui pote i'atu'e. ²¹ Ma'ato irania'in — Yt wyti yt wyti i'atu'e ma'ato ahiag emiit pote ti yt ihay hāpyk i i'atu'e. Aikotā

ten ahiag timoewaku yt ihapytig i rakat Iesui ewy i'atu'e Iuteu ywania akagnia pe.

²² Meiūran hawyi Iesui toīne'en Ierusalrēi me wētup e'at pe i'aman mot ewaty pe Iuteu ywania ta'atunug i ra'yn ienuk hap tawa Ierusalrēi me. Ta'atuekatup Tupana mōtypot hap yat sa'awy'iwuat inug hap e'at itote. ²³ Mi'i turan Iesui hewyry itote Tupana mōtypot yat iwato rakat pe morekuat sa'awy'iwuat Sarumāu e'oken upi hewyry. ²⁴ Mi'i turan Iuteu ywania akagnia te'eruwa'atunug i ra'yn Iesui kape apo'i'atu'e hamo — Kat poteī yt heremo i ehay i'atu'e. Uruwesat ro uwe sese En i'atu'e katupono uruikuap teran ewē pyi Tupana Mipo'oro Uruporekuat nuat apo En sio apo yt i'atu'e. ²⁵ — Karania wo i ra'yn ahenoi ehepe uwe Uito hap ma'ato ti yt uimohey i eipe e Iesui. I'atu kahato ra'yn wakuap sese yt miit'in minug kuap ewywuat i atunug uipo wo ehehamo uwe Uito moherep hamo uwe Ui'ywot moherep hamo. Ui'ywot miky'esat ewy atunug katupono mi'i ko'i wo atimoherep kahato ra'yn ehepe uwe Uito hap e. ²⁶ Ma'ato ti yt uimohey i eipe ti katupono yt uihūria i eipe pote e. ²⁷ Uimohey haria ti inug kahato uimiky'esat ewy aikutā aihū ko'i uihūria Uweuria ko'i tunug aikutā ta'apykok hat miky'esat ewy e. Uimohey haria kuap hat kahato Uito. I'ewyte ta'atunug kahato uimiky'esat hap ewy e. ²⁸ Ati'atumoieīne'en i ra'yn uimohey haria e. Yt karāmuo i ra'yn ti aru i'atukahuro sese e uiwywo yn na'yn te'eropyhu'at wuat'i e'at pe aru e. Mi'i hawyi ti aru yt uwe i ra'yn hero'ok kuap uipo pyi uimohey haria katupono ati'atu'apykok

kahato uihūria e Iesui ahepiat. ²⁹ kat pote Ui'ywot po'og hesaika wuat'i kai e. I'ewyte Ui'ywot wyti uimohey haria apykok hat kahato toīne'en e. Mi'i pote ti yt uwe i tihep kuap Ui'ywot po pyi uihūria e. ³⁰ Ui'ywot Uito ti wētup ok yn e Iesui. ³¹ Mio tā e pote ta'atusat i ra'yn nu ko'i yi totiat Iesui auka mak mak wuat hamo. ³² Ma'ato Iesui to'e — Kat po'ypyi ui'auka teran nu wo e. — Ipoity kahato ra'yn tig atunug wakuat Ui'ywot miky'esat ewywuat ehehamo e. Kat som ehehamo atunug sa'ag ne'i ui'auka teran ehepiat hamo e Iesui. ³³ — Yt eminug wakuap ko'i po'ypyi i ti urui'auka teran En i'atu'e ma'ato e'e hap po'ypyi i'atu'e. En ni miit kawiat ne'i ma'ato ti ewewi erenug Tupana wo i'atu'e. ³⁴ Mi'i hawyi Iesui to'e i'atuepe — Sa'awy'i ti eināpin hawe mio tā to'e miwan me — Eipe ti Tupana ko'i e Tupana e. ³⁵ Pyno watikuap ta'yn kat e Tupana hāpyk yn tohenoi. Mi'i kaipyi watikuap ta'yn iwan me tohenoi ra'yn yne ihay pywo piat hap yn e. Eipe ti Tupana ko'i e ti Tupana sa'awy'i tomi'airoria tehay enoi haria pe e. ³⁶ I'ewyte Uito Ui'ywot ui'airo hawyi uipo'oro miit'in kape ihay enoi hanuat. Mi'i hawyi are'e miit'in me — Uito ti Tupana Sa'yru i'atuehakyera'at hamo are yn ma'ato mio tā are pote — Yt naku i kahato En ewei'e yt etimōtypot i Tupana ewei'e uhepe. ³⁷ Yt atunug i Ui'ywot misepap ewywuat pote rasom yt uimohey i eipe ma'ato atunug imisepap ewywuat pote waku uimohey haria wo eweikupte'en e. ³⁸ Ta'i atikuap yt uimohey i haria eipe ma'ato Ui'ywot misepap ewy uiminug kape waku ewei'a-kasa mi'i pote uiminug wakuap ko'i upi waku uimohey e. Uiminug wakuap eweimohey hawyi ti

rē meremo eweikuap ta'yn eipy'a pe uiat uhesaika hap Ui'ywot hesaika hap ok tã ne e. Uimohey hawyi meremo eweikuap eipy'a pe Uito Ui'ywot wētup ok yn hap e Iesui. ³⁹ Mi'i pote ta'atupyhik teran i ra'yn ma'ato tuwe'apuksit ne'i Iesui.

⁴⁰ Mio tã e rokirē Iesui toto ra'yn topyhik teran haria kaipyi. Pya Iutāu hy sakpo sa'awy-'iwuat Iuwāu ieñe'en miit'in i'atuset'ok hap kape toto. ⁴¹ Mi'i turan miit'in tō'ē tō'ē howawi. Mi'i hawyi te'ero'e to'ope — Iuwāu ahēt'ok hap yt kat i mowato hap ko'i toimoherep ahepe Tupana kaipyi. Yt karāpe i Tupana yn misepap kuap hap ewywuat tutunug ahehamo wen ma'ato mekewat imienoi Iesui etiat pywuat kahato rakat tohenoi ahepe Iuwāu i'atu'e to'ope. ⁴² Mi'i hawyi itote typy'i ra'yn Iesui mohey haria pakuptia te'eropy-hu'at Iutāu hy sakpo.

11

¹ Mi'i hawyi Iesui miky'e kahato Irasaru e hap het rakat i'ahu kahato topyhu'at tawa hit Petania pe. Mi'i ti toñe'en itote toinyt'in Mata i'ewyte Maria wywo toñe'en. ² Mekewat Maria ti Iesui py ko'i toipen sa'awy'i mohag hy hekat rakat wywo hawyi toimogag ipy ko'i to'asap wywo. Mi'i Maria ekywyt ti i'ahu kahato toñe'en. ³ Mi'i hawyi mana Mata i'ewyte mana Maria te'eruwehaypo'oro Iesui kape — Mimi i'atu'e urukywyt emiky'e kahato rakat i'ahu kahato i'atu'e i'atuehay tehay po'oro. ⁴ Iesui tikuap ta'yn i'atuwehaypo'oro hap hawyi to'e topotmu'eria pe — Aiwy Irasaru i'ahu kahato pãi e ma'ato yt iku'uro hamuat i wyti e. Ta'i

meiūran aru aiwy Irasaru waku hawyi mi'i topyhu'at Tupana mōtypot kahato hap i'ewyete Ha'yru mōtypot kahato hap e topotmu'eria pe. ⁵ Iesui ti'atuky'e kahato ti Mata i'ewyete Maria i'ewyete Irasaru. ⁶ Iesui mi'atuky'eria kahato ti mi'iria ma'ato ti yt toto i i'ahu rakat kape. Typy e'at yt toto i. ⁷ Typy e'at tokosap hawyi to'e temiit'in me — Pyno to'iro tawa Petania yi Iuteu piat kape e. ⁸ Mi'i pote iwyrria'in tiwesat — Urumu'e hat yt naku i ereto tama Iuteu kape katupono ga'atpo porap e'auka nu wo itote i'atu'e. ⁹ Mi'i pote Iesui ti'atuwesat — Meiū te ti yt ui'auka kuap i katupono uhe'at yt put'ok'e i te ui'auka hamuat e. Aikohyewyry ihot'ok puat pote yt wata'at kuap i kat pote toīne'en aimoētyhot hap at pote e. ¹⁰ Ma'ato wātym na'yn hawyi i'ypyryp ta'yn ti hawyi yt aikohyewyry kuap i kat pote meremo wata'at mu'ap upi yt kat i aimoētyhot hap aikai pote e. Mi'i hap ewy kahato areīne'en mesuwe eipy'asetpe ariāty ewywuat eimoētyhot hap areīne'en eipy'asetpe Uito uiwyrria'in e. ¹¹ Uiwyrria'in e aiwy Irasaru ti toket ra'yn mi'i pote areto ra'yn mesup ihymut hamo e. ¹² — Mehī i'atu'e waku ti i'ahu pote mohag iket hamo i'atu'e. Tuwemohy hawyi ti aru meiūran waku i ra'yn tuete i'atu'e. ¹³ Katupono iwyrria'in te'eruwanētup iket hap kape yn yt ta'atukuap i iku'uro sese e hap ete ihay. ¹⁴ Mi'i hawyi ti tohenoi ra'yn — Uiwyrria'in e aiwy Irasaru ti iku'uro sese ra'yn e. ¹⁵ Mi'i pote to'iro iku'uro hap kape e. I'ahu turan yt areto teran i howawi e. Po'og waku areto mesup iku'uro sese rakat toīne'en turan katupono uiminug kape ewei'akasa aru hawyi po'og po'og

uimohey eipe e. ¹⁶ Mi'i hawyi to'e wētup ok hemiit ipat rakat Tume e hap — Pyno to'iro aito aiku'uro iwywo e ipotmu'eria pe. ¹⁷ Mi'i hawyi tuwat ra'yn. Put'ok'i'atu'e itote hawyi ta'atuhenoī ra'yn Iesui pe — Iku'uro ra'yn ewy Irasaru Uhyt i'atu'e. Ga'atpo 4 e'at ra'yn uruisyp ta'yn Mimi i'atu'e. Toīne'en ihyp hawe 4 e'at ra'yn i'atu'e. ¹⁸ Pyno tawa hit Petania yt pya hin i toīne'en tawa wato Ierusarēi kai aikotā aiko kapiat pya hap ewy toīne'en. ¹⁹ Mi'i pote tō'ē tawa Ierusarēi ikaipyi Iuteuria mana Maria mana Mata'in moesaika hamo mowepit hamo. ²⁰ Mana Mata tikuap ta'yn Iesui ut hap hawyi toto meremo ra'yn howa kape ma'ato mana Maria yt toto i ma'ato to'yat pe topyhu'at re. ²¹ Mi'i hawyi to'opuēti Iesui wywo hawyi to'e Iesui pe — Mimi e iku'uro ra'yn aiwy urukywyt e. Yt naku i katupono meiūpe ereīne'en pote ti neke urukywyt yt iku'uro hin i Mimi e. ²² Ma'ato mi'i pytkai atikuap kat ehētup kat ehētup Tupana kape mi'i pote tutum merep emiētup ok tā hap atikuap e Mata. ²³ — Pywo mana ekywyt Irasaru toīne'en i ra'yn e. ²⁴ — Pywo an Mimi atikuap mi'i e atikuap aikotā aiku'uro hawyi aheīne'en i hap toīne'en aru e atikuap uikywyt ti aru tuwētem toku'uro hap pyi mekewat ikahuro hap e'at pe tuwehymut i hamuat uikywyt aito irania'in ewy te e. ²⁵ — Mana e Uito ti meiū iku'uro rakaria moieīne'en i hat sese e. Uwe uwe iku'uro uimohey hano turan mi'i miit meiūran aru toīne'en i ra'yn wuat'i e'at pe erētem no are'e aru tope hawyi e. ²⁶ I'ewyte uwe uwe uimohey hano topyhu'at toīne'en ne hap turan mi'i miit yt karāpe i topap sese hamuat aru ma'ato topyhu'at wuat'i e'at pe e. Mana e etimohey apo miō tā ui'e hap e.

27 — Pywo ti an Mimi woromohey kahato e. En ni Uruporekuat nuat Tupana Mipo'oro urumiekatup e woromohey kahato e. En ni Tupana Sa'yru sese Mimi e. 28 Mio tā mana Mata to'e hawyi ta'aipok i ra'yn to'yat kape. Mi'i hawyi toikaykay tokypy'yt Maria iweran turan tohenoi hamo — Tut ra'yn ti Aimu'e hat e. Mi'i ti ekaykay ra'yn Maria e. 29 Maria tikuap ta'yn Iesui ut hap hawyi meremo ipoĩ'ām hawyi toto ra'yn Iesui kape. 30 Mi'i turan Iesui yt put'ok'e i te tawa Petania pe ma'ato toĩne'en mu'ap tote aiũpe Mata piat topuēti hap tote. 31 Mi'i hawyi Iuteu ywania Maria'in mowepit teran haria to'yat pywiat Maria tomeremo hap kape te'eraha'at hawyi — Pyno toto ra'yn tokywyt Irasaru syp hap kape wyti i'atu'e. Toto ra'yn tuwak hamo i'atu'e te'eruanētup hawe. Mi'i pote tuwat hewat'ymo. 32 Mi'i hawyi put'ok'e Maria Iesui etiat hawyi tuwepỹ'ātutuk howawi hawyi to'e — Uika'iwat meiũpe ereĩne'en pote yt iku'uro i uikywyt Mimi e. 33 Iesui ta'akasa Maria wak towyria'in wywuat hap kape hawyi tohaty'u kahato topy'a pe — Aiwy iku'uro ta'atuwanētup hawe pote e. 34 — Aikopeĩ ewetopag ewehyp aiwy e. — Uruka'iwat i'atu'e to'iro pyno uruimoherep epe aikope uruisyp aiwy Irasaru piit i'atu'e. 35 Mi'i hawyi Iesui tuwak ta'yn. 36 — Tuwak ta'yn Iesui i'atu'e koitywy watikuap ta'yn Irasaru ky'e kahato Iesui piat hap i'atu'e to'ope Iuteuria. 37 Ma'ato irania'in te'ero'e — Toiky'e pote kat pote yt tut i ga'atpo imoehāite hamo i'atu'e. Toimoehāite kuap kahato i'ahu rakaria yt ihapytig i rakaria kat poteĩ pyno yt tut i Irasaru moehāite hamo iku'uro hap e'yiān me

te i'atu'e. ³⁸ Mi'i hawyi tohaty'u kahato hap wywo put'ok'e aikope towy Irasaru ta'atupag nu ka'a pe hap kape. Mi'i hap tote sa'awy'i ti yi py hot'i piat nu ka'a pe ta'atusyp Irasaru hawyi ta'atu'okenhyp nu wato wo. ³⁹ Mi'i hawyi Iesui to'e — Eweho'okenhyp'ok to aiwy Irasaru e. Ma'ato inyt Mata to'e — Yt rei'o Mimi katupono nem na'yn ti som urukywyt kat pote 4 e'at ra'yn mekepe topyhu'at. I'okpuk ta'yn e. Yt naku i waho'okenhyp'ok mesup e. ⁴⁰ Ma'ato Iesui to'e — Mana Mata etiwaure ra'yn apo mu'ap upiat ui'e hap epiat e. Uimohey pote ti aru era'akasa Tupana minug wakuat sese mesup are'e hap etiwaure ra'yn apo'e. ⁴¹ Mio tã e hawyi ta'atuero'ok ta'yn nu kawiat he'okenhyp hap. Mi'i hawyi Iesui teha'at atipy kape. ⁴² Mi'i hawyi to'e — Ui'ywot e waku kahato En are e. Yne e'at pe etikuap ui'e hap Papai ma'ato irania'in meiũpiaria yt tikuap hin i uipo'oro epiat hap. Mi'i tupono uhehay ewywo i'atuehamo Uipo'oro hat En hap ta'atukuap hamo Papai e. Arehum ewawi Ui'ywot Uipo'oro hat e. ⁴³ Mi'i hawyi Iesui to'e tehay pirik wo — Irasaru erētem no gu'uro pyi e. ⁴⁴ Mio tã e pote tuwētem meremo gu'uro pyi Irasaru nu ka'a pyi topo'i'po'i hap tesokpe wywo topiit etiat topo etiat topy etiat to'akag etiat tosuwy hap sokpe wywo tuwētem. Mi'i hawyi Iesui to'e — Eweipo-'ipo'i hap porop to hewyry mono e. Mi'i hawyi Irasaru toĩne'en i itote waku pe ipiit tuwētem na'yn gu'uro pyi. ⁴⁵ Mi'i hawyi irania'in Maria upiaria te'era'akasa ra'yn wakuap nug Iesui piat hap hawyi ta'atumohey ra'yn Iesui. ⁴⁶ Ma'ato irania'in akasa haria Iesui ewanĩkap ko'i tuwat meremo ra'yn Iuteu akag ko'i piat enoi hamo aikotã Iesui

timoieĩne'en iku'uro sese rakat hap enoi hamo. ⁴⁷ Ta'atukuap hawyi pa'i watoria ko'i i'atu'akag ko'i meremo te'eruwa'atunug na'yn aikotā hap kuap hamo. Mi'i hawyi te'ero'e to'ope — Aikotā som waku watunug aru i'atu'e katupono yt miit misepapnug kuap hap ewy i Iesui tunug wakuat wuat'i ehamo i'atu'e. ⁴⁸ — Yt kat i watunug pote ti aru yt watipyhyp i Mi'i Miit pote ti aru meĩūran typy'i kahato Iesui mohey haria tukupte'en aru mesuwe i'atu'e. Mi'i hawyi — Pywo ti Iesui yn ni waku Aiporekuat nuat e haria yn na'yn te'eropyhu'at mesuwe irane i'atu'e. Mi'i pote ti aru aiporekuaria Humanu ywania i'atupy'ahak kahato tukupte'en ai'ywania ete Iesui topyhu'at ai'ywania Porekuat no hawyi. Mi'i pote ti aru ta'atupo'oro ta'atuesurara'in aimoma hamo Ahetupana yat pugha hamo i'atu'e to'ope. Mi'i hawyi ahetawa ikahu rakat ta'atupugha yne. Ai'ywania ta'atu'atuka torania yne yne i'atu'e. ⁴⁹ Toĩne'en wētup ok pa'i wato sese i'atupy'asetpe Pa'i Ka'iwasi e hap. ⁵⁰ Mi'i ti to'e — Apuete uiwyrria'in e yt eweikuap i apo aikotā po'og waku Tupana wanētup hawe wētup ok miit iku'uro ahetiano sio watopap yne yne ai'ywania sio ta'atumoma yne yne ai'ywania e. Po'og po'og waku wati'auka Mi'i Miit Iesui e. Iku'uro aikawiano hawyi waku pe watopyhu'at e Iuteuria pe. ⁵¹ Pa'i Ka'iwasi toĩne'en pa'i wato sese mekewat e'at pe itote mi'i pote Tupana ti ihay iwē pyi yt toikuap i pytkai. Iwē pyi Tupana tohenoi Tosa'yru ku'uro Iuteu ywania etiano hap ete. ⁵² Ta'i ma'ato ti yt Iuteuria yn etiano i iku'uro ma'ato i'ewyte torania ywania ehakyera'at hamo wyti iku'uro. Mi'i hawyi tutunug yne ywania

kaipywiat tomēpyt'in no. ⁵³ Mi'i hawyi mekewat e'at pe nagnia te'eruwanētup at aikotā waku Iesui auka hamo.

⁵⁴ Mi'i hawyi Iesui yt hewyry i ra'yn tama Iuteu pe ma'ato wētup yi kape toto towyria'in wywo mekewat yahig Ewarī e hap upi pya Iuteu ywania kai hewyry.

⁵⁵ Meiūran put'ok'e i tawa Ierusalrēi miat Iuteuria enuk koro hap e'at pe. Mi'i turan tuwat kahato miit'in tawa Ierusalrēi kape waku pe yne nug hamuat mekewat ienuk hap e'at koro owakai te hamo tuwat aikotā ta'atueko ewy te'eruwe. Yne waku hawyi ta'atu'auka ta'atuhūria Tupana mōtypot hamo. ⁵⁶ Mi'i turan tawa Ierusalrēi miaria tikat kahato Iesui itote aikope toīne'en hap. Put'ok'i'atu'e Tupana mōtypot hap yat iwato rakat pe hawyi te'ero'e to'ope — Tut apo Iesui i'atu'e sio yt i'atu'e. ⁵⁷ Mi'i hawyi pa'i koro ko'i i'ewyte Tupana mōtypot yat akag ko'i te'ero'e irania'in me — Eweikuap Iesui aikope toīne'en pote ewehenoi uruepe i'atu'e katupono ta'atupytyk teran ipyhik hamo ta'atu'auka teran haype.

12

MATEU 26.6-13 MAKU 14.3-9 PIAT EWY

¹ 6 e'at mekewat ienuk koro e'at owakai te mekewat sa'awy'i wanīkap po pywiat hekatup hap e'at owakai te Iesui toto ra'yn tawa Petania kape towy'ok moieīne'en i hap kape toto. Irasaru tomi'āpe'ok'am gu'uro pywiat yat kape toto temiit'in 12 ok takaria wywo toto. ² Itote Irasaru'in tunug ienuk wato hap Iesui etiat tuwehum hap. Itote mana Mata tipowyro mi'u nug hap ete. Waku

yne hawyi ta'atukaykay Iesui hawyi te'era'apyk ta'yn. Irasaru ta'apyk yparakai auri wo i'ewyte Iesui ywytpe. ³ Mi'i hawyi mana Maria tat topohag hy heiam ha'up woity kahato rakat totat mohag hy Naratu pohyt kawiat ha'up woity kahato rakat totat. Mi'i hawyi Iesui py ete toi'okpun yne mekewat mohag hy i'ewyte toimogag ipy to'asap mo. Mi'i hawyi ikamhig se kahato ra'yn i'yat waku kahato. ⁴ Mi'i hawyi ipotmu'e Iuta mekewat Simāu Ikarioti sa'yru Iesui ma'at hanuat to'e ⁵ — Yt kan hamo i eti'okpun mohag hy e. Kat poteĩ yt etiweneru i mekewat mohag hy hawyi ha'up woity rakat etat hamo hawyi atum ha'up yt hekat i rakaria pe e. Ta'i ha'up woity'i rakat ti meke 300 e'at motpap kapiat hap sa'up. Ha'up woity kahato rakat ti mekewat e mana pe. ⁶ Iuta tiky'esat ha'up topo piat hap towano. Yt toiky'e hin i yt hekat i rakaria pytkai i katupono totero'ok kahato 12 ok takaria wywuat tineiru heiam miat. ⁷ Ma'ato Iesui to'e — Iuta wāi mio tā ere te mana Maria pe are'e pāi katupono uiku'uro hap owakai te aheko ewy mana uipen mohag hy wo uipiit ete e. ⁸ Areto irane ra'yn Uito mi'i hawyi yt kat i aru ma'ato etum kuap emiium ko'i uhepe e. Yt hekat i rakaria ti aru ma'ato tukupte'en wuat'i e'at pe mesuwe eiwywo kat ium ehepiat hamo.

⁹ Mi'i hawyi Iuteuria tikuap ta'yn mekewat tawa Petania piat Iesui ieĩne'en hap. Mi'i pote typy'i te'eruwa'atunug Iesui kapiat te'era'akasa hamo i'ewyte Irasaru kapiat te'era'akasa hamo imi'āpe-ok'am gu'uro pywiat hat kapiat hamo. ¹⁰ Mi'i hawyi Iesui mimoieĩne'en Irasaru kapiat akasa haria timohey kahato ra'yn Iesui. ¹¹ Mi'i pote pa'i

kororia tikat aikotā waku Irasaru auka hamo i ra'yn ta'atukat.

*MATEU 21.1-11 MAKU 11.1-12 IRUKA 19.28-40
PIAT EWY*

¹² Wētup e'at itote hawyi toto ra'yn Iesui tawa Ierusalēi kape. Mi'i totiat turan ti ienuk wato hap nug haria tikuap ta'yn Iesui ut hap. ¹³ Mi'i hawyi typy'i ra'yn tuwat Iesui owawi. Mi'iria tuwat Pinawa yhop ta'atupo piat wywo Iesui kape. Mi'i wywo i'atuehay wepit kahato — Waku ti rat En. Waku ti rat En Uhyt Mimi i'atu'e. En ni Tupana Mipo'oro ai'ywania Porekuat i'atu'e. En ni Tupana Mipoityro po'og waku torania kawiat hat ai'ywania Porekuat nuat Isareu ywania Porekuat nuat i'atu'e. Waku ti rat En Uhyt Mimi i'atu'e haty wo Iesui pe. ¹⁴ Mi'i hawyi Iesui tipuēti ihū Iumetiu. ¹⁵ Mi'i tote ta'apyk aikotā sa'awy'ite miwan me Sakaria 9.9 pe Tupana to'e hap ewy — Tawa Siāu piaria woroho'oehakyera'at teran ehewanīkaptia po pyi e. Yt eweiken'ē po'og tei'o tawa Ierusalēi piaria katupono atipo'oro irane Eiporekuat sese ehowawi ehohakyera'at hamo e. Mi'i Miit ti aru atipo'oro ehowawi apykpe eihū Iumetiu mēpyt rote tut irane e miwan me Tupana e hap. ¹⁶ Iesui emiit'in yt tikuap i kahato yianmiat aikotā aru Tupana e hap ko'i miwan miat Iesui etiat miwan miat ma'ato Iesui tuwētem gu'uro pyi hawyi i'atuwatetup kahato Tupana e hap kape hawyi — Meiē i'atu'e Iesui tunug yne mesuwe aikotā aikotā Tupana to'e yianme miwan me e hap ewy kahato aikotā iwan miat Tupana e hap ewywuat Iesui tunug na'yn i'atu'e. Iesui ta'aipok atipy kape

hawyi ta'atukuap aikotã iwan miat Tupana e hap ewywuat Iesui tunug ra'yn ta'atukuap ta'yn.

¹⁷ Mi'i hawyi Iesui wy Irasaru moieĩne'en pakup i hap kapiat akasa haria henoi henoi kahato ra'yn tawa Ierusarēi miaria pe aikotã Iesui tihep Irasaru gu'uro pywiat hap ta'atuhenoī henoi aikotã Iesui tunug yt miit'in mikuap ewy i tomisepap ko'i ta'atumoherep miit'in me itote. ¹⁸ Mi'i pote ti miit'in tō'ē kahato Iesui kuap hamo. ¹⁹ Mi'i pote Iuteu wo'onāpin haria te'ero'e to'ope — Yt naku i katupono miit'in i'atupap kahato ra'yn Iesui upi i'atu'e. Yt naku i katupono ta'atunug neran Iesui I'atuporekuat nuat i'atu'e. Wāiwato'e kahato pytkai ahepiat ta'atunāpin hap yt ta'atumohey hin i aiwat wāi'ai'e hap i'atu'e. Yt naku i tuwat tuwat Iesui upi i'atu'e to'ope. ²⁰ Mi'i turan wētup ywania yi Karasia kaipywiaria put'ok'i'atu'e tawa Ierusarēi me Tupana mōtypot hamo mekewat ienuk koro hap e'at pe. ²¹ Mi'i hawyi ta'atuhētup Iesui emiit Wiripi pe — Uhyt uruehay teran Iesui wywo i'atu'e mekewat Wiripi pe yi Karasia kaipywiat tawa Petsaita kaipywiat. ²² Mi'i hawyi Wiripi toto Ātere kape yi Keresia ehay enoi hamo wētup ywania miētup enoi hamo. Mi'i hawyi tuwat typy ok Iesui kape topotmu'eria. ²³ Mi'i hawyi Iesui tikuap toky'esat hap Keresia ywania piaria hap hawyi to'e — Uimōtypot hap e'at yt pya hin i e. Miit'in Yke'et areĩne'en pytkai uiku'uro hamuat ra'yn ma'ato uiku'uro hawyi wyti aru uimōtypot hap e'at put'ok'e e. ²⁴ Pywo ti are'e kat iā'yi yt misyp i te pytkai yt iku'uro i ma'ato toĩne'en ma'ato wētup yn toĩne'en. Ma'ato iku'uro pote meiūran

hētyt hawyi tuwemotag hawyi haat kahato ra'yn are e. ²⁵ Uwe uwe mesuwarotiat ieīne'en hap yn ky'esat haria ti aru yt ipuēti i ra'yn toieīne'en pakup i hap e. I'ewyte uwe uwe mesuwarotiat toīne'en hap kawiat waure'e hat wyti aru ipuēti ipakup i toīne'en hap yt karāmuo i ikahuro rakat e Iesui. ²⁶ Eweiky'esat uhemiiit no pote ewetunug no uimiky'esat ewy e. Aikope aikope areīne'en mi'i hap upi i'ewyte uhaipepiaria uhemiiit'in tukupte'en e. I'ewyte uwe uwe uheropat hat Mi'i pe Tupana to'e — Waku kahato en e Tupana wuat'i miit'in ehamo e. ²⁷ Mi'i hawyi Iesui to'e Tupana pe — Ui'ywot e kat are'e kahu epe sio Papai eti'ywyk to uhepiat ho'opot hap uiku'uro tet pupi are sio yt Papai e. Pyno yt naku i mi'i tā are'e epe kat pote uiku'uro miit'in ehakyera'at hamo ariot mesuwat yi kape e. Ahaty'u kahato uiwanētup hawe kat e hap waku are'e epe Papai e. ²⁸ Etomoherep to ewaku hap wuat'i miit'in piat ekuap hamo eset kuap hamo e. Mi'i pote Tupana tiwesat — Uha'yru e pywo ti uhewaku hap atimoherep ta'yn. Mi'i hawyi i'ewyte atimoherep pakup i ra'yn miit'in me e Tupana haty wo atipy kaipyi. ²⁹ Mio tā e hawyi miit'in typy'i rakaria mekwat atipy kaipywiat sehay kuap haria te'ero'e to'ope — Mio ti huru'e hap ewy ihay i'atu'e. Ma'ato irania'in — Atipy kaipywiat miit wyti mio ihay Iesui kape i'atu'e. ³⁰ Ma'ato Iesui to'e. Yt uhepe yn wyti mio sehay tut ma'ato ehepiat ikuap hamuat wyti e. Tupana tiky'esat kahato uimohey ehepiat hap are e. ³¹ Koitywy wyti put'ok'e ra'yn Tupana e'at uwe uwe uimohey haria sese uwe uwe yt haria moherep hamuat uwe waku uwe yt e hamuat e'at

mesup e. Koitywy i'atuporekuat mesuwarotiat ahiag Tupana tisopo hamuat e'at put'ok'e ra'yn e. ³² Karāmuo miit'in uimo'āpe'ok'am aria'yp posak ete yi totepywiat mi'i turan ti aru ati'atuekyi yne ywania uhowawi uiwano ra'yn e. ³³ Mio tā e toimoherep to'auka hamuat temiit'in me. ³⁴ Mi'i pote itotiarā — Uruyke'et kat pote — Uiku'uro irane ere'e i'atu'e ma'ato urunāpin haria irania'in yt ewat ehay ewy i i'atu'e katupono — Tupana Mipo'oro wyti aru yt ikahuro rakat i e miwan me i'atu'e uruepe. Miit'in Yke'et apo en sio yt i'atu'e. En Tupana Mipo'oro Uruporekuat nuat sio yt i'atu'e. Kat pote — Uiku'uro irane ere'e Mehī i'atu'e. ³⁵ Mi'i hawyi Iesui ti'atuwesat — Uito eimu'e hat wyti areīne'en ariāty ewy mu'ap Tupana kapiat moherep hamuat. Ariāty ewy areīne'en e ma'ato ui'auka irane hawyi porap ta'yn ti hasep ariāty eipy'asetpiat e. Meiūran ti aru yt ehewyry kuap i i'ypyryp we e. Mi'i pote waku mesup ti uimohey ro e. ³⁶ Mio areīne'en eipy'asetpe turan uimohey ro e. Eweikupte'en no ariāty hot pe uhyt'i'in mana'in e. Ta'i uimohey hawyi ariāty ewywuāt eweipyhu'at eiwanētup hawe eipy'a pe katupono uimohey hawyi areīne'en eiwywo mesup mūki'ite wuat'i e'at pe areīne'en eiwywo e. Mi'i hawyi eweipyhu'at ariāty hot mēpyt'in e Iesui. Mio tā to'e hawyi toto ra'yn yt tomohey i haria py'asetpyi. ³⁷ Iwato tomi-sepap tutunug i'atupy'asetpe yt i'atumisepap yt ewy i tutunug wen ma'ato yt ta'atumohey hin i. Mi'i hawyi toto i'atu'yatypepyi pya kahato aikope yt ta'atupuēti kuap i hap kape tuwemig Iesui. ³⁸ Aikotā sa'awy'i Tupana ehay moherep hat Isaia

to'e hap ewy — Tupana e ati'atumu'e kahato ehay wo ma'ato yt uhehay mohey hin i emimoherep esaika hap yt ta'atumohey hin i ta'atukuap pytkai. Te'era'akasa ra'yn yne emisepap ko'i eminug ko'i kape pytkai yt ta'atumohey hin i Emipo'oro e Isaia 53.1 pe nimo te Iesui e hap etiat. ³⁹ Iuteu akagnia yt timohey teran i Iesui aikotã sa'awy'i Isaia mienoi ewy. ⁴⁰ Mio tã e Isaia miwan me 6.10 pe Iesui etiat — Atimoherep kahato esaika hap wen ma'ato yt te'era'akasa teran i e. Ati'atumu'e kahato ehay ikahu rakano wen ma'ato yt ta'atumohey hin i ehay uiwẽ piat Tupana e. Mi'i pote i'atuminug sa'ag ko'i yt atipuruk kuap i ra'yn e. ⁴¹ Isaia nimo te ta'akasa yianmete Iesui ewaku hap kape tomu'etu hawyi. ⁴² Ma'ato Iuteu akagnia Iesui mohey haria tukupte'en itote wen ma'ato — Uito Iesui mohey hat yt i'atu'e i miit'in ehamo kat pote te'eroken'ẽ — Wahenoi imohey hap pote aipugha ne'i aiwo-'omu'e hap pyi i'atu'e. Mi'i pote Iesui mohey hat uito yt i'atu'e i te'eroken'ẽ kahato irania'in akag ko'i pupi pote. ⁴³ Katupono miit'in kaipyi — Waku kahato en e hap ta'atuky'esat kahato po'og po'og Tupana kaipywiat — Waku en e hap kai. Ta'atuky'e po'og miit'in ky'e hap Tupana ky'e hap kai. ⁴⁴ Mi'i hawyi Iesui to'e tehay pirik wo i'atuepe — Uwe uwe uikuap haria mi'i haria yn uipo'oro hat kuap haria pãi e. ⁴⁵ Uwe uwe uimohey haria mi'i haria uipo'oro hat mohey haria i'ewyte te'eropyhu'at ma'ato yt pote yt e. ⁴⁶ Ta'i ariãty ewy uipo'oro mesuwat yi totiaría moëtyhot hamo e. Uwe uwe uimohey haria ti ariãty hot puo ikohyewyry hawyi i'ypypyp we yt ikohyewyry hin i katupono

uimohey hat Tupana kuap hat topyhu'at e. ⁴⁷ Ati'a-tuehakyera'at teran kahato mesuwat yi totiaria. Mi'i hamo yn ariot meikowo ma'ato tukupte'en mesuwe uimienoi pun haria e. Ta'i uimienoi ta'atukuap hawyi — Yt atunug neran i i'atu'e e. Ma'ato yt aho'osaty'i saty'i teran i mi'iria katupono i'atuehakyera'at hamo yn uipo'oro e. ⁴⁸ Koran te yt kat i are'e i'atuepe — Woroho'o'apiheg aru yt are'e i uipun haria pe uimienoi pun haria pe. Koran te yt kat i are'e i'atuepe ma'ato meiūran aru karāpe ikahuro hap e'at pe ti aru mi'iria uipun haria uhehay pun haria pe Tupana to'e aru — Yt naku i eipe are woroho'okuap eipe. Eheīne'en hap e'at pe Uha'yru mohey ran haria eweikupte'en mi'i pote woroho'o'apiheg eipe wuat'i e'at pe e Tupana irane yt uimienoi pun haria pe e. ⁴⁹ Uipo'oro hat ehay moherep hat Uito. Yt ihay i uiwē pyi pote yt uhehay kuap i Uito e. Mio tā e Ui'ywot hap yn uhehay wo pāi. ⁵⁰ Ikahu kahato Ui'ywot e hap atipuēti katupono ihay upiaria wuat'i e'at piat ieīne'en hanuaria te'eropyhu'at e. Mi'i pote i'e hap yn tuwētem uiwē pyi miit'in moieīne'en wuat'i e'at piat e hap. Tupana — Ereīne'en no wuat'i e'at pe to'e hawyi ereīne'en aru waku pe to'e hap ewy aikotā ui'e hap mesup hap ewy e Iesui ienuk haria pe.

13

¹ Mi'i totepyi ienuk koro e'at owakai te Iesui tikuap ta'yn topy'a pe ta'aipok To'ywot kapiat hamuat mesuwat yi totepywiat hamuat toikuap ta'yn. Iesui ti'atuky'e kahato temiit'in mesuwarotiarua. Toi'atukaykay sa'awy'i mi'i hawyi toi'a-

tumu'e kahato. Iesui toĩne'en mesuwat yi totiat turan toi'atuky'e kahato temiit'in hawyi toku'uro hap kape i'ewyte toi'atuky'e. ² Mi'i haype te'e-renuk hap tote Simāu Ikarioti sa'yru hemiit Iuta e hap piit pe ahiag teke ra'yn Iesui ma'at hamuat ra'yn. ³ Meiēpe Iesui tikuap ta'yn Tupana esaika hap torania yne ra'yn topyhu'at ipiit pe. Mi'i pote topy'a pe topo piat hap toikuap tuwewi Tupana kaipywiat tut hap i'ewyte Tupana kapiat toto hamuat toikuap topy'a pe itote. ⁴ Toikuap hawyi tenuk kahu hawyi Iesui ipoĩ'ām na'yn mi'i hawyi tuwekamisa wato hep hawyi tuwe'okpo'i wato wepotip hamo to'okhak puat. ⁵ Mi'i te so'osat'e y'y kui'a pe hawyi toi'atupyseī ra'yn temiit'in. Waku hawyi toi'atupymogag tomipo'i to'okhak puat tomipo'i wo. ⁶ Mi'i hawyi Peteru pysei hamo tokosap ma'ato Peteru to'e — Yt naku i uipyseī En katupono Uika'iwat ne'i En Mehī e. ⁷ Ma'ato Iesui tiwesat — Woropysei ra'yn Peteru e mio ma'ato yt etikuap te kan hamo woropysei e. Meiūran ti aru ma'ato etikuap ta'yn uhyt e. ⁸ Mi'i pote Peteru to'e — Yt karāpiat uipyseī hat i En e haty wo. — Ma'ato yt woropysei i pote yt Eka'iwat no i po'og areĩne'en Uito e. ⁹ — Pyno Uika'iwat yt uipy yn i ro etikoho ma'ato uipo uhowa etikoho ro wy e. ¹⁰ — Peteru e etikuap ta'yn aikotā wei kahu haria wyti te'eruwepyseī yn na'yn put'okta'atu'e hawyi e. Tupana tipuruk yne eminug sa'ag ko'i hawyi ti ereĩne'en misei ewy e. ¹¹ Ta'i misei rakaria ewy ra'yn yne eipe ma'ato wētup ok epy'asetpiat ipitpit re rakat ewy yt misei i rakat ewy toĩne'en e Iesui Iuta piat katupono toma'at hamuat Iutai

toikuap haype. ¹² Toi'atupysei yne hawyi tuwekamisa wato pag i ra'yn hawyi ta'aipok yparakai kape ta'apyk hamo. Mi'i hawyi to'e i'atuepe — Eweikuap apo kat pote woroho'opysei e. ¹³ Pyno ahenoi — Urumu'e hat Uruporekuat no En ewei'e ti uhepe e. Ta'i Mi'i ti Uito are. Uito ti Eipotypot Uito ti eimu'e hat e. ¹⁴ Ta'i Uito ti Eiporekuat sese Eimu'e hat sese Uito ma'ato ti woroho'opysei semiit po'og yi kape hat ewy Uito e. Mi'i tupono aikotā Uito ewy waku eweikupte'en wuat'i eropat hanuaria Uito ewy e. ¹⁵ Uiminug ehediat ewy wo'oeropat haria ewy ro eweikupte'en Uito ewy e. ¹⁶ Yt naku i wato'e aipy'a pe — Uito po'og irania'in kai mi'i pote waku irania'in uheropat at ka'ap yt naku i wato'e. Waku po'og watopyhu'at irania'in powyro haria irania'in eropat hanuaria ewy e. Uito Eika'iwat wuat'i powyro hat areñe'en e. Eipowyro hat areñe'en eipysei hat Uito e. Mi'i pote waku eipe uhemii't'in ewy eweikupte'en wuat'i miit eropat hamo e. I'ewyte — Yt uipopap i motpapnug hamo yt ewei'e tei'o katupono Eipo'oro hat wuat'i miit powyro hat e. Uimipo'ororia eipe mi'i pote waku ui'ewy eweheropat miit'in e. Waku ui'ewy eweikupte'en semiit ewy katupono uhaipepiaria eipe uipotmu'eria eipe uhemii't eipe uimipo'oro ko'i eipe e. Eipysei hat Uito pytkai e yt naku i eiwemowato po'og uikai e. Waku yi kape eweikupte'en ui'ewy e. ¹⁷ Uito ti Eika'iwat ma'ato woroho'opysei semiit ewy. Mi'i tupono eweikupte'en no wo'oeropat haria ui'ewy e. Mi'i ewetunug pote Tupana mowepit kahato haria wo eweikupte'en e Iesui i'atuepe. ¹⁸ Atikuap kahato ti uiky'e haria ma'ato wētup aipy'asetpiat

uima'at hanuat. Mi'i miit aikotã sa'awy'i miwan me Saumu 41.9 pe Tupana to'e mio tã e — Uimi'u su'u haria py'asetpe ti aru toĩne'en woroma'at mo e hat e. Mio tã e hap ewy wyti aru topyhu'at mesup e. ¹⁹ Mio ahenoi kahato ehepe aikotã aikotã ta'atunug uhetiati hamuat i'ewyete ehetiati hamuat e. Mi'i hap put'ok'e ui'e hap ewy hawyi po'og na'yn uimohey eipe katupono yne ui'e hap ewy yne tuwemoherep aru katupono pywuat sese ui'e hap e. ²⁰ Pywo ti uwe uwe uimipo'ororia pe — Ereke ro e hat i'ewyete uhepiat ereke ro e hat e Iesui. Mi'i hawyi i'ewyete uwe uwe uhepiat — Ereke ro e hat i'ewyete uipo'oro hat piati ereke ro e hat e.

MATEU 26.20-25 MAKU 14.17-21 IRUKA 22.21-23 PIAT EWY

²¹ Mio tã to'e rokirẽ Iesui haty'u tuwanẽtup hawe hawyi toimoherep tehay — Pywo ti aru wẽtup ok aiwywuat hat wyti aru uima'at hamuat hat e. Haty kahato uipy'a pe mi'i hap ete e temiit'in me. ²² Mio tã e ra'yn hawyi te'eraha'at to'oewawi — Uwe pe som mio tã e i'atu'e te'eruwanẽtup. ²³ Pyno wẽtup ok imiky'e kahato i'ywytpiat iwy tuwe'akyt'anug Iesui ãtiyp pyke. ²⁴ Mi'i pote Peteru ipomeru Iesui etiat wepehik hat kape to'e hamo uhepe — Apo'ere kahu uwe som ema'at hanuat Mehĩ ere kahu e. ²⁵ Mi'i hawyi Iesui etiat wepehik hat apo'e — Uwe som pyno ema'at hat Uhyt e. ²⁶ Mio tã e hawyi Iesui tiwesat — Koran uima'at hat pe ti atipuk'a mi'u moĩ me man hawyi ti aru atum tope e. Mi'i atunug kahu hawyi meremo etikuap uwe uima'at hat e Iesui uhepe Iuwãu me. Mi'i hawyi Iesui tat man hawyi totopag imoĩ me hawyi tutum uhyt

Iuta pe Simãu Ikarioti sa'yru pe tutum. ²⁷ Mi'i totat man Iesui po pywiat turan ahiag potypot Satanai e hap het rakat teke ra'yn uhyt Iuta piit pe. Mi'i hawyi to'e Iesui tope — Pyno aikotã etunug neran hap etunug no meremo mehĩ e Iuta pe. ²⁸ Ma'ato yparakai ywytpiat apyk haria yt ikuap hin i kat to'e hawe mio tã e hap e Iuta piat hap. ²⁹ Ma'ato te'eruanẽtup Iuta po'oro ienuk hap mi'u kyi'at hamo mio tã e hap to'e Iuta pe sio toipo'oro sa'up mō'ẽ hamo toipo'oro sa'up wywuat ihaky'e'i rakaria piat imō'ẽ hamo sio i'atu'e. Kat pote Iuta po pe tineiru eiam toĩne'en miit'in miiium ko'i eiam apykok hat toĩne'en pote. ³⁰ Mi'i hawyi Iuta tat kahu man Iesui po pyi hawyi meremo toto ra'yn Iesui ma'at hamo. Tuwẽtem hawyi wãtym na'yn i'ypyryp wuo toto. ³¹ Mi'i hawyi Iesui to'e Iuta saipekai — Pyno koitywy waku ra'yn katupono koitywy ti put'ok'e ra'yn Tupana mōtypot sese hap e'at e. Mesup ta'yn ti Uito Eheyke'et auka hap e'at put'ok'e ra'yn e ma'ato ti aru itote Tupana ewaku hap atimoherep ta'yn wuat'i ehamo pãi e. Te'era'akasa hawyi — Waku kahato En Tupana i'atu'e aru i'ewyte — Waku kahato En i'atu'e aru uhepe e. ³² Uimimōtypot kahato Tupana topyhu'at uiku'uro hap e'at pe. Atimōtypot Ui'ywot hawyi uimōtypot kahato. Mi'i tutum uhepe aru tomōtypot hap ok tã. Tuwemōtypot hap ok tã Ui'ywot tum aru uhepe. Atimōwato Ui'ywot wuat'i ehamo mesuwepyi e. Ta'i wẽtup miit ewywuat yn uruto Ui'ywot Uito e. Meremo irane uimōtypot wuat'i ehamo e Iesui. ³³ Uimēpyt'in areĩne'en porap yn ni eiwywo mesuwarote e. Areto hawyi ma'ato uikat wyti aru mesuwe eipe ma'ato ti aru yt uipuẽti i

kahato e. Ha'awYTE wuat ui'e hap ewy ti — Yt ewei-wat kuap i te Uito hap kape e. Sa'awy'iwuat ui'e Iuteuria piat hap ewy mio are'e ehepe uimēpyt'in e Iesui. ³⁴ Eināpin pakup hap ahenoi ehepe eiwo-'oky'e uhemii't'in woroho'oky'e hap ewy. Eiwo-'oky'e uhemii't'in woroho'oky'e ky'e hap ewy e. ³⁵ Mi'i tã ewetunug pote irania'in eikuap ta'yn eipe uhemii't'in sese hap e 11 ok takaria pe.

MATEU 26.31-35 MAKU 14-27-31 IRUKA 22.31-24 PIAT EWY

³⁶ Mi'i hawyi ipotmu'e Simāu Peteru to'e Iesui pe — Aikowo aru pyno ereto Uruka'iwat e. — Koran te ti yt ereto kuap i te uhupi Peteru are ma'ato meiūran ti aru uhupi ereto e. ³⁷ — Uika'iwat areto teran eupi e. Kat pote koran yt areto kuap i eupi mehī katupono yt karāmuo i ti aru woro'atoiat e. Irania'in miat — Woro'auka ti aru eto hupiat pote i'atu'e pytkai yt woro'atoiat hin i e Peteru Iesui pe. ³⁸ Mi'i hawyi Iesui tiwesat — Ui'auka pote ui'auka ma'ato yt woro'atoiat hin i ere'e apo Peteru. E'auka irane pytkai yt woro'atoiat i ere'e apo Peteru e. Pywo pe ti are'e epe mesup wātym muo waipaka ehay owakai ti aru — Yt atikuap kahato i Mi'i Miit ere'e ti aru mye'ym mo uhepiat pe irania'in apo'e i'atu'e epe hawyi e Iesui Peteru pe.

14

¹ — Uiwyrria'in e Iesui areto irane eipy'asetpyi ma'ato yt ei'arot rei'o eipy'a pe eiwanētup hawe e katupono ara'aipok i ehowawi aru e. Eweimohey po'og yn o Tupana i'ewyte uimohey yn o e. ² Pywo ti rat Ui'ywot etama pe ti tukupte'en kahato ai'yat

sese ko'i e yt uheso i rat. Ei'yat koro ko'i nug hamo areto irane e. Waku pe yne itote ei'yat ko'i hawyi ara'aipok ehowawi i ra'yn e. Ma'ato heso hap pote yt ahenoi i ehepe e. Uimohey ro e Iesui. ³ Ma'ato waku yne ei'yat ko'i itote hawyi ti aru ariot i ehowawi e. Mi'i hawyi ti aru aikope Uito areĩne'en mi'i hap tote ra'yn eweikupte'en e. Eiwehyt'ok to uiwyrĩa'in are'e aru ehepe uimohey haria Ui'ywot etama pe e aru. ⁴ Ta'i koitywy eweikuap ta'yn aikowuat Uito hap e i'ewyte uipu'ap eweikuap ta'yn e. ⁵ Ma'ato ipotmu'e Tume tiwesat — Yt uruikuap hin i Uhyt aikowuat eto hap e. Pyno aikotã som waku pyno uruikuap epu'ap Uhyt e. ⁶ Mi'i hawyi Iesui tiwesat — Uito yn wyti mu'ap Ui'ywot kapiat hat. Uito yn wyti mu'ap Ui'ywot moherep hãpyk hat e. Uito yn wyti mu'ap miit'in moieĩne'en Ui'ywot yat piat hat e. Uwe uwe uimohey mi'i hat yn wyti put'ok'e aru Ui'ywot kuap hamuat e Iesui Tume pe. ⁷ Uikuap haria ti i'ewyte Ui'ywot kuap haria te'eropyhu'at e. Pyno mio uikuap haria eipe mi'i pote Ui'ywot kuap haria eipe e. Ui'ywot kapiat akasa haria eipe e Iesui. ⁸ Mio tã e pote Wiripi to'e — Pyno etomoherep to E'ywot uruepe Mehĩ e mi'i pote ti aru uruikuap uwe E'ywot hap e. ⁹ Mi'i pote Iesui Wiripi wesat — Kat pote yt uikuap i en uiwyrĩa'in e katupono areĩne'en mot'i kahato ra'yn eipy'asetpe ma'ato apo yt uikuap i te en e. Uhowawiat akasa haria wyti Ui'ywot kapiat akasa haria tukupte'en e. Kat pote — Etomoherep to E'ywot uruepe ere'e e Iesui Wiripi pe. ¹⁰ Yt etimohey i apo Ui'ywot eiam sese ne'i Uito e. I'ewyte uheiam ne'i Ui'ywot e Uimienoi ehapiat ti yt uiat i ma'ato Ui'ywot wat

ahenoi e. Ui'ywot yn wyti uipo'oro kat ko'i kat ko'i nug hamo e. ¹¹ Pywo pe ti Uito Ui'ywot eiam ne'i e. I'ewyte uheiam ne'i Ui'ywot ma'ato mio tā ui'e hap yt eweimohey i pote uimohey ro eipe uiminug wakuap ehehamuat upi e. ¹² Ta'i pywo pe ti are'e uwe uwe uimohey hat wyti aru uiminug ko'i ewy inug e. Ui'ywot kape areto pytkai wyti aru uimohey haria po'og iwato inug uiminug ko'i kai e. — Areto ti aru Ui'ywot yatypiat uheīne'en hamo eimiētup eimiky'esat ko'i moherep hamo Ui'ywot pe e. ¹³ Itotiat turan kat ko'i kat ko'i ewehētup uhowawi uiat uimiky'esat ok tā yn eweiky'esat haype uimōtypot hap eweikat pote mi'i pote ti aru ahētup Ui'ywot pe hawyi ti aru eimiētup uhepiat tutum ehepe e. Eimiētup tutum hawyi mi'i hap kaipyi ti aru wuat'i miit'in — Wakuat Tupana i'atu'e e. ¹⁴ Mi'i pote ti aru atum yne eimiētup ok tā uimiky'esat ewy ehētup pote e Uhet mōtypot hamuat ehētup pote e Iesui topotmu'eria pe.

¹⁵ Mi'i hawyi po'og tohenoi — Uiky'e ehapiat pote ewetunug no eināpin uhepiat hap ko'i e.

¹⁶ Mi'i hawyi ahētup Ui'ywot pe hawyi ti aru toipo'oro ra'yn ehepe wētup ok eināpin wuat'i e'at piat hanuat. Mi'i ti Tupana Pā'āu wakuat sese hāpyk enoi hat sese mi'i e. Mi'i ti aru eipowyro hat Uito ewywuat eimowepit hat e. Yt karāpe i ei'atoiat hamuat ma'ato toinē'en wuat'i e'at pe eipy'a pe e.

¹⁷ Ahētup hawyi Tupana tum aru Topā'āu pywuat e. Ma'ato Tupana yt ky'esat haria i ti yt ha'at teran i Ipā'āu katupono yt heremo i pote yt ta'atukuap i. Ma'ato eipe ti eweikuap ta'yn katupono toīne'en na'yn eipy'asetpe. Ma'ato mi'i hawyi ti aru eipy'a pe ra'yn topyhu'at at ka'ap Tupana Pā'āu wakuat

e ¹⁸ Ma'ato Uito i'ewyte yt woroho'o'atoiat sese i katupono aipok no areto e. Ara'aipok i te ti aru ehowawi uimohey haria e. Uipā'āu ma'ato toīne'en eikai eipuo eipowyro hamo areto turan e Iesui. ¹⁹ Pywo ti rat yt pya i ra'yn wyti Tupana yt ky'esat haria i yt akasa i uhowawiat hamuat e. Ma'ato eipe akasa uhowawiat haria ti aru eweikupte'en wuat'i e'at pe katupono areīne'en ne eipy'asetpe e. Meiūran ti aru areīne'en i ra'yn gu'uro pyi Uito e. Mi'i hap e'at pe woroho'omoieīne'en wuat'i e'at pe Uito areīne'en i hap ewywuat hawyi e. ²⁰ Karāpeī Tupana Pā'āu wo ipyt'at eipiit mi'i hawyi ti aru eweikuap Ui'ywot eiam sese Uito i'ewyte eheiam Uito hap i'ewyte uheiam eipe hap eweikuap Tupana Pā'āu toīne'en ehehapiat hawyi e. ²¹ I'ewyte uwe uwe uhepiat tonāpin hap ko'i nug hat wyti aru uiky'e sese hat toīne'en mi'i miit e. Uiky'e hat uhepiat tonāpin hap nug hat wyti aru Ui'ywot miky'e sese topyhu'at i'ewyte uimiky'e kahato topyhu'at e. Uimiky'esat nug hat pe ti aru aremoherep tope uwe Uito sese hap e Iesui 11 ok takaria pe. ²² Mi'i hawyi ipotmu'e Iuta ma'ato wētup ok Iuta yt Iuta mekewat Ikarioti sa'yru ma'ato ipotmu'e wētup Iuta to'e Iesui pe — Pyno uruepe yn apo eremoherep uwe En hap Mehī e. Yt yne miit'in me apo eremoherep teran Uhyt e. ²³ Mio tā e pote Iesui tiwesat — Iuta pywo ti rat uwe uwe uiky'e uwe uwe uhehay nug hat toīne'en ti aru mi'i hat pe ti aru Ui'ywot miky'e wo topyhu'at e. Mi'i hat kape ti aru Ui'ywot wywo ariot hawyi mi'i hat pyt'atnug hamo urutukupte'en e. Mi'i hat topyhu'at uru'yat ewywuat e. ²⁴ Pywo ti rat yt uiky'e sese i haria yt uhehay nug neran hin i haria te'eropyhu'at e.

Yt tuwat teran hin i uhepiat i'atunāpin hap upi yt uiky'e sese i potiararia e Iesui. Uiwyrria'in uimienoi ehepiat ko'i yt uiat uimienoi sese i ma'ato Ui'ywot Uipo'oro hat mienoi sese uhepiat ko'i e. I'e hap yn ahenoi ehepe e. ²⁵ Mio te ti eipy'asetpe areīne'en eimu'e hanuat mesuwe e. ²⁶ Ma'ato meiūran ti aru uhaipe kai Tupana tipo'oro Uipā'āu sese ehowawi eināpin hamuat eiwanētup hawe ieīne'en hanuat e. Toipo'oro Uipā'āu ehowawi uhemiiit sese eipe pote e. Put'ok'e hawyi ti aru yne eimiwaure uimienoi ehepiat ko'i ete eimowatetup ewanētup hāpyk hamo hat topyhu'at eipuo Uipā'āu e. Kat ui'e hap kat ui'e hap eimiwaure ko'i toi'atumoherep i ra'yn eiwanētup hawe areto hawyi e. ²⁷ Uiwyrria'in areto ra'yn eipy'asetpyi are wen ma'ato yt eweiwanētup ko'i ko'i tei'o mi'i hap pupi e. Yt eweiken'ē tei'o e. Mesup ta'yn woroho'onug Tupana mowepit hanuaria e. Yt eiwanētup ko'i ko'i hamo i e. Woroho'omowepit kahato aru Uipā'āu wo e Iesui. Irania'in yt uimohey i haria wyti yt eimowepit kuap i ma'ato Uito ti woroho'omowepit kuap sese katupono uimowepit hap uipy'a piat atum na'yn ehepe e. ²⁸ Areto irane eipy'asetpyi uhemiiit'in ma'ato mi'i hawyi ti aru ariot re ehowawi ra'yn ehepe e. Uiky'e sese eipe pote waku ewei'e uhepe — Ēreto teran mote waku etunug emiky'esat ewy Mehī waku era'aipok E'ywot kape waku ewei'e uhepe uiky'e pote katupono uhehat'at kahato Ui'ywot ky'ewi e. Waku kahato ti rat Ui'ywot e. Uhehat'at kahato Ui'ywot akasa i hamo e katupono Ui'ywot po'og uikai e. ²⁹ Areto ra'yn Ui'ywot kape aru hawyi ara'aipok ehowawi e. Mi'i e hap ahenoi ehepe yianme katupono ti aru karāpeī topyhu'at

ui'e hap ewywuwat mi'i e'at pe ti aru — Pywo kahato rasig tohenoi ahepe ewei'e aru uhepiat ui'e hap mesup e hap ete e. Mi'i hawyi mekewat e'at pe po'og na'yn uimohey eipe ra'yn katupono atunug yne yne ui'e hap ewywuwat pote e. ³⁰ Koran te ti aru yt ati'atumu'e kuap i kahato eipe sa'awy'iwuat eimu'e hap ok tã katupono tut aru yt uimohey haria i akag. Yt naku i nug haria potypot put'ok'e irane mesuwe uipyhyp teran haype e. Ta'i mi'i yt nakuat i ti uhã'ãg sese haype tut ahiag ma'ato yt kat hin i uipy'a piat uiwanētup hawiat ahiag miky'esat ko'i are yt wētup sehay i ahiag wat uipy'a pe e. ³¹ Koitywy ti aru wuat'i miit'in na'yn ikuap kahato uhepiat Ui'ywot ky'e kahato hap e. I'ewyte Ui'ywot miky'esat yn nug hat Uito hap ta'atukuap e. Uiku'uro hap kape te'eraha'at hawyi ta'atuwanētup hawe mi'i hawyi meremo ta'atukuap ta'yn uināpin hap Ui'ywot mienoi ko'i yne yne nug hat areĩne'en hap ta'atukuap aru e.

Mio tã tohenoi yne hawyi — Pyno waku ra'yn are to'iro pyno meiũpepyi uipotmu'eria e Iesui 12 ok takaria pe.

15

¹ Mi'i hawyi mu'ap upi Iesui to'e — Uito ti mikoi yp ewy Ui'ywot wyti ikoi hat ewy e. ² Mi'i hawyi eipe mikoi yp iaga ewy eweikupte'en e. Haga yt haat i hawyi tohywytip i'ywyt'okpy hawyi haga yt naku i rakat toiterrek yt imosat i hat mi'i hawyi irania'in haga ko'i haat kahato i ra'yn e. ³ Mi'i hap ewy kahato eināpin uhepiat hap timohāpyk kuap kahato eiwanētup sa'ag hap e. Mi'i hawyi ehehãite eweikupte'en eipy'a piat eiwanētup hap

ko'i eiwo'o'ewy'ewy mikoi iāgā pitpit'ok hap ewy kahato eināpin uhepiat hap e. ⁴ Haga mitek ta'yn merep hap ewy hawyi igag. Mi'i hap ewy kahato eipe yt eweikupte'en i uiwywo pote e. Eweikupte'en no yt pya hin i uikai aikotā haga sat'e kahato rakat i'yp ete hap ewy waku mi'i tā uimohey eipe e. Haga yt haat'e kuap i pote watitek i'yp ete pyi e. Mi'i tupono waku haga ko'i sat'e kahato rakaria ewywuaria i'yp ete eweipyhu'at e. Waku wepytyk kahato haria wo eweipyhu'at. Mi'i pote mono erepytyk ehete e. Mi'i tā hap ewy pote haat'e kahato rakaria wo eweipyhu'at. Iwese rakaria wo'oky'e haria wo eweikupte'en e. Ta'i haga ko'i i'atu'yp esaika hap kaipyi tuwenug na'yn e. Eipe ti i'ewyte uhesaika hap kaipyi eiwenug kuap e. Eiweran pote yt eiwenug kuap i e. ⁵ Uito i'yp ewy eipe haga ewy. Eiwepytyk to uhete aikotā haga sat'e i'yp etiat to'ewy haga haat rakat ewy eweikupte'en e. Ta'i eiwepytyk uhete pote yn haga haat rakat ewy eweikupte'en ma'ato yt uhesaika hap wywo i pote yt kat i ewetunug kuap kahato wakuap e. ⁶ Aria'yp iaga mitek ta'yn hawyi igag meremo hawyi yt kan hamo i waku ra'yn aria wo yn na'yn. Mi'i hap ewy eipe yt eiwepytyk i uhetiati pote e yt kan hamo i eweikupte'en e. Aikotā haga gag ewy eweikupte'en. Miit'in ti'atunug haga gag hawyi ta'atuwuk. Mi'i hap ewy eipe yt uimohey i eipe pote. ⁷ Eiwepytyk uhete pote uimienoi ehapiat ewetunug pote Tupana tum ehepe eimiētup topiat tutum eimiky'esat ewy uiwy sese eweikupte'en pote e. ⁸ Karāpeī hewo hewo haga ete pyi he rakat pote miit'in tuwehum kahato e. Mi'i hap ewy waku kahato he rakaria ewy eweikupte'en

e. Mi'i pote ti aru i'atuwepit kahato irania'in — Waku kahato Tupana i'atu'e haype wo'oky'e rakaria wo'owese haria wo eweikupte'en pote aru e. ⁹ Aikotā aikotā Ui'ywot eiky'e hap ewy ti Uito woroho'oky'e e. Yt eweipun nei'o uhepiat eiky'e hap e. ¹⁰ Uito atunug Ui'ywot miky'esat ewy mi'i pote uiky'e kahato. Mi'i hap ewy uimiky'esat ewetunug mote woroho'oky'e kahato Uito wy e. Aikotā Uito Ui'ywot piat uināpin hap atunug mi'i hawyi toīne'en uruto'oky'e hap e. Mi'i hap ewy eipe ewetunug uhepiat eināpin hap hawyi toīne'en kahato aiwo'oky'e hap e. ¹¹ Eiwo'omowepit hap yn ni atiky'esat uiwyria'in e. Mi'i pote ha'awytepyi ti woroho'onāpin kahato e. Atiky'esat kahato eiwo'omowepit hap sese uiat uiwepit hap ewy atiky'esat eipy'a pe e. Mi'i pote woroho'onāpin ha'awytepyi eimowepit hamuat uimināpin nug hap e.

¹² Uhepiat eināpin sese hap ahenoi i ehepe eināpin hap koro mio tā are'e i — Eiwo'oky'e ro aikotā Uito woroho'oky'e hap ewy are'e i e. ¹³ Pyno wētup ok aiwy poity'i tuete hawyi watuwat ra'yn ipowyro hamo aiwy ky'e kahato hat pote e. Mi'i hawyi ai'auka hap topyhu'at wen ma'ato aiwy yt iku'uro i iehakyera'at hat watopyhu'at. Toīne'en ne aiwy aiku'uro ikawiano hawyi e. Mio tā hap ewy watunug mote aiwy ky'e sese hap ahepiat watimoherep po'og po'og wuat'i ky'e hap kai e. Pyno mi'i tā hap ati'atuky'e eipe uiwyria'in e. Ta'i eiky'e uhepiat hap atomoherep irane e. ¹⁴ Uiku'uro irane eehakyera'at hamo e. Pywo ti rat ewetunug uimiky'esat ewy pote uiwyria'in sese eweipyhu'at uimiky'e kahato haria wo eweipyhu'at. ¹⁵ Motpo'ororia yt ta'atukuap hin i kat ko'i

kat ko'i ta'atuka'iwat minug wuat e ma'ato eipe uiwyrria'in me uheropat haria eipe yt are i. Ma'ato uiwyrria'in sese eipe are mi'i pote ahenoi ehepe torania Ui'ywot e uhepiat hap ko'i. Pyno mio eipe yt uheropat haria i ma'ato uiwyrria'in sese eipe katupono ahenoi kahato yne yne Ui'ywot e hap ehepe hawyi eweikuap ta'yn yne uiminug irane hap ko'i uiwyrria'in eipe pote. ¹⁶ Ta'i uiwyrria'in eipe ti yt ui'airo i ma'ato Eika'iwat no ma'ato Uito woroho'o'airo eipe uhemiiit no. Mi'i hawyi woro'ho'opo'oro uhehay moherep miit'in miat hamo i'ewyte wakuap sese nug hamo yt ikahuro i rikat motpap nug hamo woroho'opo'oro uiwyrria'in e. Mi'i turan kat ko'i kat ko'i eweiky'esat hawyi ewehētup to Ui'ywot pe uimiky'esat ewy hawyi tutum ehepe eimiky'esat ok tā uhyt'i'in e. Atiky'esat eimimu'eria ehaipepiaria i'ewyte uimohey heg nakaria ewy te'eropyhu'at. Atiky'esat ehaipepiaria uhemiiit sese wo hap atiky'esat e. ¹⁷ Mi'i pote atiky'esat kahato eiwo'oky'e kahato hap e. Eiwo'oky'e ro eiwo'ope e. Mio tā hap ewy eweikupte'en uimiky'esat nug hamuat e. ¹⁸ Mio wyti aru yt uimohey i haria i'atupy'ahak kahato ehete ma'ato karāpe mesuwarotiaria tukupte'en haiwot rakaria ehete uhemiiit'in eipe pote waku eiwatetup aikotā sa'awy'ite uhete i'ewyte i'atupy'ahak hap kape — Aika'iwat ete i'atupy'ahak sa'awy'itewuat ewy ewei'e yn o eiwo'ope e. ¹⁹ Yt uimohey i haria eipe pote irania'in eiky'e haria tukupte'en ma'ato uimohey haria eipe mi'i pote yt eiky'e hin i katupono yt uimohey i haria tok pyi woroho'o'airo uhemiiit no hawyi yt i'atuwat i ra'yn eipe eweipyhu'at e. Mi'i tupono yt i'atu-

wese i ehete i'atupy'ahak ehete e. ²⁰ Aikotā aikotā sa'awy'ite ga'iwat eika'iwat ete ta'atunug sa'ag pote hemiit'in ete i'ewyte ta'atunug sa'ag are ra'yn sa'awy'i ehepe. Yt waure'eweie tei'o mio tā ui'e hap kai e. I'ewyte hemiit'in ta'atusaty'i saty'i wy e. I'ewyte uhepiat ta'atunāpin hap ta'atunug mi'i pote ti aru i'ewyte i'atuepiat ta'atunāpin hap ta'atunug e. ²¹ Sa'ag sa'ag ta'atunug aru ehete uiwyrā'in eipe pote uhet moherep haria eipe pote. I'ewyte yt ta'atukuap i uwe uipo'oro hat pote. Mi'i pote yt naku i kahato ta'atunug aru ehete mehī'in e. ²² Yt ariot i mesuwarote miit'in mu'e hamo pote yt ta'atu'aparap i uimohey hap. Ma'ato koitywy yt uimohey hin i mi'i pote — Eipe yt nakuaria wo i sese ra'yn e Tupana yt uimohey i haria pe. Mi'i hawyi yt kat i'atu'e kuap i ra'yn Tupana pe katupono pywo pe to'e e. Sa'awy'i — Yt uiwepyi i yt uruwepyi i i'atu'e Tupana pe ma'ato koitywy yt ta'atuwesat kuap i Tupana pe — Kat pote Uha'yrū pun haria eipe e i'atuepe hawyi. ²³ Uwe uwe uhete ipy'ahak mi'i haria i'ewyte ti Ui'ywot etiat ipy'ahak takaria e. ²⁴ Ma'ato yt ariot i mesuwarote wakuap sese nug miit'in ehamuat hamo pote yt ta'atu'aparap sese i uimohey hap e. Ma'ato mio te'era'akasa ra'yn yne uimisepap wakuap sese ko'i po'og iwato torania kai ma'ato mi'i pytkai i'atupy'ahak uhete Ui'ywot etiat ewy e. ²⁵ Aikotā nimuat — Yt kat pytkai i i'atupy'ahak uhete e iwan me. Mi'i e hap ewy miit'in i'atupy'ahak uhete mesup e. ²⁶ Put'ok'e ui'e atipy pe hawyi ti aru are'e — Etipo'oro ro uhemiiit'in kape Epā'āu Papai are. Mi'i hawyi ti aru toipo'oro ehowawi Topā'āu wakuat eipowyro hamo eimu'e sehay wuat hāpyk hamo

uimoherep ehepiat hamo toipo'oro Topã'ãu sese e. ²⁷ Ui'ywot Pã'ãu put'ok'e hawyi eimowepit hat topyhu'at ei'arot'i hap monik hamuat tut. Mi'i hawyi ti aru ewehenoi miit'in me ra'yn uhetiati katupono Tupana Pã'ãu eiam eweikuapte'en pote. I'ewyte uimimu'e ko'i eweikuap kahato ra'yn pote i'ewyte uikuap kahato eipe ha'awytepyite mesup te pote ewehenoi kahato aru miit'in me uhetiati e Iesui topotmu'eria pe.

16

¹ Eiwe'eg wo o uimohey hap atoiat hap pupi are katupono yianmete ahenoi aikotã aikotã sa'ag ehetiati hamuat ahenoi yne yianmete ra'yn ehepe katupono karãpe put'ok'e hawyi mono yt eweipun i ra'yn uimohey ehepiat hap e. ² Katupono ti aru meiūran eipugha Tupana mōtypot yat pyi e. Meiūran ti aru ei'atu'uka hanuaria tukupte'en. Mesuwat yi totiaria ti aru te'ero'e to'ope — To'iro waku wati'atu'uka Tupana mohey haria i'atu'e sa'ag ne'i e. ³ Mi'i tã ti aru ta'atunug ehete katupono yt uikuap i uwe sese Uito hap i'ewyte uwe Ui'ywot hap yt ta'atukuap i e. ⁴ Ma'ato ti ahenoi yne ra'yn mesup ehepe yianmete aikotã ta'atunug sa'ag hamuat ko'i e. Mi'i tupono meke-wat put'ok'e ra'yn ehete hawyi ti aru eiwatetup yn na'yn mesuwat uimienoi kape e. Sa'awy'i te ti yt ahenoi i ehepiat ho'opot hamuat katupono sa'awy'i ti eipy'asetpe areĩne'en eikawiano ei'apykok hamuat. Mi'i pote yt ahenoi i ma'ato mesup ti ahenoi ra'yn ehepe aikotã ehehaky'e'i hamuat ko'i e. ⁵ Mio wyti aru ma'ato areto uipo'oro hat kape i ra'yn are ma'ato eipe yt apo'ewei'e i uhepe —

Aikowo aru pyno ereto Uhyt yt ewei'e i uhepe e. ⁶ Areto mot'i irane eitokpyi pote ewehaty'u kahato uiky'e haype e. ⁷ Pywo pe ti are'e ehepe meiūpe yn areīne'en pote ti yt tut i ti eipowyro pakup i hamuat Tupana Pā'āu ma'ato areto meiūpepyi pote ti aru atipo'oro kuap eipowyro pakup i hanuat e. ⁸ Mio tā e irane Tupana Pā'āu wuat'i miit'in me — Eiperia torania Tupana piat i'aparap haria e ti aru put'okto'e hawyi. Tupana yn ni eimohāpyk kuap hat e ti aru wuat'i miit'in me. Ta'i yt nakuap nug haria ti aru Tupana ti'atusaty'i saty'i kahato hamuat e ti aru miit'in me Tupana Pā'āu put'okto'e hawyi e Iesui. ⁹ — Tupana piat i'aparap haria eiperia e ti aru katupono yt uimohey haria i eweikupte'en e ti aru Tupana Pā'āu ehapiat e Iesui. ¹⁰ — Tupana yn ni eimohāpyk kuap hat e ti aru miit'in me — Pywo ti Ha'yru yn eimohāpyk kuap e ti aru kat pote toīne'en To'ywot yatype atipy pe emiētup moherep hamuat ehehakyera'at hamuat e ti aru. Ma'ato yt eweimohey i pote yt karāpe i eweha'at Ha'yru kape e ti aru Tupana Pā'āu miit'in me e. — Areto ra'yn mi'i hawyi uimohey haria yn uipuēti haria ma'ato irania'in yt karāpe i aru uipuēti mesuwe. Yt karāpe i uhowawi te'eraha'at e Iesui. ¹¹ — Tupana ti'atusaty'i aru eipotypot ahiag wuat'i e'at pe e ti aru i'ewyte toi'atusaty'i saty'i iwywo Ha'yru mohey hap pun haria e ti aru Tupana Pā'āu mesuwarotiararia pe uhepiat e Iesui. ¹² Po'og wyti ahenoi teran ehepe mesuwat etiat ma'ato ti eiwanētup hap yt put'ok'e i ikuap hamo e. ¹³ Meiūran ti aru tut Tupana Pā'āu ehowawi pywuat sese sehay yne moherep hamo. Mi'i ti aru henoī yne yne pywuat sese etiat ehepe e.

Tuwepyi yt ihay i. Ui'e hap yn ihay aru e. Tupana Pā'āu timoherep aru ehepe kat aru kat aru toīne'en hap toi'atumoherep ehepe Topā'āu pywuat sese wo e. ¹⁴ Ta'i uimōtypot kahato hat Tupana Pā'āu katupono kat are tope hap yn tohenoi ehepe uiwyrria'in e. ¹⁵ Wuat'i Ui'ywot wat ipo piat uianuat ra'yn tukupte'en e. Mi'i tā ti ui'e hap ewy Tupana Pā'āu tohenoi irane ehepe e Iesui topotmu'eria pe. ¹⁶ — Aipok go Ui'ywot kape areto hawyi meremo uipuēti i eipe e. ¹⁷ Mi'i hawyi te'ero'e to'ope — Kat to'e hawe som — Aipok go areto Ui'ywot kape hawyi meremo uipuēti i eipe e ahepe i'atu'e. ¹⁸ — Kat pote yt mot'i wo i aru Ui'ywot kape areto e i'atu'e. Kat to'e hawe som pyno aipok go areto e. Aikotā hamuat som tohenoi teran ahepe pāi i'atu'e to'ope. ¹⁹ Mi'i hawyi Iesui tikuap apo'i'atu'e teran tepiāt hap mi'i pote to'e — Uiwyrria'in apo'ewei'e teran apo aipok go Ui'ywot kape areto e hap ete. Pyno ahenoi ra'yn ehepe ehepiāt ikuap hamo e. ²⁰ Pywo pe ti are meiūran ti aru eiwo'okak'i Uito yt uwe i pote ma'ato irania'in yt uimohey haria i ti aru i'atuwepit ne'i ra'yn e. I'atumowepit hap ete ti aru eipe yt eimowepit hin i wyti aru e. Mi'i rē ti aru ma'ato meremo tokosap yt eiwepit i hap hawyi ti aru meremo eiwepit i ra'yn e. ²¹ Pywo pe ti are'e ehepe aikotā haryporia imēpyt haty turan yt iwepit hin i ra'yn topy'a pe ma'ato tuwemoherep ta'yn imēpyt hawyi meremo iwepit kahato katupono imēpyt tuwemoherep pote imēpyt put'ok'e pote. ²² Mi'i hap ewy ti mesup areto ra'yn ei'yatypepyi mi'i pote yt eiwepit hin i ma'ato meiūran woroho'opuēti i ra'yn hawyi ti aru ma'ato

meremo ra'yn eiwepit hap tut aikotā aity iwepit ai'ywā'ī hap e'at pe hap ewy e. Aremoherep i ra'yn eipy'asetpe hawyi eimowepit sese hap topyhu'at eiwepit sakpo hap ewy aikotā imēpyt pakup hap ewy are. Areīne'en i eiwywo hawyi eiwepit sese hap toīne'en eipy'a pe iheg me toīne'en yt uwe i ra'yn eiwepit hap porop kuap hat e. ²³ — Koitywy ewehētup kahato uhepe eimiky'esat ko'i ma'ato areto hawyi are yt ewehētup kuap i uhepe areto hawyi e. Ma'ato ti aru put'ok'e eipowyro pakup hat Tupana Pā'āu. Mi'i hawyi waku ewehētup Ui'ywot pe eimiky'esat ko'i — Tupana ewei'e o Esa'yru Iesui e hap het rakat mohey haria uruto ewei'e o. Mi'i hawyi uhēt upi tutum ehepe kat ko'i kat ko'i eimiētup ok tā tutum ehepe uimiky'esat nug wywuat pote e. ²⁴ Ha'awyte pyi ti uhepe yn ewehētup eimiky'esat ko'i ma'ato mi'i hawyi aru waku ewehētup Ui'ywot pe uhēt wywo uimiky'esat ewy. Mi'i hawyi Ui'ywot tum aru eimowepit sese hamuat e. Ewehētup mi'i tā hap ewy pote eweipuēti ra'yn eimiētup eimowepit kahato hamuat e. ²⁵ Sa'awy'itepyi yne ahenoī ehepe uhehay hā'ākāp wuo ma'ato mi'i hawyi ti aru herep wuo yn na'yn ahenoī ehepe Ui'ywot etiat e. ²⁶ Mekewat herep wuo yn ahenoī ehēpiat hap e'at pe ti aru waku yn ewehētup Ui'ywot pe uhēt upi eimiētup ko'i uimiky'esat ko'i. Sa'awy'i Uito yn ahētup Ui'ywot pe eimiētup ko'i are ma'ato put'ok'e Tupana Pā'āu ehētiat hap e'at pe ti aru yt Uito yn i ahētup eimiky'esat ko'i katupono atiky'esat i'ewyte ewehētup Ui'ywot kape e. ²⁷ Waku kahato ewehētup tope katupono eiky'e kahato hat Ui'ywot e. Ta'i eiky'e kahato katu-

pono Uiky'e haria eipe i'ewyte eweimohey kahato Tupana Mipo'oro Uito hap Tupana kaipywiat sut hat Uito hap eweimohey kahato. Mi'i pote waku ewehētup hāpyk Ui'ywot ewawi e. ²⁸ Pywo kahato Ui'ywot kaipywiat Uito ariot ra'yn miit'in kape. Mi'i rē ara'aipok i ra'yn Ui'ywot kape mesuwat yi totepyi e. ²⁹ Mi'i hawyi hemiit'in te'ero'e Iesui pe — Uruka'iwat mesup ta'yn uruikuap ta'yn ehay katupono eheno heremo ra'yn mio yt hā'ākap wuo i ra'yn i'atu'e. ³⁰ Koitywy ti uruimohey ra'yn En wuat'i kuap yne hat i'atu'e. Mi'i hawyi pyno yt apo'uruto'e i ra'yn epe uwe En hap ete katupono mesup uruimohey ra'yn Tupana Mipo'oro sese En hap i'atu'e. ³¹ Iesui to'e — Pywo apo uimohey eipe e. ³² Meikoran ti aru mesup ta'yn ui'atoiat yne eipe hawyi eiwesytpok yne ui'yatypepyi ei'yat ko'i kape. Mi'i hawyi uiweran ui'atoiat yne eipe hawyi. Ma'ato ti aru yt uiweran sese i katupono Ui'ywot yt ui'atoiat hin i e. ³³ Mi'i hawyi Iesui to'e — Eimoso'opot kahato hanuaria yt uimohey haria i tukupte'en aru ma'ato yt eweiken'ē tei'o i'atupupi katupono i'atupyhyp hat Uito areñe'en i'atumoperup i hat Uito mi'i pote eiwesaika ro uhete e. Wuat'i kat ko'i kat ko'i aheno ra'yn ehepe eimoesaika hamuat eimowepit hamuat. Eimowepit hap sese ma'ato Uito e. Yt eiwanētup o ko'i ko'i wo katupono ati'atu'akit akit aru yne yne ahewanĭkaptia ko'i e. Ho'opot hap put'ok'e ehediat turan yt paa'ewei'e sese eipy'a pe eiwanētup hawe katupono yt karāpe i woroho'o'atoiat sese e Iesui topotmu'eria pe.

17

¹ Mi'i tā to'e Iesui hawyi iha'at ywaipe mi'i hawyi to'e — Papai e uiku'uro hamuat mesup ta'yn put'ok'e e. Woromōtypot teran Papai uiku'uro hawe. Atiky'esat kahato miit'in piat — Wakuat kahato En Tupana i'atu'e hap atiky'esat. Mi'i haype uimōtypot mesuwe Ui'ywot e. ² Papai uinug na'yn En Wuat'i Miit'in Potypot nuat katupono etiky'esat kahato miit'in ehakyera'at hamuat uimium emi'airoria pe hap etiky'esat Papai. Waku kahato mesup yne emium esaika hap topyhu'at mesup uipiit pe e. ³ En yn ni Tupana sese are. I'ewyte wētup ok yn Emipo'oro Esa'yru wuat'i Porekuat. Mi'i ti Uito Iesui Emipo'oro Papai are. Ekuap sese haria Esa'yru kuap haria yn wuat'i e'at piat gupte'en sese hanuaria are e. ⁴ Ta'i ewat emōtypot hap yn ni miit'in me atomoherep Ui'ywot are e. Atunug na'yn wyti yne uipo'oro epiat hap emiky'esat nug hap Papai are e. ⁵ Papai ara'aipok irane ewawi mesup are. Woroky'e kahato Papai wētup yn Aito. Pyno ewekaipyi uimōtypot ro itote aikotā sa'awy'ite yi nug hap e'yan notiat ewy uimōtypot itote Papai are e. ⁶ Ta'i woromoherep ta'yn yne emium uimu'eria ko'i pe are. Sa'awy'i te ewanuaria uhemiiit tukupte'en ma'ato mio emium aiwanuaria wo ra'yn tukupte'en mio ahehay upianuaria tukupte'en ma'ato sa'awy'i mesuwarotiararia ehay upiaria tukupte'en are e. ⁷ Koitywy ta'atukuap ta'yn Uito Emipo'oro ehay moherep yne hamuat hat are e. ⁸ Atimoherep ta'yn yne emienoi uhepiat Papai are. Mi'i ta'atukuap yne ra'yn emienoi uiwē piat hawyi ta'atusat yne ra'yn ehay katupono ta'atukuap kahato ra'yn ekaipy-

wiat Uito hap i'ewyte Uito Emipo'oro hap ta'atumohey kahato ra'yn are e. ⁹ Papai ahētup emiium uhemii't'in ko'i powyro hamuat Papai katupono ewanuaria sese mi'iria pote eti'atupoityro mi'iria koitywy are. Atiky'esat mi'iria wētup miit ewy yn uimohey hap ete. Yt ahētup i yt uimohey i haria powyro hap ma'ato ahemiit powyro hap ahētup epe Papai are e. ¹⁰ Papai torania wyti uimohey haria ewanuaria wo tukupte'en are. Mi'i pote i'ewyte yne ewanuaria uiano tukupte'en are. Aimohey haria waku nug haria tukupte'en mesup mi'i pote uimōtypot kahato irania'in — Waku pe tukupte'en Iesui saipepiaria i'atu'e. Mi'i pote — Waku sese i'atuka'iwat i'atu'e uhepiat are e. ¹¹ Papai yt uwe i ra'yn mesuwat yi tote e'ewywuat wakuat are. Papai ara'aipok irane ewawi ma'ato ti aru uimohey haria yn na'yn te'eropyhu'at mesuwarote are. Papai En ni po'og hesaika torania kawiat hat are. Mi'i esaika hap etum na'yn uhepe. Koitywy En ewy uhesaika ra'yn. Ewawi areto hawyi yt uwe i Uito mesuwe ma'ato uhaipepiaria uhemii't'in ti aru te'eropyhu'at mesuwe. Papai En ni hāpyk kahato rakat are. Eti'atumoesaika ro uhemii't'in aikotā e'ewy i'ewyte ui'ewy mi'iria tukupte'en hāpyk hamo are. Atiky'esat mi'iria tukupte'en wētup miit ewy aikotā En Uito wētup miit ewy watoīne'en hap ewy are e. ¹² Papai uheīne'en i'atupy'asetpiat turan esaika wo ati'atukawiano torania uhemii't'in. Yt wētup ok i uimohey hap waure'e hat wo topyhu'at ma'ato mekewat ho'owasat rakat uimohey ran hat waure hat mi'i ti tonug hap ewy ti ra'yn uiwaure are. Aikotā sa'awy'iwuat miwan henoī hap ewy ti ra'yn ui-

waure to'uhu hap ewy tutunug mi'i tā. Ma'ato irania'in torania ati'atumoheg kahato ehay wo are e. ¹³ Papai koitywy areto i ra'yn ewawi mi'i tupono meiūwat ui'e hap ahenoī kahato uimohey haria pe i'atumowepit hamuat. Atiky'esat kahato uiwepit hap ewy topyhu'at i'atupy'a pe yt areīne'en i mesuwarote hawyi. I'atumowepit hap sese atiky'esat Papai are e. ¹⁴ Ahenoī ra'yn ni eko uhemīit'in me Papai. Eko ewy ti ra'yn tukupte'en i'ewyte ui'ewy te'eruwānētup are. Mi'i pote yt imohey haria i yt i'atuwese hin i ahete katupono yt i'atueko ewy hin i urutukupte'en Papai are e. ¹⁵ Papai eti'atu'ywyk o uhemīit'in yt aimohey i haria py'asetpyi yt are i. Ahētup epe ma'ato o eti'atu'ywyk o uimohey re'ym haria porekuat ahiag po pyi uhemīit'in are ahētup Papai. Atiky'esat kahato mesuwarotiarīa py'asetpe tukupte'en aru ahemiit i'atumu'e ahetiano hanuaria wo Papai are ma'ato tukupte'en yt nakuaria i py'asetpe turan eti'atumoesaika ahemiit'in esaika hamo wāi'e hamo yt naku i nug haria iā'āg hap pupi are e. ¹⁶ Katupono aheko yt mesuwarotiarīa eko ewy hin i ra'yn. I'ewyte ahemitt'in aimohey haria yt irania'in wanētup haria ewywuāt i tukupte'en are e. ¹⁷ Pywo kahato ti urunāpin En Papai. Ta'i ehay pywuano ro uhemīit'in motypy'i En emiky'esat ewywuāt nug hanuaria wo. Mi'i tā etunug mote ti aru emiit'in sese wo ra'yn te'eroypyhu'at ai'ewywuāt tukupte'en ahemiit'in are e. ¹⁸ Papai sa'awy'i uipo'oro mesuwarotiarīa ehakyerā'at hamo emiit nug hamuat uipo'oro sa'awy'i. Koitywy En hap ewy ati'atupo'oro ahemiit'in wuat'i mesuwarotiarīa emiit nug hamuat aikotā

uipo'oro hap ewy are e. ¹⁹ Papai epo pe hamuat ra'yn areĩne'en uiku'uro iatuepiat rē. Mi'i hawyi torania uhemiiit epo tukupte'en Papai are. Ui'ywot ewanuat yn areĩne'en emiky'esat nug hamuat are. Uito ewywuaria hap atiky'esat kahato uimimu'eria ewanuat yn emiky'esat nug hanuaria hap atiky'esat. Mi'i pote ati'atumu'e kahato mi'iria ehay pywuanuat ete. Ehay pywuanuat no ati'atuekyi uipotmu'eria ehowawi emiit'in yn no are e. ²⁰ Papai yt uhemiiit meiūwuaria 11 ok takaria upi yn i ahētup epe ma'ato i'ewyete ti meiūran nuaria uimohey haria meiūwuaria haipepiaria upi ahētup epe i'atuehay upiat aimohey hanuaria upi are. I'atusaipepiaria aimohey hanuaria upi ahētup i'ewyete are e. ²¹ Papai aikotā aiwanētup hap wētup yn hap ewy ahemiit'in wanētup hap ahētup ekaipyi are. Aikotā areĩne'en ekai i'ewyete ereĩne'en uikai mi'i hap ewy atiky'esat aimimu'eria tukupte'en ahepe wētup miit hap ewy aito uruto hap ahētup Papai are. I'atuwanētup hap aiwat ewy. Mi'i hawyi meremo mesuwarotiararia yt aimohey haria i pywo i'atu'e. Meremo ta'atumohey Emipo'oro wuat'i ehakyera'at hat Uito hap are e. ²² Papai sa'awy'i ere'e uhepe — Waku kahato En ui'ewy ere. Mi'i hap ewy koitywy are uhemiiit'in me — Wakuaria kahato eipe ui'ewy are. Mi'i tā are i'atuepe katupono atiky'esat mi'iria aiwo'o'ewy'ewy aiwanētup hap are e Iesui. ²³ — Ui'ywot atiky'esat En Uito ahemiit wētup miit ewy hap atiky'esat are. Atiky'esat ahemiit wakuat sese rakaria ahewaku hap ok tā hap atiky'esat are. Aiwo'o'ewy kahato watoĩne'en Papai En Uito ahemiit'in wywo wētup yn aiwanētup hap ko'i

hap atiky'esat are. Mi'i tupono mi'i ahekatuwyrria sese ko'i ahehay enoi haria mesuwat yi totiat haria aru tukupte'en are. Toi'atumu'e miit'in turan pywo sese ti i'atu'e irania'in Tupana Mipo'oro Iesui ahehakyera'at hamuat i'atu'e wanētup haria. Ta'i Tupana aiky'e kahato Tosa'yru ky'e hap ewy aiky'e i'atu'e irania'in katupono hāpyk sese tukupte'en ahemiit'in irania'in ehamo pote hap ahētup epe Ui'ywot are e. ²⁴ Papai mesuwat yi nug hap e'yianmete uiky'e kahato En are. Ta'i sa'awy'i sese mesuwat yi yt etunug i te turan — Wakuat kahato En aiwo'oky'e hap to'o'ewy kahato ere uhepe Papai are. Atiky'esat kahato uhemiiit'in uimohey haria emiiium ko'i tukupte'en aru aiūpe aiūpe uheīne'en sa'awy'iwuat hap upi i are. Atiky'esat uikahu hap kape te'eraha'at aru are. Atiky'esat emiiium uhewaku hap sese kuap hamo Papai are e. ²⁵ Papai hāpyk kahato rakat sese En ma'ato emohey re'ym haria mesuwe uwe En hap yt ta'atukuap hin i. Ma'ato Uito ti worokuap kahato are i'ewyite uipo'oro epiat hap mohey haria tikuap kahato En wy are e. ²⁶ Ha'awyte pyi te mesup te woromoherep uiwyrria'in me are. I'ewyite ti aru woromoherep i uwe En uhemiiit'in me are katupono atiky'esat kahato i'atuwo'oky'e hap aiwo'oky'e hap ewy are. Mi'i haype woromoherep ti aru i'atuepe katupono atiky'esat ahekatuwyrria wywo watukupte'en wuat'i e'at pe Papai are. Eti'atuky'e ro uhaipepiaria uimohey haria uiky'e hap ewy are aikotā — Woroky'e Uha'yru ere uhepe sa'awy'i. Mi'i e hap ewy ere'e uhaipepiaria pe — Woroho'oky'e uha'yru'in uhaki'yt'in ere'e aru uimohey mot'i haria pe Ui'ywot are e kahato Iesui To'ywot

pe.

18

MATEU 26.47-56 MAKU 14.43-50 IRUKA 22.47-53 PIAT EWY

¹ Mio tã to'e To'ywot piat hawyi toto ra'yn Iesui y'y hit'i Seterũ hy sakpo toto. Mi'i hap tote teke mikoi ypia pe temiit'in wywo. ² Ma'ato Iesui ma'at hat Iuta tikuap ta'yn mekewat mikoi ypia katupono sa'awy'ite Iesui tiky'esat te'eruwa-'atunug temiit'in wywuat 12 ok takaria wywuat hap itote. ³ Mi'i kape Iuta teropo'ok ta'yn surara'in ko'i Iesui ieĩne'en hap kape toteropo'ok i'ewyte Tupana mõtypot yat apykok haria tuwat hupi. Toteropo'ok pa'i kororia ehay upi i'ewyte i'atu-'akag ko'i ehay upi tuwat typy'i. Ariãty pirik hot puo tuwat i'ewyte ariãty ko'i puo tuwat aria'yp ãkun ko'i wywo tu'uka hamo tuwat tuwat. ⁴ Mi'i hawyi put'ok'i'atu'e itote ma'ato Iesui tikuap ta'yn yianmete aikotã aikotã tutunug tetiat hamuat ko'i toikuap kahu ra'yn topy'a pe. Mi'i hawyi toto ra'yn Iuta mieropo'ok ko'i owa kape. Mi'i hawyi to'e — Uweĩ eweikat e i'atuepe. ⁵ Mi'i pote surara'in tiwesat — Ta'i mekewat Iesui tawa Nasare piat wyti uruikat i'atu'e. Mi'i pote Iesui to'e — Uito rat Mi'i e. ⁶ Mio tã e pote hewo yi tote ta'atu'ape wo hewo yi tote. ⁷ Mi'i rokirẽ Iesui to'e i — Uweĩ pyno eweikat e. — Iesui tawa Nasare piat rat uruikat i'atu'e i. ⁸ Mi'i pote — Uito rat Mi'i e i. — Uito uikat pote waku eipohep to uhemiiit'in ete tuwat mono pyno e surara'in me. ⁹ Sa'awy'iwuat to'e hap ewy — Papai yt atiky'esat i emiium uhepiat uhemiiit'in yt wẽtup ok i ta'at uipo pyi to'e hap

ewy tupono. ¹⁰ Mi'i tã ra'yn pote Simãu Peteru tihep tekyses'yp hawyi toi'atek pa'i koro emiit. Mi'i hawyi ipo sese kawiat i'ahape toihep ta'yn Mauku e hap het rakat toi'ahapehep. ¹¹ Mi'i hawyi Iesui to'e Peteru pe — Etopag i ro ekyses'yp heiam me Simãu e. Yt uikawiano tei'o en kyse'yp mo katu-pono Ui'ywot tiky'esat aho'opot hap e. Waku atu'u mekewat kui'a piat Ui'ywot miium pã i e. ¹² Mi'i hawyi Iuta mieropo'ok ko'i topytyk Iesui hawyi surara ko'i tipo'ipo'i Iesui saity wo ipopy tet pupi. ¹³ Mi'i hawyi ta'atueroto Iesui pa'i koro Ka'iwasi ehamũpot Anai kape. Sa'awy'i pa'i wato Ka'iwasi mio tã e Iuteuria akag ko'i pe — Yt wati'auka i Iesui pote miit'in porekuat no topyhu'at e. ¹⁴ Mi'i pote ipy'ahak Humanu ywania kawiat aiporekuat koro hawyi toipo'oro tesurara'in ai'atu'uka yne hamo watunug Iesui aipotypot no pote e. Pyno po'og waku wati'auka ra'yn meiẽwat miit Iesui sio Humanu ywania aiwanĩkaptia esurara'in miat ai'atu'uka hap owakai te e pa'i koro Ka'iwasi kape. Mi'i hawyi surara'in ta'atueroto ra'yn Iesui.

MATEU 26.69-75 MAKU 14.66-72 IRUKA 22.54-62 PIAT EWY

¹⁵ Mi'i hawyi toto Simãu Peteru Iesui saipeupi wẽtup ok Iesui potmu'e wywo uiwywo. Mi'i hawyi put'ok'i'atu'e pa'i koro yat ete. Mi'i hawyi wẽtup ok teke ra'yn pa'i wato kuap hat pote. ¹⁶ Ma'ato Peteru yt teke i. Toĩne'en kokawiat he'oken'ypyke ne'i. Mi'i hawyi mekewat pa'i wato kuap hat Iuwãu e het rakat toto e'oken'ypy pyhyp hat pĩã kape — Waku meiũwat miit teke ere ro surara'in me to'e pĩã piat hamo. ¹⁷ Mi'i turan mekewat pĩã heke oken'ypykiat to'e Peteru pe — Iesui potmu'e

keĩ en e. Mio tã e hawyi Peteru tiwesat pĩ'ã — Yt mi'i i rat uito e. ¹⁸ Mi'i turan oken note pa'i wato eropat haria te'ere'aria'uhu surara'in wywo. Mi'i hawyi itote te'eremōpe na'ak pote. Mi'i kape Peteru i'ewyte tuwemōpe i'atupy'asetpe. ¹⁹ Mi'i turan pa'i wato ehamũpot Anai apo apo'e Iesui pe — Ehenoi ro uruepe aikutã ere epotmu'eria wywo ereĩne'en i'atumu'e haype e. ²⁰ Mi'i hawyi Iesui tiwesat — Uito ti herep wuo ati'atumu'e Tupana yat iwato rakat pe. I'ewyte kat pe ahenoi henoĩ kahato miit'in sem me aikope aikope te'eruwa'atunug hap tote Tupana mōtypot yat iwato rakat pe. I'ewyte kat e ahenoi henoĩ kahato miit'in sem me aikope aikope te'eruwa'atunug hap tote Tupana mōtypot yat hit ko'i pe e. ²¹ Pyno kat poteĩ apo apo'ere uhepe — Kat som eti'atumu'e miit'in me mesuwe ere e. Epiat ikuap teran pote uimimu'e ko'i ete pote apo'ere ro uhehay kuap haria pe katu-pono mi'iria tikuap kahato kat ui'e kat uimienoi ko'i e. Mi'iria pe ro apo'ere e. Kat ui'e hap kat uimienoi ko'i ta'atukuap yne e. Mi'i pote i'atuwē pywiat etikat ui'e hap e Iesui pa'i koro Anai pe ²² Mio tã e Iesui pote wētup ok surara ti'ahyk ta'yn Iesui howa ete topopep mo — Wãĩ ehay sa'ag nei'o pa'i koro ete e haty wo Iesui pe ²³ Ma'ato Iesui tiwesat — Kat pote ui'ahyk e. Uhehay sa'ag mote ehenoi ro uhepe aikutã sa'ag ui'e hap wuat'i pe ma'ato pywuat uhehay ahenoi pote yt ui'ahyk tei'o en e Iesui surara pe. Mi'i hawyi yt kat e kuap i surara. ²⁴ Mi'i hawyi pa'i koro Anai tipo'oro Iesui ipo'i po'i pe wētup pa'i koro kape mekewat Ka'iwasi e hap kape tomimohapy'ap kape. ²⁵ Mi'i

turan Iesui potmu'e Peteru toīne'en y'am me aria kupyke tuwemōpe. Mi'i hap tote irania'in apo'i-'atu'e apo'i'atu'e Peteru pe — Uhyt mimi i'atu'e en apo wētup Iesui potmu'e sio yt i'atu'e. Ma'ato Peteru tiwesat — Yt rat e yt uito i rat yt Iesui emiit hin i uito e. ²⁶ Mi'i hawyi pa'i koro eropat hat mekwat Peteru mi'ahapehep wy'ok to'e Peteru pe — Uhyt e ara'akasa en mūki iwywo mikoi ypia piat turan e. ²⁷ Mi'i hawyi Peteru to'e — U yt uito i rat e yt atikuap i Mi'i Miit e haty wo. Mio tā e sa'ag turan waipaka pa'iat ihay ra'yn Peteru miētup mo.

MATEU 27.1-14 MAKU 15.1-5 IRUKA 23.1-5 PIAT EWY

²⁸ Mi'i hawyi hunete totioto Iesui topo'i po'i pe morekuat wato yat kape pa'i wato Ka'iwasi yat pyi. Mi'i hawyi ma'ato luteu ywania yt tuwehyt'ok teran i Iesui upi morekuat yat pe katupono — Yt naku i wateke meiūwat getap we i'atu'e katupono yt aiwat ai'ywania yat i i'atu'e. Wateke pote wati'aparap ta'yn aheko i'atu'e. Tupana yt tiky'esat i watoīne'en wētup ywania yat pe i'atu'e. Yt toiky'esat i watenuk irania'in ywania wywo Tupana mōtypot ienuk wato hap turan i'atu'e to'ope. ²⁹ Mi'i pote morekuat Piratu tuwētem to'yat pyi i'atuewawi. Mi'i hawyi to'e — Kat pote eweterut Meiēwat Miit uhowawi e. Kat som sa'ag tutunug ehepe e. ³⁰ Mi'i hawyi ta'atuwesat — Meiūwat Miit yt nakuat i sese ti rat i'atu'e. Mi'i pote uruterut Mi'i Miit ewawi mehī i'atu'e. Waku Mi'i Miit pote yt karāpe i uruterut ewawi i'apiheg hamo mehī i'atu'e. Ma'ato pywo ti Miit Miit yt naku i sese rakat i'atu'e. Mi'i pote neke uruterut ewawi Mi'i Miit Iesui ewawi uruporekuat en mote i'atu'e Piratu

pe. ³¹ Mi'i hawyi Morekuat Piratu to'e — Kat poteĩ uhowawi eweterut Mi'i Miit e. Ewetioto ro Mi'i Miit eināpin haria kape aikotā yt eheko ewy i hap kuap hamo e Piratu Iuteu ywania akag ko'i pe. Mio tā e Piratu hawyi te'ero'e — Ma'ato mehī yt ehay upi i pote yt uwe kuap i i'auka. Ehay upi yn waku urui'auka Mi'i Miit uruto'e ere'e sa'awy'i uruepe e hap ewy i'atu'e. ³² Aikotā yianmete Iesui tuwenoi toku'uro hamuat aria'yp posak ete hap ewy ra'yn ti ta'atunug na'yn tuete itote. ³³ Mi'i hawyi ta'atu'atoiat hawyi teke i ra'yn to'yat pe morekuat Piratu. Mi'i hawyi Iesui toikaykay to'yat pe tuwewawi hawyi to'e — E'ywania Iuteuria Porekuat apo En e. ³⁴ Mi'i pote Iesui tiwesat — Ewanētup hawe apo'ere sio etimohey sese i'atuporekuat Uito hap sio irania'in henoī epe uikuap hamuat e Iesui morekuat pe. ³⁵ Mi'i hawyi Piratu tiwesat — Uito ti yt ewat e'ywania Iuteu ewywuāt hin i e. E'ywania pa'i koro ko'i eerut uhowawi ekuap hamo sio waku En sio yt naku i e hap kuap hamo e. Pyno kat som yt nakuap i etunug Uhyt e Piratu. ³⁶ Mi'i hawyi Iesui tiwesat — Uito ti mesuwarotiat morekuaria yt ewywuāt i are Uito yt miit'in po'orokary haty wuat hat i e. Ati'atupo'orokary uhemiiit yt epo'oro hat morekuat Sesa yt ewy i Uito e. Morekuat kahato areīne'en ma'ato yt mesuwarotiarā ewy hin i e. Mesuwarotiat morekuat Uito pote meremo uhemiiit'in uhesurara'in ati'atupo'oro uikawiano hamo mesuwe. Mi'i hawyi meremo tu'uka uikawiano haype e. Mi'i pote Iuteu ywania yt uipopytyk kuap i are. Ma'ato Uito yt mesuwarotiat morekuaria ewy hin i e Iesui. ³⁷ Mi'i tā e pote Piratu to'e — En na-

som pyno Miit'in Potypot Koro sio yt e. — Ta'i Mehĩ e'e hap ewy Morekuat nuat Tupana uipo'oro mi'i hanuat areĩne'en mesuwe i'ewyte mi'i hamo aremoherep mesuwat yi tote e. Pywuat sakpo sehay enoi hamo ariot miit'in mu'e hamo are mi'i pote pywuat sese sehay ky'esat haria tuwanētup kahato uhehay pywuat kape e Iesui. ³⁸ Mi'i hawyi to'e Piratu Iesui pe — Yt kat i rasom pywuat sese mesuwarote uiwanētup hawe e. Mio tā morekuat Piratu to'e hawyi tuwemorem hawyi toto to'yat pyi Iuteu ywania akag ko'i kape tehay moherep hamo sio Iesui waku sio yt e hamo. Mi'i hawyi to'e Piratu itote — Mehĩ'in e mana'in e ahã'ãg na'yn Mekewat Miit Iesui e hap het rakat mi'i hawyi uiwanētup hawe waku kahato Mi'i Miit e. Yt kat i sa'ag nug hat Mi'i Miit e Piratu. ³⁹ Ma'ato toĩne'en eiwat eiwepokuap hap mesuwat e'at piat hap ewy e. Ta'i yne ano pe mesuwat ienuk wato hap turan wētup ok eimipyhik eweipuksit eiwepokuap hap ewy e. Mi'i tupono apo'are ehepe — Eweiky'esat apo atiporenōtem Iesui e. Eweiky'esat apo ei'ywania Iuteu potypot atipuksit apo'e morekuat Piratu. ⁴⁰ Mi'i hawyi te'eruwatka popuo — Yt nyti yt nyti. Waku po'og etiporenōtem no mekewat miit Parapa i'atu'e. Waku etiporenōtem Parapa ewo'opyhik hap pyi mehĩ i'atu'e. Mi'i hawyi eti'auka ro Mekewat Iesui i'atu'e haty wo. Mekewat Parapa hero'ok hat miit'in pot'auka hat pytkai — Etiporenōtem no mekewat miit Parapa hawyi waku eti'auka Mekewat Iesui e hap het rakat i'atu'e sa'ag morekuat Piratu pe.

19

¹ Mi'i hawyi Piratu to'e tesurara'in me — Pyno eweipak pak haty wo meiūwat Miit Iesui haity hu rakat wywo e. ² Mi'i hawyi surara'in timōko'i Iesui. Mi'i hawyi wētup ok tipi'ig morekuat esapeu ewywuwat ma'ato hu wywo morekuat painug hap ewywuwat. Mi'i ta'atupag sapeu hu kawiat i'akyt-'ape ta'atupag haty wo. ³ Mi'i hawyi morekuat esokpe hup'i ta'atuesai'a nug ta'atumikyry'i hap — Wakuat wakuat luteu ywania eporekuat ta'atuehay mikyry'i wo haype. Mi'i hawyi ta'atu'ahyk ahyk Iesui ta'atupo wo haty wo. ⁴ Mi'i hawyi Piratu tioto to'yat pyi ipainug ihup takat nuat rē meke-wat e'amātap hu kawiat wywo haty rakat wywo — Eweha'at ro Mi'i Miit kape e. Pywo ti rat yt kat i iminug sa'ag atipuēti e. Yt kat e i. ⁵ Mi'i hawyi Iesui tuwemoherep itote morekuat esokpe sa'ag ipiit ete i'ewyte hu ipainug hap i'akag me tuwemoherep i'atupy'asetpe. Mi'i hawyi Piratu to'e — Eweha'at ro meiūwat Miit kape e. ⁶ Te'eraha'at hawyi te'ero'e haty wo — Wāi ne i'atu'e eti'auka ro eti'auka ro aria'yp posak ete i'atu'e pa'i kororia ta'atuesurara'in akag nywo Piratu pe. — Eipo pe ra'yn atopag koitywy i'auka ehepiat hamo e katupono uiwanētup hawe yt kat pe i ti toi'aparap i'auka hamo atipuēti uito are e. Pyno ewei'auka teran pote ewei'auka ro aria'yp posak ete e ma'ato uito yt sake i atunug neran mi'i tā e Piratu. ⁷ Mi'i hawyi luteu akag ko'i tiwesat — Ma'ato uruwat urunāpin hap ete toīne'en mi'i hap ete meiēwat miit i'aparap kahato katupono tuwenoi Tupana Sa'yru Uito e. Mi'i pote etipo'oro ro esurara'in i'auka hamo i'atu'e. ⁸ Karāpeĩ morekuat Piratu

tikuap ta'yn Iesui e hap Uito Tupana Sa'yru e hap hawyi token'ē kahato ra'yn. Mi'i hawyi iperup ta'yn token'ē kahato Iesui auka hap nug hamuat. ⁹ Mi'i hawyi put'okto'e to'yat piat hawyi to'e i ra'yn Iesui pe — Aikope pyi pyno eriot Uhyt e Piratu ma'ato yt Iesui tiwesat hin i ra'yn. ¹⁰ Mi'i pote Piratu to'e — Yt uiwesat i apo Uhyt e. Yt etikuap i apo uikaipyi e'auka hap ta'atuky'esat e. Ta'i Uhyt moropuksit reran pote woropuksit kuap ne'i e katupono uipo pe ne'i ereīne'en En Uhyt e sio woro'auka kary teran pote woro'auka kuap e morekuat Piratu. ¹¹ Ma'ato Iesui tiwesat — Tupana yt enug i uruporekuat no mesuwarote pote yt aikotā kuap i ui'auka hamuat hap uhyt e ma'ato ui'auka pote i'aparap epiat hap iwato toīne'en are ma'ato po'og iwato ekawiat haria i'aparap hap mekwat uherut ewawiat haria wat — Eti'auka ro e haria wat e. ¹² Mio tā e hawyi Piratu tiky'esat po'og Iesui puksit hap ma'ato Iuteu akag wāi'i'atu'e — Yt etiporenōtem nei'o Mi'i Miit i'atu'e ma'ato etiporenōtem pote ti aru e'akag morekuat koro Sesa e hap ewanīkap mo ra'yn Sesa mi'auka wo ra'yn ereīne'en e eimiwan me i'atu'e Piratu pe. ¹³ Mi'i hawyi Piratu tioto Iesui he'ywania Iuteuria akagnia kape waku sio yt i'atu'e hamo. Mi'i hawyi itote ta'apyk i'atupy'asetpe morekuat e'amyap tote aikotā miit'in kuap waku sio yt e hap amyap tote akipy nu kawiat rote ta'apyk Iuteu pusu puat Akipy Kapata e hap tote ta'apyk.

¹⁴ Atposake ra'yn turan ienuk koro hap e'at owakai te morekuat Piratu to'e haty wo — Meiū ra'yn Eiporekuat koro wuat e Piratu Iesui ywania akag ko'i pe. ¹⁵ Ma'ato i'atuehay pirik wo te'ero'e

— Yt wyti yt wyti. Yt urumiky'esat i i'atu'e yt uruporekuat hin i i'atu'e. Ewei'auka ro ewei'auka ro aria'yp posak ete i'atu'e haty wo. Mi'i hawyi toi'atuwesat — Ati'auka meiūwat pote ti aru yt kat i eiporekuat koro e. Mi'i hawyi ta'atuwesat — Wētup ok yn ni aiporekuat koro mi'i wyti kuepe morekuat wato Sesa e hap i'atu'e Iuteu akag ko'i.

MATEU 27.32-44 MAKU 15.21-32 IRUKA 23.26-43 PIAT EWY

¹⁶ Mi'i hawyi Piratu to'e tesurara'in me — Pyno eipo pe ra'yn Iesui i'auka ehapiat hamo e. Mi'i hawyi surara'in tioto ra'yn Iesui i'auka hamo. ¹⁷ Mi'i hawyi tuwētem na'yn Iesui Piratu yat pyi te'aria'yp posak wywo. Mi'i hawyi totioto miit akag'akag e hap kape yity'ok Koukota e hap ipusu puo. ¹⁸ Mi'i hawyi meipepe ta'atupehik ta'atu'apig Iesui na'yn pereku wato wo ipy ko'i i'ewyte ipo ko'i aria'yp posak ete. Typy ok iwywo ta'atupehik typy aria'yp posak ete wētup ok ipo ran kai wētup ok ipo sese kai. Mi'i hawyi ta'atumopoĩām na'yn Iesui aria'yp posak wywo yi ka'a pan me ta'atupag. Mi'i hawyi y'am me Iesui topyhu'at tomosat e hap ete toĩne'en. ¹⁹ Mi'i hawyi morekuat Piratu tipo'oro towat tomiwan Iesui apy totiat hupit hamo. Mio tā to'e Piratu miwan me — Meiū ti Iuteu ywania Potypot sese e tawa Nasare piat ti meiū e. ²⁰ Mekewat Iesui auka hap ti yt pya hin i tawa Ierusarēi kai. Mi'i pote ipoity akasa Piratu miwan kapiat haria. Ta'atukuap kahato Piratu miwan katupono mye'ym pusu puo toiwān Iuteu ywania pusu puat hawyi Iratī ywania pusu puat hawyi Kereku ywania pusu puat Piratu tiwan to'e hap Iesui etiat aria'yp posak totiat. ²¹ Mi'i hawyi Iuteu

epa'i koro ko'i te'ero'e Piratu pe — Yt etiwān nei'o meiū ti Iuteu ywania Potypot sese e hap meipe pe i'atu'e ma'ato Mi'i Miit to'e Uito Iuteuria Porekuat e hap yn waku etiwān mehī i'atu'e. ²² Ma'ato Piratu ti'atuwesat — Yt rat e. Yt atiwān i wētup e. Koitywy ti meipe pianuat ra'yn uimiwan topyhu'at wuat'i e'at pe ui'e hap ewy pāi e. ²³ Mi'i hawyi surara'in 4 ok takaria tihep Iesui esokpe. Mi'i ta'atusat hawyi ta'atupat'ok ta'aturaniawuat ma'ato hesokpe hekamisa wato yt aikotā kuap i ta'atuky'esat yne pytkai ta'atusat ta'aturaniawuat. Yt ta'atupat'ok kuap i yt ta'atuhiot kuap i katupono yt mipi'ig i pote wētup o so'o yn pote yt ta'atupat'ok kuap i. ²⁴ Mi'i pote te'ero'e to'ope — Yt naku i ra'yn watihiot hiot hekamisa wato i'atu'e. Waku po'og watuwemahara yn na'yn uwe ika'iwat pakup puēti hamo i'atu'e. Aikotā sa'awy'i miwan me Saumu 22.18 pe Tupana ehay moherep hat e hap ewy ta'atunug yianmete e hap ewy ta'atunug — Ta'atupat'ok pat'ok hamuat aru uhesokpe hawyi uhekamisa wato ete i'ewyte te'eruwemahara to'opohari pohari hamuat e yianmete miwan me. Mi'i tā e hap ewy ti surara'in tunug Iesui esokpe ete. ²⁵ Mi'i hawyi yt pya hin i aria'yp posak kai Iesui ty Maria toīne'en tokypy'yt wywo hawyi mekewat wētup ok Maria wywo uhyt Koropai wary wywo. Mi'i hawyi i'ewyte mekewat Maria yi Matarena kaipywiat itote tukupte'en i'am me. ²⁶ Mi'i hawyi Iesui teha'at ra'yn aria'yp posak totepyi toty kape i'ewyte topotmu'e tomiky'e kape. Mi'i hawyi Iesui to'e toty pe aria'yp posak ete pyi — Mamai e meiēwat uimimu'e yatype ro ereīne'en koitywy e. Emēpyt no ra'yn toīne'en koitywy e. ²⁷ Mi'i hawyi

to'e uhepe topotmu'e pe — Uiwy e meiēwat uity epo pe ra'yn toīne'en e. Mi'i hawyi atioto Iesui ty ui'yat kape hawyi ui'yat piat toīne'en.

MATEU 27.45-56 MAKU 15.33-41 IRUKA 23.44-49 PIAT EWY

²⁸ Mi'i hawyi Iesui tikuap ta'yn topy'a pe wuat'i Tupana miky'esat ewywuwat tepiat inug hap hawyi to'e miwan miat to'e hap ewy — Are'y'utui kahato e aikotā yianmetewuat Tupana e hap ewy. ²⁹ Mi'i tote toīne'en Uwa sapo hy haiūg nakat toīne'en kui'a pe. Mi'i rē ta'atupo'i pīna wy'yp āpy ete amūkiusu ap ewywuwat ete. Mi'i rokirē ta'atupuk'a kui'a pe Uwa hy haiūg nakat pe hawyi ta'atupehik Iesui wē ete. ³⁰ Mi'i toihysym kui'a piat hawyi tutu'u hawyi to'e haty wo — Ui'ywot e atunug yne ra'yn uipo'oro epiat hap e. Ikahu ra'yn miit'in ehakjera'at hap e. Waku ra'yn e hawyi ipuhu tek'e ra'yn iku'uro sese ra'yn. Tutum na'yn tehapiat Tupana pe. ³¹ Mi'i rokirē wātym'i kape ta'atuhep teran na'yn meremo aria'yp posak ko'i pyi i'atupiit ko'i katupono ta'atusyp teran meremo katupono mūki'ite ra'yn wemohy hap e'at ta'atu'e haype. — Yt naku i ti watuwepotpap i'atusyp hap ete at min'e hawyi katupono wātym'i turan put'ok'e Tupana mōtypot e'at i'atu'e. Mi'i pote Piratu pe te'ero'e — Etipo'oro ro esurara'in mehī aria'yp posak piaria yt iku'uro i te rakaria kag'yp pik hamo katupono mi'i watunug pote meremo topap sese i'atusyp hamo i'atu'e luteuria akag ko'i. ³² Mi'i hawyi Piratu tipo'oro ra'yn tesurara'in i'atukag'yp pik hamo. Mi'i hawyi Iesui yatypiarā kag'yp ta'atupik ta'yn. ³³ Mi'i hawyi put'ok'i'atu'e Iesui kag'yp pik hamo ma'ato Iesui iku'uro sese ra'yn

pote yt ta'atukag pik i ra'yn. ³⁴ Ma'ato wētup surara toto Iesui sakupe suk muruku wato wuat hamo. Toisuk hawyi tuwētem huu y'y wywo. ³⁵ Mi'i hap kape ara'akasa kahato uito iku'uro hap are. Pywo pe mi'i hap atiwan yne yt uheso hin i. Mi'i hap ti ahenoi teran ehepe Iesui mohey hanuaria wo eweikupte'en hamo. ³⁶ Yt surara'in tipik i ti Iesui kag'yp uhehamo aikotā Tupana to'e sa'awy'iwuat henoi hap ewy ti ra'yn — Yt wētup i ti aru ta'atupik ikag e hap ewy Numeru 9.12 pe.

³⁷ I'ewyite surara tisuk Iesui uhehamo aikotā yianme Tupana to'e miwan me Sakaria 12.10 e hap ewy — Meiūran aru i'atuepiat isuk hap kape te'eraha'at kahato e miwan me hap ewy.

MATEU 27.57-61 MAKU 15.42-47 IRUKA 23.50-56 PIAT EWY

³⁸ Mi'i hawyi Iesui ewy Iuse toto Piratu kape Iesui piit hētup hamo toto. Mi'i Iuse ti Iesui potmu'e wen ma'ato ti token'ē Iuteuria pupi imohey hap enoi hamo. Mi'i ti tawa Arimateia kaipywiat toto Piratu kape hawyi to'e — Morekuat e atihap teran wyti Iesui piit aria'yp posak pyi mehĩ e. Mi'i pote toiwesat — Hē to e etihap to e. Mi'i hawyi Iuse toto hawyi toimo'āpyk ta'yn Iesui piit aria'yp posak pyi. ³⁹ Mi'i hawyi mekewat Nikutemu sa'awy'iwuat toto wātym wuat Iesui kapiat hat toto wy Iuse wywo. Put'okta'atu'e hawyi mohag hy ikap takat mira kawiat Nikutemu terut wētup hyt ikap. Mi'i hawyi ta'atupen towy Iuse wywo Iesui piit ete 40 Kiru rakat ta'atupen. ⁴⁰ Mi'i hawyi mohag hy ko'i wywo ta'atu'ok po'i sokpe kyt'i hawyi ta'atupo'i po'i aikotā Iuteuria ywania eko ewy i'atuwo'osyp turan wuat ewy ta'atunug Iesui

piit ete mekewat mohag hy ikap takat mira kawiat wywo. ⁴¹ Mi'i hawyi yt pya hin i Iesui auka hap kai mikoi ypia toĩne'en. Mi'i py'asetpe toĩne'en wo'osyp hap pakup nu ka'a pe yi py hot'i piat wo'osyp hap. ⁴² Yt pya i pote ta'atusyp teran mi'i pe Iesui piit katupono Tupana mōtypot e'at yt pya i ra'yn. Wātym'i ra'yn pote mūki'ite toĩne'en at min'e hawyi i'atu'e Iuteuria pote. Mi'i pote ta'atusyp teran Iesui meremo mikoi ypia puat wo'osyp pakup hawe yt pya i iku'uro hap kai pote.

20

¹ Mi'i hawyi mye'ym e'at hawyi mytu'u e'at pe toto ra'yn mana Maria yi Matarena kaipywiat Iesui syp hap kape. I'ypyryp te turan at yt ihot'ok i te turan toto Iesui piit pen mohag hy wuat hamo. Mi'i hawyi put'ok'e hawyi teha'at kahato Iesui syp hap kape. Mi'i turan ta'akasa ra'yn te'okenhyp'ok pe ra'yn toĩne'en. ² Mi'i hawyi teput kahato ipotmu'e Simāu Nu piat henoī hamo i'ewyte uhenoi hamo mekewat wētup ok Iesui emiit iky'e hat piat henoī hamo. Mi'i hawyi to'e uruepe — Ta'atuero'ok ta'yn wyti Aika'iwat Iesui hyp hap totepyi mimi'in e. Mi'i hawyi yt uruikuap i aikowo ta'atuereto e uruepe tehay pirik wo.

IRUKA 24.12 PIAT EWY

³ Mi'i hawyi Peteru wētup ok ipotmu'e wywo tuwat tokohyeput no hyp hap kape te'era'akasa hamo. ⁴ Mi'i hawyi put'ok'uruto'e itote ma'ato mekewat wētup ok ipotmu'e hat po'og ihyha Peteru kai. Mi'i pote put'ok'are Nu e'yianmete uito Iuwāu. Mi'i hawyi arepỹ'ātutuk Iesui pũ'ẽ kape teha'at hamo nu ka'a pe hepiok hamo. ⁵ Mi'i

hawyi ara'akasa ipo'i po'i hap sokpe yn ma'ato yt areke i hyp hap nu ka'a pe. ⁶ Ma'ato mi'i hawyi Peteru put'ok'e wat'ymo ma'ato meremo Peteru teke nu ka'a pe teput no. Mi'i hawyi ta'akasa Iesui suwy hap sokpe. ⁷ Mi'i hawyi kokai ta'akasa i'akag suwy hap to'okmoĩ me. ⁸ Mi'i hawyi meke-wat wētup ok po'og ihyha rakat uito areke Peteru owakai te Iesui syp hawe. Mi'i hawyi ara'akasa yne ra'yn mekewat sokpe hawyi — Tuwētem na'yn sig gu'uro pyi pāi are'e uipy'a pe are ara'akasa Iesui suwy hap kape hawyi. Heremo ra'yn uhepe tuwētem na'yn gu'uro pyi hap are katupono heiam yn sokpe ipueri pueri hap iheg me toĩne'en ma'ato Iesui piit yt ipuo i mi'i pote atimohey kahato itote are. ⁹ Sa'awy'ite ti aikotā iwan me Iesui wētem gu'uro pywiat e hap etiat yt atikuap hin i te ma'ato mesup ara'akasa ra'yn. Koitywy hyp hawiat yt kat i hap hawyi atikuap sese ra'yn i'atumienoi sa'awy-iwuat miwan miat ko'i aikotā Iesui tuwētem aru e hap ko'i atikuap sese ra'yn. ¹⁰ Mi'i hawyi uruta'aipok i ra'yn getap kape. ¹¹ Ma'ato mana Maria yi Matarena kaipywiat yt toto teran i ma'ato itote tuwak kahato hyp hap tote. Mi'i hawyi teha'at hyp hap ka'a puo. ¹² Mi'i hawyi ta'akasa ra'yn atipy kaipywiat typy ok i'atuesokpe ikytsig kahato apyk pe wētup ok i'akag kai wētup ok ipy kai aikope sa'awy'i Iesui piit toĩne'en hap tote ta'akasa. ¹³ Mi'i hawyi mi'iria te'ero'e mana Maria pe — Kat pote kahu erewak mana i'atu'e. — Yt uwe i tosyp hawe pote an arewak e. Ta'atuero'ok ta'yn sig an Uika'iwat piit hawyi yt atikuap i aikope ta'atupag ipiit hap pote an arewak e. ¹⁴ Mi'i hawyi Maria tuwemorem tosaipepe hawyi ta'akasa Iesui y'am

me ma'ato yt toikuap i uwe meiē. ¹⁵ Mi'i pote — Kat pote kahu erewak mana e uwe kahu etikat e. Mikoi ka'iwat sio e yn tuwanētup hawe mi'i hawyi to'e — Aikope kahu etioto mesuwiat piit mimi e. Ehenoi pote mono uhepiat hawyi atat i e. ¹⁶ Mi'i pote toiwesat — Maria e hawyi ihay ete aikotā to'e het hap ete toikuap uwe Iesui hawyi tuwemorem meremo hawyi — Wo'omu'e hat e ma'ato topusu puo Hapuni e. ¹⁷ Mi'i hawyi Iesui to'e — Epohep o uipy ete mana katupono ara'aipok teran Ui'ywot kape e. Mi'i hawyi ma'ato moheno ro uhehay mio wyti koitywy are'am irane ra'yn Ui'ywot kape e. Mi'i pote moheno ro uhehay mio wyti Uipotmu'eria pe — Koitywy are'am irane ra'yn Ui'ywot kape Ai'ywot Tupana kape ere'e ro ui'e hap uheywyt'in me mana e. ¹⁸ Mi'i hawyi Maria yi Matarena kaipywiat toto ra'yn meremo ipotmu'eria kape wakuap enoi hamo. — Waku kahato mimi'in katupono mio ra'yn ara'akasa ra'yn Aika'iwat Iesui am hap e. Pywo pe ti tuwētem na'yn gu'uro pyi Iesui e. Mi'i hawyi tohenoi yne Iesui ehay tepiat.

MAKU 16.14-18 IRUKA 24.36-49 PIATEWY

¹⁹ Mi'i hawyi mekewat mytu'u ewātym'i turan ipotmu'eria te'eruwa'atunug iheg me Īuteuria akagnia pupiat te'eroken'ē haype. Mi'i hawyi put'ok'e ra'yn Iesui i'atupy'asetpe. Mi'i hawyi to'e i'atuepe — Koitywy yt eweiken'ē tei'o. Eiwepit ro e. ²⁰ Mio tā to'e hawyi toimoherep toposuk hap ko'i hawyi to'ywy pe suk hap toimoherep. Mi'i hawyi ta'atuka'iwat kapiat te'eraha'at kahato hawyi i'atuwepit kahato ra'yn. ²¹ Mi'i hawyi Iesui

to'e — Uiwyrria'in e mio ahētup ta'yn Tupana pe eiwo'oky'e kahato hap mi'i pote wāi ei'arot re po'og e. Sa'awy'i te ti Ui'ywot uipo'oro tehay wakuat moherep hamo miit'in me uipo'oro. Mi'i hap ewy te koran woroho'opo'oro eipe Uipo'oro hat tehay wakuat moherep hamo wuat'i ywania pe e. ²² Mi'i hawyi Iesui ahen'ē haty wo i'atuewawi hawyi to'e — Ereke ro urupy'a pe ewei'e ro Tupana Pā'āu me e. ²³ Karāpe Tupana Pā'āu put'ok'e sese ehepe aru eipy'a topyhu'at kahato Tupana eiam mo e. Mi'i tupono karāpe ewei'e Tupana pe eipy'a piat — Waure wo o ereīne'en mi'i miit minug sa'ag epiat hap ko'i kai mi'i hawyi meremo waure wo Tupana topyhu'at ei'e hap ewy e. Mi'i tā ewei'e hawyi waure wo i'ewyte toīne'en Ui'ywot atipy piat i'aparap hap ko'i kai are ma'ato yt ewei'e i pote ti aru yt waure wo i toīne'en are e.

²⁴ Mekewat mytu'u e'at pyra'ak'i turan Iesui tuwemoherep ta'yn iheg miaria py'asetpe hap e'at pe. Mi'i turan wētup ok ipotmu'e yt uwe i Tume e hap wētup het Titimu e hap itote. ²⁵ Meiūran tut ra'yn Tume hawyi — Tuwētem na'yn gu'uro pyi Aipotypot mehī i'atu'e. Pywo ti rat uruta'akasa ra'yn i'atu'e. Toīne'en pakup i Aika'iwat i'atu'e. Ma'ato Tume ti'atuwesat — Eheso kahato rat katu-pono yt toīne'en hin i e. Isuk hap kape ara'akasa pote atimohey. Mi'i hawyi woroho'o'ehaymohey pāi ma'ato yt pote yt e. Arepū'īapag ipo suk hap ka'a pe hakupe suk hap ka'a pe pote yn pywo e. Ma'ato yt arepū'īapag i pote yt atomohey i toīne'en i hap e Tume ipotmu'eria pe.

²⁶ Mi'i hawyi put'ok'e i ra'yn mytu'u e'at hawyi te'eruwa'atunug i ra'yn itote ma'ato mekewat

e'at pe toĩne'en na'yn i'atupy'asetpe Tume. Mi'i hawyi ta'atue'okenhɣp kahato mekewat ta'atu'yat pe hawyi tukupte'en ihɣ me ta'atu'auka hap pupi. Ma'ato ihɣ me pytkai meremo ti Iesui tuwemoherɣp y'am me i'atuto'oran me. Mi'i hawyi to'e — Waku hap yn ahētup Tupana pe ehupi uiwyria'in e. ²⁷ Eiwɣpit ro e. Uipotmu'e Tume e erokosap to uhowawi are erɣpũ'ĩapag no uiposuk hawe i'ewyte uhakupe suk hawe hawyi mono uikuap en sio Uito sio yt e. Mi'i hawyi uimohey ro en mehĩ e. Yt etipun nei'o uimohey epiat hap Tume e. ²⁸ — Uika'iwat e koitywy woromohey kahato ra'yn Uhetupana kahato ra'yn En e Tume. ²⁹ — Tume era'akasa potiat uimohey hat en e ma'ato po'og uimohey hat yt akasa i uhowawiat haria po'og po'og uimohey haria ekawiat e katupono mi'iria uimohey haria tukupte'en yt karāpe i uhowawiat akasa sese pytkawiat haria mi'iria e. Mi'iria ti aru po'og Tupana mowɣpit hanuaria torania kai e Iesui Tume pe.

³⁰ Toĩne'en mesuwat yi tote turan Iesui tunug kahato tomisɣpap ko'i are. Pywo ti rat Tupana esaika hap wywuwat wakuap kahato toimohɣɣp uruepe topotmu'eria piat akasa hamuat. Mesuwe yt atiwān kuap i torania towato hap ko'i e katupono mesuwat miwan me ipat'ok yn ahenoĩ kuap Iesui minug ko'i are. ³¹ Ma'ato kat ko'i kat ko'i atiwān mesuwat uimiwan me ahenoĩ kahato ra'yn haty wo uipy'a pyi katupono atiky'esat kahato uimiwan kuap haria tukupte'en aru Iesui mohey haria. Atiky'esat kahato eweimohey Iesui ti Tupana Sa'yru sese hap i'ewyte atiky'esat ewetunug Iesui Eipotɣpot koro sese wuanuat hap atiky'esat

uimiwan etiat wemu'e haria. Eweimohey ro Iesui are uipy'a pyi. Pywo pe ti Iesui upiaria sese eweikupte'en pote waku pe eweikupte'en Tupana py'a pe i'ewyte wuat'i e'at piat eweikupte'en mesuwe i'ewyte atipy pe are. Uito ipotmu'e imiky'e sese Iuwāu.

21

¹ Mi'i hawyi Iesui tuwemoherep uruewawi topotmu'eria kape i ra'yn ihyemyi'a wato ēpe tote. Sa'awy'i tuwētem gu'uro pyi hawyi tuwemoherep uruewawi urutenuk turan iheg me urutukupte'en turan. Mi'i hawyi mytu'u e'at pe tuwemoherep i uruewawi karāpe ipotmu'e Tume toīne'en uruwywo turan tuwemoherep i. Mi'i hawyi tuwemoherep i ra'yn uruewawi mekewat ihyemyi'a wato yi Karireia py'asetpiat yēpe ete mekewat hyemyi'a Tiperiati e hap het rakat yi kyt upi tuwemoherep i uruewawi. Mi'i tā hap ewy tuwemoherep uruewawi gu'uro pyi tuwētem hawyi. ² Wētup ewātym Simāu Nu to'e uruepe — To'iro i pira pe e uruepe. Mi'i hawyi Waku uruto'e. Urutukupte'en itote Simāu Nu hawyi ipotmu'e Tume wētup set Titimu ipat rakat. Mi'i rē ipotmu'e Natana'eu tawa Kana tama Karireia kaipywiat. Mi'i hawyi Sepeteu sa'yru'in hawyi typy ok ipotmu'eria Tiaku i'ewyte uito Iuwāu urutukupte'en itote. ³ Mi'i turan Simāu Peteru to'e uruepe — Aho'opytyk ta'yn pira e hawyi — Urupap eupi uhyt uruto'e. Mi'i hawyi urutuwehyt'ok ta'yn yara pe. Mi'i hawyi pira uruho'okat ka'ap uruesuki wato wo wen ma'ato yt uruepira hin i uruikat ka'ap pytkai. ⁴ Mi'i hawyi hunete wētup ok miit kape uruteha'at

yi kyt rote ma'ato yt uruikuap i uwe hap. ⁵ Mi'i hawyi tehay pirik wo tuwēpowat uruewawi — Uha'yru'in ehepira ra'yn apo'e. — Yt rat uruto'e yt wētup i pira uruipuēti Uhyt uruto'e. ⁶ — Pyno eipo sese kai ro eweipag y'y pe ehesuki wato e. Mi'i kai wyti aru eweipuēti ra'yn pira e tehay pirik wo. Mi'i hawyi uruimak y'y pe uruepo sese kai yara ywytpuo. Mi'i hawyi howapy kahato pira wo uruesuki wato. Mi'i hawyi urutiōtem neran na'yn uruesuki wato ma'ato pira i'atu poity'i pote yt uruiherap kuap i urue'yara kape. ⁷ Mi'i hawyi ipotmu'e imiky'e uito are'e Peteru pe — Aika'iwat wyti koity'i iuēpe yēpe tote mehĩ are. Ui'e hap toikuap ta'yn hawyi tesokpe pag na'yn katupono yt tesokpe pe i ipotpap pote hawyi peso'e yara pyi y'y pe toto Iesui kapiat hamo. Yt pya i ma'ato yara pyi Iesui kape 200 iā'āg hap ewy yēpe kape. ⁸ Mi'i hawyi urutekyi uruesuki wato yēpe kape i'atu kahato pira wywuat pote ipoty'i kahato pote. ⁹ Mi'i hawyi urutu wētem yara pywiat hawyi uruta'akasa ra'yn pira kā'ā ko'i man ko'i aria sapypen me. ¹⁰ Mi'i hawyi Aika'iwat to'e uruepe — Eherut ro eimipytyk pira ko'i uhepe e. ¹¹ Mio tā e hawyi Simāu Peteru toto totekyi suki wato yēpe kapiat hamo. Mi'i hawyi pira iwato'in nakaria toipuēti itote ma'ato pira i'atu kahato pytkai hesuki pira yt tihiot hin i. Mi'i hawyi toimorania hawyi 153 pira iwato'in kahato rakaria toipuēti. ¹² Mi'i hawyi Iesui to'e uruepe — Aimi'u ra'yn e. To'iro watenuk e uruepe. Urutenuk turan — Uweĩ En yt uruto'e i Iesui pe katupono uruikuap kahato uruwanētup hawe Aika'iwat Iesui toĩne'en itote pote. ¹³ Mi'i hawyi Iesui tat man hawyi toimō'ē

uruepe hawyi pira totat i'ewyete hawyi toimō'ē.
¹⁴ Mi'i tã Iesui tuwemoherep topotmu'eria kape
 mye'ym mo gu'uro pywiat tuwêtem hawyi. ¹⁵ Te'e-
 renuk kahu rokirē to'e Iesui — Simāu Iuna sa'yru
 uiky'e po'og apo eti'atuky'e irania'in hap ko'i kai
 e. Uiky'e apo po'og etiky'e mesuwarotiat hap ko'i
 kai e. — Ta'i Uika'iwat etikuap ta'yn aikotã ewy
 sese ewy areĩne'en hap e. — Simāu uiky'e sese pote
 eti'atumu'e ro uimohey pakup haria aikotã aihũ
 ko'i apykok haria topoi tohũ mēpyt'in hap ewy e.
¹⁶ Mi'i hawyi to'e i — Simāu Iuna sa'yru uiky'e sese
 apo en e. — Ta'i Uika'iwat etikuap ta'yn aikotã ewy
 sese ewy areĩne'en hap e. — Pyno uiky'e sese pote
 Simāu eti'atumu'e ro uimohey hanuaria aikotã
 aihũ ko'i apykok haria topoi tohũria tomierohik
 ko'i hap ewy e. ¹⁷ Mi'i hawyi mye'ym mo Iesui to'e
 i — Simāu Iuna sa'yru uiwy sese apo en e. Uiwy
 apo en e Iesui pote Peteru haty'u hawyi toiwesat
 — Sakpo'e wyti ewy sese areĩne'en uito Uika'iwat e.
 Wuat'i kuap hat ri En mi'i tupono ti etikuap ta'yn
 epy'a pe ekai areĩne'en aikotã ewy koro areĩne'en
 e. — Uiwy en pote etimu'e uimohey haria mehĩ
 aikotã watipoi aihũria mēpyt hin ko'i ewy ahepiku
 piku ko'i ewy Simāu e. ¹⁸ Ahenoi teran wêtup
 pywuat hap epe Peteru e. Sa'awy'ite turan emiky-
 'esat ewy yn ereĩne'en e. Ta'i ewe'ok kytat hap
 etopag hawyi ewyry aikowo aikowo emiky'esat
 ewy yn etunug sa'awy'i e ma'ato meiūran ti aru
 epo'oro hawyi epo etitorok ewanĩkaptia pe hawyi
 epopo'i po'i ra'yn miit'in yt emiky'esat ewy i.
 Mi'i hawyi ereto ra'yn aikowo aikowo yt epap i
 hap kape e Iesui Peteru pe. ¹⁹ Tohenoi yianme
 aikotã aru toimōtypot Tupana toku'uro turanuat

hamuat. Mi'i hawyi to'e Iesui — Pyno to'iro i uhupi Peteru e. ²⁰ Mi'i tā e pote Peteru iha'at kahato tesaipepiat ipotmu'e kape mekewat ipotmu'e imiky'e kahato hat kape mekewat wepehik Iesui etiat hat kape mekewat uweĩ ema'at hat e Iesui piat hat kape teha'at kahato Nu. Mi'i hawyi apo'e Iesui pe. ²¹ — Kat aru ai'okpe kawiat emiit tunug mehĩ e uhepiat pe. ²² Mi'i hawyi toiwesat — Kat aru ai'okpe kawiat tunug yt ere'e tei'o Peteru ma'ato aikotā aru Uika'iwat tomoherep uhepe uiminug wuat pāi yn o Peteru po'og waku ere'e ewepe e. Kat kahu aru Tupana tiky'esat atunug ere'e ro e. Atiky'esat ahaiepiat toĩne'en mot'i mesuwarote pote ta'i toĩne'en mot'i kuap karāmuo ui'aipok hap kape hap ewy atiky'esat pote atunug kuap i e Iesui Peteru pe uhepiat. ²³ Mio tā e Iesui pote irania'in Iesui mohey haria te'ero'e to'ope — Pyno ti sio yt iku'uro rakat nuat i meiēwat ipotmu'e i'atu'e uhetiati ma'ato Iesui yt mio tā e pytkai i mio tā i'atu'e uhetiati. ²⁴ Pywo pe ti mesuwat uimiwan uiminug sese yt uheso i are. Ta'i yne mesuwat uimienoi pywo sese rakat yn toĩne'en. Aikotā ara'akasa hap ewy atiwan aikotā atikuap hap ewy ti atiwan. Uruikuap kahato Iesui hāpyk sese hap are yne hap topyhu'at aru to'e hap ewy katupono yt karāpe i wētup e hap ete i'aparap. Yt karāpe i uruma'at yt wētup mo i hap. Uruikuap sese ti Mi'i Miit. Ahehakyera'at kuap kahato hat to'e hap ewy. Tupana Sa'yru sese Mi'i Miit are uruto'e wato'e pāi. ²⁵ Ma'ato po'og po'og Iesui tunug mesuwat uimiwan kai are yt ahenoi kuap i yne. Iesui minug wakuat ko'i Iesui mienoi wakuat ko'i i'atu kahato toĩne'en ma'ato wahenoi henoi teran yne yne

iminug hap ko'i pote mesuwat uimiwan me pote yt watunug kuap i kahato katupono i'atu kahato wyti imisepap ko'i ma'ato yne aitoria wahã'ãg iwan nug hamo mi'i pote meiũran howapy kahato mesuwat yi wato hap ok tã tukupte'en. Sakpo mesuwat aipytyp tote mekewat aimiwan Iesui etiat to'ototetote tukupte'en. Yi yne howapy hap ewy mesuwat yi topyhu'at aimiwan eiam mo yn na'yn are'e koitywy mesuwe uimiwan Iesui etiat hap tote. Pyno toran na'yn mesup uimiwan. Uito ti Iesui miky'e po'og nakat are. Pyno waku Tupana pe.

Uito Iesui miky'e Iuwãu

Tupana Ehay Satere Mawe Pusupuo
New Testament in Sateré-Mawé (BR:mav:Sateré-Mawé)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Sateré-Mawé

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Sateré-Mawé [mav], Brazil

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Sateré-Mawé

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

86691f85-c501-5f1f-949e-903f2bbf9ae7